

۱۵۷
وڏو سنڌي

طوطي نامون ۳۵ راتيون

ترجمون ڪيل

ميشرس ساجراج ۽ ڌياراج تھلراجا گھاٽي ڪوڪرائي
سڪول ماسٽرن جو. جنکي هڪ دوست وري سڏايو
جنکان حق تصنيف جو وٺي

مسٽر پروڪر داس ٿاڻو ڪعب شڪارپور هي ڇپايو

د. نمبر ۳ سال ۱۹۲۶ جلد هڪ هزار

سال ۱۸۶۷ جي ايڪٽ ۲۵ موجب رجسٽريو

مسٽر پروڪر داس ٿاڻو پنهنجي ”سنڌ پرنٽنگ پريس“

نوشهري دروازي اندران هڪارپور ۾ ڇپيو

شاهوڪار گهڻي ۽ موهن ۽ ڀٽ

ميهون ۽ جو جهڻ ۽ خجسته سان پرڻجڻ ۽ ميهون ۽
جو مسافر ٿي وڃڻ ۽ خجسته جو پي شهزادي تي عاشق
ٿيڻ ۽ مينا جو موت ۽ طوطي جي سياڻپ

(داستان پهريون)

اڳئين سهي جي شاهوڪارن مان احمد سلطان نالي هڪڙو
شاهوڪار گهڻي مال متاع ۽ جهيڙي فوج وارو ٿي گذريو آهي هن وٽ
لکين گهوڙا ۽ هاڻي ۽ سوين لاکڙو اُڏن جا هميشه موجود هوندا هئا
پراڻا لاکيس هوئي ڪونه جو ڪانگس پوءِ گهر روشن ڪري - بيت
انهي ڳالهه جو هو سندس دل تي داغ - نه هو ڪو سندس گهر ۾
وشن چراغ جئن ته سنسار سارو البر - بنا ويا ۽ ويتر غمن منجهه غم
نه ڪري هو صبح سان ڏيئي خدا پرستن ۽ ساءِ لوڪن جي خدمت
پرويندو هو ۽ هر ويلي ٿئي جي درگاه مان ڀٽ ٿيڻ لاءِ دعا
پڻندو هو - ٿئي جي مهرباني سان ٿورن ڏينهن کان پوءِ هنکي
هڪڙو تمام خوبصورت سنوڻو هن موٽو ڀٽ جا ٿوڄو ڏسي سڀئي
گد گد ٿيا انهي سرهائي ۽ خوشي کان احمد سلطان گل جيان
ٿري ۽ ٿئي جا لک لک هڪرا ٻا ٻا آڻي ڪيئي هزارهان رڍيا
درويشن مسڪينن کي خيرات ڏيئي ڀٽ جونالو ميهون رکيائين
۽ چيا - آهي هڪر خاوند ٿهندجو بي قياسي - آسائو رهي ڪونه
ٿو کان نراس - برا بر ٿن هينن ڪاءِ سڄي شهر جي اهيرون وزيرن
سيان ۽ فاضلن ۽ اڪابران استادن جون مهمانيون ڪيا ۽
ڪيترن کي قيمتي وسيلو پهرائيا - جڏهن هڪڙو چوڪر ستن

سالن جو ٿيو تڏهن علم پهرڻ لاءِ هڪڙي هوشيار قابل اُستاد
 جي حوالي ڪيا ٿينس — معام خرد مند به شيار سر — رتن هنر ۽
 سرش بسيار هو — رکيا ۽ گهڻو خيال ميهون ۽ سان — ڪيا ٿينس پختو
 گهڻي علم سان — ٿوري وقت ۾ ميهون عربي ۽ پارسي علم پراڻي
 گهڻو هوشيار ٿيو — ڏنو هو ڏٺي تڏهن اُنکي عجيب — پڙهي سڀ
 ديا پڙ ٿيو ادب — معافي منطق ادب جا ڪتاب — پڙهيا
 اُنهنجا سڀئي فصل باب — خبردار حڪمت جي مضمون سان
 پڙهيو هو چڱي ريت قانون سان — ميهون جڏهن جوان ٿيو تڏهن
 پٽس سندس شادي هڪڙي سهڻي هن موهڻي خوبصورت نازڪ
 بدن جوان عورت خجسته نالي سان ڪئي . خجسته ۽ ميهون
 جي پاڻ ڏاڍي الفت ۽ محبت پيدا ٿي هر روز عيش ۽
 عشرت گذاريندا هئا ۽ گذاريندا هئا ۽ گذاريندا هئا پيئندا
 سڙا مطالب هڪٻئي تي اهڙا اڪن چڪن هئا جو هڪ ڪن ڀل
 به هڪ ٻي کان ڌار ٿيڻ مصيبت سمجهندا هئا — اتفاقن هڪڙي
 ڏينهن ميهون پالڪي تي چڙهي بازار ڏانهن گهڻ ويو اڳتي
 هلندي ڏٺائين ته هڪڙو شخص طوطي جو پيڇرو هٿ ۾ نٿي
 بيٺو آهي اُتي ميهون کانئس پڇيا ته هن طوطي جي قيمت
 ڇا آهي؟ هن جواب ڏنو ته قبل هزار رپئي کان گهٽ وڪڻڻو
 نه اٿم . ميهون چيس ته ڪنهن جي هڪڙي من لاءِ هزار رپي
 خرچ ڪرڻ وڏي بيوقوف چئبي ڇو ته اهو ٻلي جو هڪ گرهه مس
 آهي هاري جواب ڏيڻ جو ست نه ڏسي طوطي ڄاتو ته
 جي اڄ مونکي هٿرود ولتمند ماڻهو نه ڳڻيندو ته منهنجي لاءِ
 رڌي شرم جي ڳالهه چئبي ڇا ڪاڻ ته بزرگن ۽ سياڻن ۽ اميرن
 جي سنگت مان عقل جو واڌارو ۽ زيادتي آهي جي اڄ مان
 انهي فائدي کان محروم ۽ نااميد رهجي ويس ته ارمان
 ٿيندڙ تڏهن ميهون ۽ ڪي چوڻ لڳو ته اي سهڻا ۽ فاهوڪا جوان
 بيتو ٿيڪ مان تنهنجي نظر ۾ ڪنهن جي من آهيان پر سياڻپ
 عقل تي غرر آڪاس تي اڏاوند آهيان ڪيتر ڇتر ۽

سپاڻا ماڻهن ۾ پنهنجي مٿي لاءِ ٻيهرين زبان ٻڌي حيران،
 ٿيندا آهن ڪنهنڪري بهتر آهي ته مونکي هيئن ئي خريد ڪري
 وٺو ان کانسواءِ مون ۾ عجيب هنر هڪڙو هي به آهي جو
 ٽڙيل ۽ ايندڙ ۽ هلندڙ وقت جو سمورو احوال معلوم ڪري
 سگهندو آهيان اڄ چا آهي سپاڻي چا ٿيندو شو جلد ئي ڏسي
 سگهندو آهيان جيڪڏهن حڪم ڪريو ته مان اوهانجي آزمدي
 لاءِ اوهانکي هڪڙي ڦاٽي پري ڳالهه ٻڌيان؟ ميهون ۽ چيس ته
 ڀلي ٻڌاءِ طوطي ڇو ته قبلان ٿوري وقت کان پوءِ هن شهر ۾
 ڪا بل جي طرف کان هڪڙو سوداگر قافلو وٺي سنبل وٺڻ لاءِ
 ايندو تنهنڪري تون هن کان اڳيئي سڄي شهر جي سنبل ٻنهي
 پاڻوٽ ڪڍي ڪري رک ته ڦاٽي ۾ هنڌا سنبل نه ملڻ ڪري
 پاڻهين اچي تنهنجا سلامي ٿيندا پوءِ جهڙي اڪهه سان وڻيئي
 ٿڌي سان کين وڪڻج — ميهون ۽ کي طوطي جي اها ڳالهه
 ڏاڍي وڻي ۽ هڪدم ماري کي هزار رپيا ڏيئي طوطي کي
 خريد ڪري پنهنجي گهر کڻي آيو تنهنڪا پوءِ شهر جي سڀني سنبل
 وڪڻندڙن کي پاڻوٽ گهرياءِ ۽ سمري سنبل سڀني کان ڏهن
 هزارن روپين ۾ وٺي پاڻوٽ رکيا ۽ ٻن ٽن ڏينهن پڇا ٿا ڦاٽي
 وارا به آيا ۽ اچي شهر جي سوداگون ۽ واپارين کان سنبل جي
 پڇا ڳچا ڪرڻ لڳا پر ڪٿان ڪونه ملين چاڪاڻ ته شهر جي
 سموري سنبل ميهون ۽ پاڻوٽ خريد ڪري رکي هئي ڏهن هن
 لاچار ميهون ۽ وٽ آيا ۽ پنجاهه هزار رپيا ڏيئي ميهون وٽان
 سنبل خريد ڪري پنهنجي وطن موٽيا — ميهون چتون ۽ جي
 انهي ڳالهه کان ڏاڍو خوش ٿيو ۽ طوطي کي ساڻهه کان وڌيڪ
 پيار ڪرڻ لڳو ۽ هڪڙي مينا خريد ڪري طوطي وٽ آڻي وهاري
 هن ڪري ته طوطي اڪلائي نان اُڏاس ۽ اُڀاڻڪو نه رهي
 جڏهن ته دانائن جو به چوڻ آهي — بيت
 ڪري ه ٻنن سان ڇڏڻ ڏزر از ڪبر تر، ڪبر تر

با زسان با زمطاب ته ميهوء ميتا کي چتون ۽ سان گڏ پڇري ۾ رکير ته ني بئي پاڻر هاهجنس آسن پلي منگبئي جي صحبت ۾ خوش گذارين هڪڙي ڏينهن ميهوء خجسته کي چيو ته مونکي مسافري جو ڏاڍو چاهه اچي ٿيو آهي ارادو اٿم ته روم جي ملڪ وڃان ۽ درياءَ جو سفر ڪريان ۽ عهدن شهرن جو سفر ڪريان ان وچ ۾ توکي ڪڏهن به ڪو ڪم ڪرڻو پوي يا ڪا مشڪلات آڏي اچي ته هن طوطي ۽ مينا جي صلاح ڏاران اڏهر هٿ نه وجهج ۽ انهنجي رضا ۽ رخصت ڏاران ڪو ڪم نه ڪج ۽ سندن چڻي ۾ رهج — آخر کيس به چار عهديون ڳالهيون سهجها ٿي ميهون ۽ پاڻ مسافري تي هليو ويو —

ميهون ۽ جي وڃڻ کان پوءِ خجسته هنجي فراق ۾ وڇوري بان اهري غمگين رهي جو کاتو ڀيتو بلڪ ڦڙ به ڇڏي ڏاڍا مگر چتون کيس اڀارين لهوارين ڳالهين ۽ من پاروئين ۽ روح رچندين آکاڻين ٻڌائڻ سان هنجي اُٻا ٽڪي دل کي خوش ڪيو اهڙي طرح رهندي ڇهن مهينن گذرڻ پڇاڻا هڪڙي ڏينهن خجسته رهنجي سهنجي اکين ۾ ڪاڄل پائي هار سينڪار ڪرڳه ڳڻا پائي ڏيئي چڙهي درن جي ڳڙ کين ۽ ڏارن مان گهٽين ۽ ڳلين ڏانهن پڙي نهاريو ته ايتري ۾ ڪنهن بئي شهر جو شهزادو گهوڙي تي سوار ٿي شهر جي گهٽ لاءِ آهسته آهسته ٿلندو ٿلندو اڪيون هيٺ ۽ مٿي ڪندو اُٿان اچي لنگهيو اتفاقه خجسته تي نظر پئجي ويس جو ڏسڻ سان ئي مٿس موهاجي هست ٿي پيو ۽ هو ڏانهن خجسته به شهزادي کي ڏسي مٿس اکن چڪن ٿي بئي — شهزادو جو خجسته جي عشق ۾ بي اختيار ٿي پيو هو تنهن ڳجهه ڳوهه ۾ هڪڙي آهه ڪريائڻ ڏيئي (زال) هٿان خجسته ڏي نياڻو ڏياري موڪليو ته اي دلبر خدا جي واسطي هورباني ڪري هڪڙي رات چئن گهڙين تاءِ منهنجي جاءِ تي قدم رنج فرمائي ضرور اچ ۽ انجي عيوض هڪ طرف آهه ٿهنجو ٿهڌل

ٿر انٿو ۽ شڪر گزار ٿيندس بي طرف هڪ اهڙي مذهبي ڏيندو
 سامن جنهنجي قيمت لک رپيا آهي ڌرتي جو نياپو ٻڌي خجسته
 ڪر ۽ ريانين البت نيان لڳي ڀر ڀر ڌرتي جي ٻن شهرن لاهور
 ڀرڻ لڳي ڀر پنڇ ۽ اچي راضي رهي ۽ شهزادي ڏانه پيغام جو
 جواب موڪليائ ته ڏينهن ڏڌ ڀڌر لاء اُگهارو آهي رات ويڃاري
 ڀرڻ ڀوش آهي. اوهين دلچاء ڪندا اچ اڌ رات کان پوءِ
 ڪوشش ڪري تون وٽ پاڻي آڻي حاضر ڪندس - ڌرتي اهو
 نياپو کڻي خوش ٿي هلي ويئي جڏهن رات ٿي لڏهن خجسته
 هار سينگار ڪري عهدا وستر ۽ ٺاهوڪي پوهاڪ پوري زر زيور پائي
 بڻجي نئجي ڪرشي ٿي چڙهي ويئي ۽ دل ۾ خيال ڪيو ته آءُ
 به زال آهيان ۽ مينا به زال ذات آهي اُميد آهي ته هن ڪم ۾ مينا
 منهنجي چڱي پٺ پرائي ڪندي تنهنڪري بهتر آهي ته پهريائين
 مينا کان وڃي موڪل گهران - اهو ڀر پڇاڻي مينا وٽ اچي
 پڇي نجي دل جو سچوئي ڳجهه ڳوه ساڻس سلي دليبرائي رخصت
 ڀرڻ لڳي اها ڳالهه ٻڌي مينا جلي بـاءُ ٿي ويئي ۽ بلند آواز
 سان چوڻ لڳيس ته واهڙي مائي ڏوگر بي بي تون هي ڪهڙي
 ڀر جي ڳالهه ٻڌائي پنهنجو ڪل ٿي لڄائين اهڙيون اونڌيون
 نئون اچ ڪٿان انڊي اسوس! پنهنجي پياري پٽار ڪي ڇڏي
 بي اوڀري آريندي ماڻهو وٽ وڃي ۽ ساڻس وڃي محبت
 کان ته بهتر آه ٻڌي مڃي! دنيا ۾ اهڙو ٻيو عيب ئي ڪونهي
 مفت اچي لٽي ڪي خراب داغ لڳائڻ اهو ف جو ڪم نه آهي
 اي منهنجي سنهڙي سردار تون انهي ڳالهه کان لهي وڃ -
 (خجسته ٿي جو شهزادي جو عشق غالب پئجي ويو هو تنهنڪري)
 مينا جي اها ورندي ٻڌندي ئي خجسته کي اهڙي چڙ آئي جو
 ڍڪم مينا کي پڇري مان ٻاهر ڪڍي پنهني ٽنگن کان جهلي
 ڪنڌ مڙهي اهڙي زور سان زمين تي ٽهڪايائينس جو مينا جا
 پراڻ نڪري ويا ۽ خجسته وڌيڪ جوش ۾ پئجي طوطي وٽ اچي
 چوڻ لڳي ته ميان منو مينا جا حال ڏٺي؟ منوءِ جو جواب ڏنڊ

ٽي سائڻ ٻو، ادبي ٻي، سزا اهاڻي آهي. تنهن تي خجسته
دل ۾ سرهي ٿي چوڻ لڳس ته اي چتون مونکي مرد ماڻهو
جي شڪل ڏئي ڪيئي ڏينهن ٿي ويا آهن جي تون موڪل ڏين
ته چار گهڙيون رات جون هڪڙي جوان شهزادي وٽان ٿي
صبح جو وري موٽي اچان جنهن جوان مونکي ڏاڍين ليلڙائين
نيزارين سان پاڻوٽ اچڻ لاءِ چوائي موڪليو آهي - من-
ڏاڍو سياڻو هو تنهن پنهنجي دل ۾ ويچار ڪيو ته جيڪڏهن آءٌ
به هنکي هيئنر جهل پل ڪندس ته مينا وانگر سندس هٿان مارجي
ويندس تنهن ڪري تمام نرمي سان چوڻ لڳس ته اي سائڻ
مينا مورڪه هئي اڪس زال جي زات نادان ٿيندي آهي تنهن
ڪري سياڻن کي واجب آهي ته پنهنجا ڳجهه ڳوهه اهڙن مورڪن
کي نه ٻڌائڻ بلڪ جيترو ٿي سگهين اوترو انهن کان پاسو ڪن
ان هاڻي ڪو ڦڪر نه ڪر ۽ اُهاڙي نه ٿي جيستائين منهنجي
سرپرست ساهه آهي تيستائين حق المقدور تنهنجي هن ڪم ۾ سهيو
۽ ڪوشش ڪري توکي تنهنجي دلي مراد ۽ منشا تي پهتائيندس
پر خدا نخواست جيڪڏهن تنهنجو هي ڳجهه ظاهر ٿي پيو ۽
رفتہ رفتہ ڪو واءُ تنهنجي پٿار جي ڪن وڃي پهتو ۽ هو توهان
ڏهنج ٿي پيو ته به پوءِ مان اوهان پنهنجن کي ڪنهن تجويز سان
پرچائي ڏاهه ڇڏيندس جڏهن هڪڙي چتون ۽ فرخ بيگ، سوداگر
کي سندس زال سان ڏاهه ڇڏيو هو تنهن تي خجسته چيس ته
فرخ بيگ، سوداگر جو قصو ڪئن هو سو مونکي کولي ٻڌاءِ ته مان
تنهنجو ٿورو مڃيندس -

(رات پهرين)

(چتون ۽ جڙ خجسته کي فرخ بيگ، سوداگر جو قصو ٻڌائڻ)

طوطي چيو ته هڪ شهر ۾ فرخ بيگ نالي هڪڙو ڀاڳيو سوداگر
هرندڙ هو تنهن کي هڪڙو عقل رادر طرطر هرنندڙ اتفاقن
سوداگر کي ڪنهن مسافري ڏانهن وڃڻو پيو تڏهن مال متاع

شي هڪل ۽ پنهنجي زال جي طوطي کي ڀارت ڪري پاڻ
 سوداگري ۽ وپار لاءِ پرڏيهه اسهيو اتي ڪيترا مهينا سوداگري
 ۾ ڪم ۾ لڳي ويس - سندس وڃڻ کان پوءِ هڪ مهيني پڇاڻا
 سندس بيگم جون هڪڙي ڳيڙو منزل جوان سان اڪيون لڳي ويون
 ۽ سدائين رات جو هنڪي گهر ڪوٺائي صبح تاءِ ساڻس عيش
 عشرت ڪندي ۽ عزا ماڻيندي هئي طوطو انهن پنهنجن جو احوال
 پيو ڏسندو هو ۽ انهن جون رس ڀريون ڳالهائون پيو ٻڌندو هو پر
 دل ۾ سانڍيندو ويندو هو - ڏيڍ ورهه کان پوءِ هو سوداگر پنهنجي
 گهر موٽي آيو ۽ پنهنجي گهر جي گزريل حقيقت بابت طوطي کان
 پڇا ڳاڇا ڪيا ۽ مون کان پوءِ ڇا ڇا ٿي گذريو آهي ۽ ڪنهن
 ڪنهن ڇا ڇا ڪيو - طوطي پيو سربستو احوال بيان ڪري ٻڌايس
 ناقي بيگم جو حال ڀڻي ڪين ٻڌا يا ٿينس هنڪري ته مٿان پنهنجن
 زال مرن جي وچ ۾ ڪو نفاق ٿي پوي يا هڪڙو نه پيو مارجي
 وڃين - ٻن هفتن بعد سوداگر پنهنجي زال جي اها حقيقت ڪنهن
 ٻئي ماڻهون کان ٻڌي ! زال تي سخت ڏمر ڪرڻ لڳو - ڏاهن
 پڻ چيو آهي ته -

مصرع

نينهن ۽ خون ڪستوري هرگز نه ٿا چپجي سگهن -

پلا باروت ۾ باهه ڪيتري چپائي سگهي -

هيئن سوداگر طوطي ڏانهن بدگمان ٿي دل ۾ چوڻ لڳو ته
 افسوس آهي جو طوطي مونکي بيگم جي نيڪ بد جي احوال کان
 ڪجهه به واقف نه ڪيو سوداگر جوش ۾ ڀرجي بيگم کي گهڻي
 قدر چينڀڻ لڳو پر مت جي موڙهل بيگم ائين سمجهيو ته جيڪس
 طوطي ساڻس منهنجي اها بد ڳالهه ڪئي آهي جو ايتري قدر پتار
 مون سان چپ ٿو پئي ۽ ترش رهي ٿو - انهي حسد کان
 هڪڙي ڏينهن آڏي رات جو وجهه ڏسي بيگم طوطي جا ڪنڀ ۽
 ڪنڀرائيون ڪوهي پئي پنهنجي گهر کان ٻاهر اڇلائي پوءِ وڏي
 گهوڙا گهوڙا ڪرڻ لڳي ۽ پانهن ۽ پانهين کي چوڻ لڳي ته اري
 منهنجي طوطي کي پلي ڪڍي ويئي بيگم سمجهيو ته طوطو مري

ريز پر هن ۾ آڃان ڏرو ۽ ۱ - مگر مڌان ٿي ڪرڻ کان گهڻو
 مدمون پنهنجو هوس ۽ اڌ - مڻ ٿي ويو هو بهري ڪن کان پوءِ
 طوطي جڏهن ساء پٽيو ٿڌهن پاڻ سنڀالي اُٿان رڙهي هڪڙي
 پير واري مقام ۾ ويو ۽ ڪنهن قبر جي ڳڙ ۾ رهڻ لڳو - سڄو
 ڏينھ بکيو رهندو هو ۽ رات جو اُن سوراخ مان ٻاهر نڪرندو
 هو - جڏهن ڪو مسافر هن مقام ۾ اچي راتجو طعام کائيندو هو ته
 اُنجا ڪريل جوڌا پور پور ڪٿي کائيندو هو ۽ پاڻي پي صبح جو
 وري انهي سوراخ ۾ وڃي رهندو هو. ڪن ڏينهن گذرڻ ۽ ڇاڻ
 کيس ڪنڀ جا واءُ ٿورو اُڌا مڻ جهڙو ٿيو. جو هڪڙي قبر کان
 پيءُ قبر تاءِ اُڌا مڻ ٿي سگهيو هيڏانهن هن طوطي سان
 اهورڻ ٿي گذريو ته هوڏانهن جنهن رات طوطو گم ٿي ويو
 اُنجي صبح تي سوداگر پنهنجي هنڌ تان اُٿي جان طوطي جو
 پڇري وٺ آيو ته ڇا ڏسي ته مار طوطو آهيئي ڪونه!
 هن حال ڏسندي ئي سوداگر پنهنجي ڀڳ پٽ تي اُڇلائي هور
 ۽ هل مڇاڻڻ لڳو تان جو انهيءَ ارمان کان سوداگر سمهن
 سهڙڻ کائڻ پيڻ ڇڏي ڏنو ۽ آخر بيگم تي سخت ڏمرجي
 هنڪي پنهنجي گهر کان ڪڍي ڇڏيو - بيگم اتي سمجهيو ته غار
 جا رهاڪو مونکي ڇا سمجهندا تنهنڪري مناسب آهي ته گهرجو
 پير ۾ جو مقام آهي اُتي وڃي رهان ۽ کاتو پيئو سڀ ڇڏي
 ڏيان ته هن ڏکي ڏهيڙي جيا پي اُڪان چٽان پوءِ هو انهيءَ گم
 مقام ۾ ويئي جڏهن رات ٿي ٿڌهن انهيءَ ساڳي طوطي اُن
 زال کي ساڃاڻي قبر جي سوراخ مان چيو ته اڙي زال تون
 پنهنجي مڻي جا وار منائي چاليهن ڏينهن تاءِ هن مقام ۾ بکي
 اچي رهه ته آءُ تنهنجي ساري ڄمار جا پاپ گناه بخش ڪريان
 ۽ ڏهنجي ۽ ڏهنجي ڀتارجي رچر موٽي سلوڪ ۽ ڀرچاءُ ڪريان
 بيگم اهو آواز ٻڌي وسهاند ۾ پئي سمجهڻ لڳي ته شايد هن
 مقام ۾ ڪنهن ولي اولياءَ جي قبر آهي بلاشڪ هو منهنجو ڏوه
 بخشيندو ۽ منهنجي مڙس کي موهان وري ملائيندو انهيءَ

يقين وڪڻ سان هو پنهنجو مٿو سناڻي ڪو وقت ان مقام ۾ رهڻ لڳو. هڪڙي ڏينهن طوطي قبر جي سوراخ مان ٻاهر نڪري چيس ته اي ماهنجي ساڻس ٿو خالي ڀيلي بيگناهه، منهنجا ڪنڀ پتي مونکي سخت اڏاڻ رهيا ڏوڏ خيڙ جيڪي ٿيڻو هوسو ٿيو ۽ جيڪي ڪيئي سو آڻ جا ٿان ٿو ته منهنجي قسمت ۾ ائين اڪيل هو پر مون ڪنهنجو نه ڪاڌو آهي ۽ ڪنهنجي پٿار جو زر خريد ٻانهن آهيان تون منهنجي ڏيا ٿي آهيان آڻ ڪنهنجو نوڪر آهيان ڪنهنڪري مونکي ڪنهنجي خدمت ڪرڻ ضرور آهي ۽ قبر مان به مون توکي آواز ڏنو هو تون نشي چاڻ ته آڻ سچا آهيان ۽ چئل لائي چاڻ وارو ۽ ڪنهنجو بد خواه نه آهيان جو ڪنهنجا عيب ويهي ڪنهنجي هٿس کي ٻڌايان - هاڻي به ڏس هيٺو ڪنهنجي پٿار وٽ وڃان ٿو ۽ ڪنهنجو ان سان ميل ميلاپ ڪرايان ٿو ائين چئي طوطو پنهنجي خانود جي گهر ويو ۽ نمرت سان نه هڪي سلام ڪري آداب بچاءُ آڻي دعا ڪرڻ لڳس ته سوداگر پڇيس ته تون ڪير آهيان ۽ ڪاڻئون آيو آهيان؟ جو هڙي طرح آداب سان بيبي دعا ڪرين ٿو ابتر ۾ سوداگر پاڻ ٿورو چٽو ڪي ڏس، ساڃاڻي گهڻي بيمار مان ڪٿي پاڪر پائي چيس ته اري هيستاءُ ڪٿي هئين ۽ ڪنهن جي گهر تي رهين سهو حال احوال کولي ٻڌا طوطي عرض ڪيو ته اي منهنجا خاوند آڻ ڪنهنجو آهو شاگيوڻي اڳيون چتون آهيان مونکي پلي پچري مان ڪٿي ويئي هئي ۽ آڻ سندس پيٽ ۾ ئي هوس! ڏهن سوداگر پڇيس ته تون وري جيئرو ڪيئن ٿئين ۽ طوطي جواب ڏنو ته سه! اوهان پنهنجي بيگناهه زال کي هٿ وٺي گهر نڪالي ڏني آهي انهي سببان هو هڪڙي مقام ۾ ويئي ۽ اُتي چاليهه ڏنهن لڳو لڳو بڪ لنگهڻ ڪڍيا ۽ بي اختيار آهن ۽ زاريون ڪيا ۽ ڏٺو تعاليٰ هنجي فرياد ٻڌي مٿس مهربان ٿيو ۽ مون مٿل ڪي

پري جیاري حڪمر ڏنا ۽ اِي طوطا کون هن زال جي پتا روت
۽ پنهنجن کي پاڻي ڏاھي ملائي پڙچائي ڇڏي ٻاڪڙون هنجي اشرافت
تي وڃي تعريف ڪرا! سوداگر ڇڏي هن اهو حال ٻڌو ۽ ٿڌن خوشيءَ
تي اُن جاءِ کان اُٿي: ڏرڙي تي سوار ٿي، بيگم رت آيز ۽ اچي
چوڻ لڳس ته اِي منهنجي پياري مون کي افسوس آھي جو مون نا حق،
برڪي رنجايو آھي هاڻي منهنجي خطا معاف ڪر۔ ھو ته ڪلهيڙي
ٿيئي راضي ھوئي سا ويٺو به خوش ٿي پوءِ سوداگر هنکي ڏي
ئي آيو جتي پئي ملي خوش ٿي عيش عشرت ڪرڻ لڳا۔

پوءِ طوطي هن سوداگر جو قصو اتي پورو ڪري ڇڏيو ته اِي
چيو ته اِي سردار سڳو ڪر ۽ ڇڙ ڇوٽ هر شهزادي وٽ اچي
مٿان وڃڻ هر ڀنگ پوئتي ۽ ٻول جي ڪوڙي ليکجن۔ خدا نه خواهي
بيڪڙ هن هيءَ خبر ٿي منهنجي مڙس ٿا ۽ پھتي ۽ ٿو ٿي ھو ڏي ھو ڏي
ڏاڏو به هن سوداگر جي چارن ۽ وانگيان ٿو ھانجي ميل ميل
ڪرائڻ لاءِ ڪوشش ڪندس۔ ڇڏيو ته هن ڳالھ کان خوش ٿي
شهزادي ڏاڏو وڃڻ جو ارادو ڪيو ته ايتري هر صفا صبح ٿي ري
انهي ڏينهن هن جو وڃڻ ٿي به سگھيو ٿڌن ھو غمگين ٿي
اسمان ڏي ٺھاري ھيئن چوڻ لڳي۔

ٻن دليين کي گڏ ڏسي کون ڪين ھيڪانڊو ڇڏين۔

اِي وڇوڙا هر جڳھ ناحق پيو وڃر ڪڍين۔

ڇڏيو ته جا ھڻئي قصي ٻڌڻ لاءِ شجي رات جاڳي ھئي سا

پوءِ وڃي وڃائي ٿي ھي رھي ۽ نڌا اچي ويس۔

رات ٻي ڏينھن چوڪيدار جو

جنهن کي وفادري سبباً طبرستان جي بادشاه وٽ ٺھرايو

ڇڏي هن ساڄ لٿو ۽ چنڊ ڪڙيو ٿڌن ڇڏيو ته پنهنجي هنڌ کان اٿي

ھڪ منڍن ڏرڙي طبع با ٿا ۽ پانت پانت ٻا مبرا گراڻ

ڪاڻي شراب جا پيالا پي پوءِ عهدي سونھري زريدار پوءِ شاڪ

پهری زیورن ۽ قیمتي جو اهرن شان پاڻ سنگاري خوبصورت
 پري پيڪر بڻجي پهنجي. ۽ ٿي صورت تي خرش ٿي طوطي رت
 اچي چوڻ لڳي ته اي مهربان منڙ جيڪڏهن رخصت ڏين ته اڃ
 رات ان هڙادي وٽ وڃي پنهنجي دل جي آس مراد پوري
 ڪري اچان؟ طوطو چوڻ لڳو ته اي سردار تون آئندڙ ڏين
 وسوسو نه ڪر آءٌ تنهنجي ڪم جي پورائي ۽ ڪوشش ۾ لڳو پيو
 آهيان سگهوئي توکي تنهنجي دلي لبرسان ملائيندس. پر توکي
 لازم آهي ته تون به هنجي دوستي ۽ شوق ۽ عشق اهڙي طرح
 دل ۾ رکج جڏهن هڪڙي چوڪيدار طبرستان جي بادشاهه جي
 محبت دل ۾ رکي هي جنهنجي عيوض اڪث مايا حاصل ڪيا ۽
 غنجهت پيڇيو ته اهو قصو ڪئن آهي ۽ سو مفصل بيان ڪري موڪلي
 ٻڌاء. - طوطو چوڻ لڳو ته اي سردار اڳئين سهي جي عاقلن ۽
 بزرگن فرمايو آهي ته هڪڙي ڏينهن طبرستان جي بادشاهه عيش
 جي مجلس بهشت وانگيان سينگاري ۽ پانت پانت جا لڏ پڏ
 اڃ ۽ قسم قسم جا هراب ڪباب ان مجلس ۾ موجود ڪرپا جنهن
 ۾ ههر جا وزير عاقل عادل حڪيم ڊاڪٽر بلڪ سڀ صاحب
 ڪماليت جا ۽ وڏا وڏا ماڻهو حاضر هوا - طهار ڪائي شراب ۽
 هربت ٿي پيٽاء ته ايتري ۾ هڪڙو اجنبی ماڻهو ان بادشاهي
 مجلس ۾ بي ڊيوگهري آيو هي حال ڏسي مجلس وارن پڇيس
 ته اي شخص تون ڪير آهين ۽ ڪٿان آيو آهين؟ هن جواب ڏن
 ته آءٌ ڪنوهڻڏر ۽ شينهن پڪڙيندڙ ٿلهه سورمو ماڻهو آهيان ۽
 تير اندازي به اهڙي ڄاڻندو آهيان جو ڪهڙو به سخت ڀڳتو
 نهجي ته هڪڙي ئي لير سان ڌاري وجهانس بلڪه منهنجو تير جبل
 جي پار لنگهي سگهي ٿو. انهي ڀيڻا هگيري کان سواءِ ٻي به سڀڪنهن
 سحرمان واقيف آهيان ۽ پڻ ڪيئي حڪمتون ڄاڻندو آهيان
 آءٌ پهرياءِ خچند جي امير رت نوڪر هيس پر بدسن هن منهنجي

قدر نه سڏجيا ٿو ٿڌهن سندس نوڪري ڇڏي طبرستان جي بادشاهه
 وٽ آيو آهيان جيڪڏهن هو مون کي رکندو ته آءٌ وٽس رهندس
 ۽ جا نشاني ۽ پنهنجا پورهيا کيس ڏيکاريدس - طبرستان جي
 بادشاهه هي ڳالهه ٻڌي وزير کي حڪم ڏنو ته هن کي باقاعده چوڪيداري
 جي نوڪري ڏيڻ پوءِ دريافت بعد جئين مناسب ڄاڻو ويندو تنهن
 کي وڃي وٺندو - بادشاهه جي حڪم پٽاندرو وزير هن کي چوڪيداري
 جي نوڪري ڏني ۽ هو چوڪيدار شپ کنهن رات شام کان
 وٺي صبح تائين دولتي ڀيري جي ڀيري تي خبردار رهيو بادشاهه جي
 ماڙي جي سرت رکندو رهيو اتفاق هڪڙي رات آڏي ٿاڻي
 بادشاهه ماڙي تي پسار پئي ڪيو ۽ هيڏانهن هوڏانهن پئي نهاريو ته
 اچانڪ هن چوڪيدار تي نگاهه پئجي ويس ۽ ڇا ڏسي ته هڪڙو
 ماڻهو پيرن ڀر سجاڳو بيٺو آهي ڏهن پڇيائينس ته ڪير
 آهين؟ جو ڪهلو، محلات هيٺان بيٺو آهيان چوڪيدار عرض ڪيو
 ته جيئن اڃا قبل وڌي ڇمار هڻي آءٌ هن دولتي ڀيري جو ڀيري دار
 آهيان هن محلات هيٺان ڪيترن ڏينهن کان ساري رات حاضر
 رهندو آهيان ۽ اُميدوار هوس ته سائينجن جي پرڪٽ ڀري
 منهن جو ڏيڍار ڪري پنهنجو نور روشن ڪريان ته سو اڄ رات
 بخت جي ڀاوڙي ۽ طالع جي سدورائي کان حصو جنهي ڏيڍار
 ڪرڻ سان منهنجي دل ڏاڍي خوش ٿي آهي چوڪيدار اڃان
 ڳالهائين ٿو ته جهنگهه جي طرف کان بادشاهه جي ڪن تي هڪڙو
 پرلا پيو ته ”اڄ وڃان ٿي آهي ڪو اهڙو مڙس جو مون کي موٽرائي“
 هي ڳالهه ٻڌندي بادشاهه عجب ۾ پئجي ”اُن چوڪيدار کي
 ڇوڻ لڳو ته تون به ڪو آواز ٻڌين ٿو ته ڪٿان ٿو اچي؟ هن
 عرض ڪيو ته سائين منهنجا مان ڪيترين راتين کان آڏي
 رات پڇاڻا هو آواز ٻڌندو آهيان! پر پهرئين جي خطري کان
 ڪيڏانهن وڃي نه سگهندو آهيان انهي سببان پڙوڙي ڪانه ٿي

ه ڪي ڏينهن هن جڳهه ۾ رهندو هو سڀاڳو سدردر چرڪراها ڳالهه
 ٻڌي چوڻ لڳو ته بابا ساڻين بادشاهه منصف ۽ عادل آهي اهڙي
 سخي ۽ همت واري غريب پرور رعيت نواز حاڪم جيلاءِ ۽
 ڪهڙي شيءِ آهيان جيڪڏهن مون جهڙو ناچيز ماڻهو بادشاهه کان
 مدد ڏيڻ ۽ بادشاهه انهي ڪري سلامت رهيو ته جهان جي ڀروڻ
 ڪندو - چنگو ائين آهي ته مونکي جلد وٺي هل ۽ هلي اُن کان
 مدد وٺو ڪر - جنهن ۾ تنهنجو هن جهان ۽ ٻي جهان ۾ لاڳاپو آهي
 ڇاڪاڻ ته هڪڙو تنهنجو حڪم هجي ۽ ٻيو اهڙي بادشاهه کان
 قربان ٿيڻ کان وٺي تنهنجي لاءِ ٻي ڪا چڱي ڳالهه نه آهي
 آخر چوڪيدار پنهنجو پٽ اُن زال وٺي آيو ۽ چوڪر
 تي چوڪنيو ٻڌي پانپاءِ ته ڪاٺ سان سسي وڌيائين ته ايتري
 ۾ اُن زال سندس هٿ پڪڙي چيو ته خيڏار چوڪيدار چوڪر
 تي نه ڪهه ڏئي تعاليٰ کي تنهنجي انهيءَ همت تي پاڇهه آهي
 آهي ۽ مونکي حڪم ڏنو اٿس ته پيا به سٺ ورهيه بادشاهه جي
 دٻا ۾ ره، چوڪيدار هيءُ خوشخبري ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو
 يقين ۾ بادشاهه کي سڏ ڏيڻ لاءِ هليو. هيءُ سڄي حالت طبرستان
 جي بادشاهه پياڻ پنهنجي اکين سان ڏسي ۽ ٻڌي اتان ٽڪرو
 ٽر ٽڪرو ٻوڙي ساڳي پنهنجي ماڙي تي پنهنجي ۽ بيهي پيار
 ڪرڻ لڳو ته جلد ئي چوڪيدار بادشاهه وٽ اچي سلام ڪري
 دعائو ڪرڻ لڳو ته حضور جن جي عمر ۽ دولت ۽ دٻڻپو ۽ عزت
 قيامت لاءِ مثال وادو هجي ته اتي بادشاهه کانئس پڇيو ته اهو
 آواز تنهنجو هو توکي ڪا ڀرڙ پئي هجي ته دير نه ڪر جلد ٻڌائ
 هن هٿ ٻڌي عرض ڪيو ته قبلا هڪڙي حساب ۽ جوڀن پري زال
 پنهنجي پٽار سان وڙهي رهي هن جهنگ ۾ پڇي آهي هي
 واٽ تي وڻ جي هيٺان بيٺي رهي ۽ هٿن پي چيائ ته آءٌ نه رهنديس
 ٿڌهن مان وٽس ويس ۽ کيس مڙين مڙين ڳالهين سان پويان
 بتارس سان پرچائي ڇڏيم هاڻ مون سان انجام ڪيو اٿس ته

مان سن وره ٿاء پنهنجي مڙس جي گهر مان ٻاهر نه نڪرندس
 بادشاهه دلچسپي ڏيکاري وڌاڻي ۽ اشارت ۽ سياڻپ
 ۽ اُنجي پٽ جي جرات ڏسي ڏاڍو سرهو ٿيو ۽ چيائين ته اي
 چوڪيدار جنهن مهل تون آواز جي سٺ وڌڻ لاءِ روانو ٿين ٿينهن
 مهل آءٌ پڻ ٿينهنجي پٺيان آيس ٿينهنجا ۽ پٽهن ۽ هن زال جا
 سوال جواب ۽ ٿينهنجي ۽ ٿينهنجي پٽ جي ساري وڌاڻي
 پنهنجي اکين ۽ ڪنن سان ٻڌم! انهيءَ ڪري هيئنڙ ڏٺي جي
 فضل سان تون جلدي ئي وڌي اڄ ئي رسندين! ائين چئي
 بادشاهه وڃي آرامي ٿيو ٻن چئن گهرين کان پوءِ صبح ٿيم ته
 پادشاهه ڪچهريءَ ۾ آيو اُن چوڪيدار کي گهرائي سڀني اميرن
 وزيرن ۽ ڪامورن اڳيان فرمايا ته اي حاضر آءٌ هن چوڪيدار
 کي گهڻيءَ خوشي سان اڄ پنهنجو واپس واري وارث ٺهرايان ٿو ۽
 خزانن ۽ جاگير ۽ ڪنڊون مال مڏيون سڀ پنهنجي عقل ۽
 رضا مندي سان سندس حوالي ڪريائون. طوطي ايترو چئي هي
 نٿل پورو ڪيو ته ايتري ۾ صبح ٿيو ۽ سج اُڀريو ۽ خجست جو
 وڃڻ موقوف رهيو جا وڃي پالنگ تي سهي رهي — بيت —
 سڄي رات جا پڻ — ڪڏان ڪيس خوب خواب
 ڇڏي ٿي پٽي نند اچي ويس شتاب

ڪڏو رات ٽين داستان سوناري ۽ واري جو ڪجهه

”ناٿي نينهن ٿو ڏيو“

جڏهن سج لڏو ۽ چنڊ اُڀريو ته هن خجست ارغواني جوڙو
 پهري بستي ڏوڏالار ڏيکاري ۽ جواهرن سان جرجي خوب
 پاڻ سينگاري زمردن ۽ ياقوتن جو هار ڳچي ۾ ڀاڙي طعام ۽ ميوا
 کاڌي عطر عنبر سان واسجي چٽو وٽ آئي ۽ جڙاڻوڏار ڪرسي
 تي ويهي طوطي کي چوڻ لڳي ته اي منڍ مونکي اڄ مڱهو موڪل

ڏي ته وڃي پنهنجي يار دادار شان محبت ونڊي ورو ڪري
 دل لان ٿوري جو غبار لافي تن من ڌاري سیتل ڪري اڃان
 طوطي چيڏن ته اي سردار مرن ڪرڻي پهرئي ٿي رات رخصت
 ڏني هئي هاڻي ڇا ڪاڻ ڏير ڪئي اٿئي مگهي وڃ ڀر بدن کان
 زيور لاهي رک ڇو ته دنيا ڀري بلا آهي اهڙا املهه هيرا جواهر
 ۽ بي بهار پائي ڌاري هڙس رت وڃڻ چڱو نه آهي ڇا ڪاڻ
 ته مٿان هنجي اڪه مٿين ۽ گهڻن تي موهجي پوي ۽ سندس دل
 لالچي وڃي ته نه تون رهندي نه ڳه ڳنار هندا دوستي ته ويندي
 پر ”ٻيون جا به ڏکائي ٿيڻ ٿي“ جنهن هڪڙي سوناري ۽ وادي
 جي دوستي ۾ وڳون ڀيو هو جو هو زرجي لاءِ ورهين جي دوستي
 ٿئي پين سچ آهي ته ناڻو نينهن ٿوڙ آهي. خجسته پڇيس ته اها
 آکاڻي ڪئن آهي سا مونکي ٻڌاءِ طوطي چيو ته اي سردار
 سرد قند شهر ۾ هڪڙي وادي جي هڪ سوناري سان اهڙي
 دوستي هئي جو جنهن اُنهنکي ڏٺو ٿي تنهن چيو ٿي ته هي پاڻ ۾
 عاشق معشوق آهن بلڪ سڳا ڀائر آهن. هڪري ڏينهن سونا روڪنهن
 ڏيسا ور جي مسافري لاءِ تيار ٿيو ڏهن وادي چيس ته اءُ تون
 ڏاران هڪڙو دم به جالي نه سگهندس آخر هي ٻئي جڳا ڏي مسافري
 ٿي هليا پر ڪنهن شهر ۾ اچي کينجي ۽ پيا پاڻ ۾ صلاح ڪيا ته
 هن شهر ۾ ٺلائي هنڌ ڏيورو آهي تنهن ڪيتريون سونيون مورتون
 آهن جن کي هيرا يا قوت چريل آهن تنهنڪري ٻئي جڳا هتان
 برهمن جو ويس ڪري اُتي هلون ۽ هلي شيوا پوڄا ۾ لڳي رهون
 پوءِ جڏهه وقت وجهه لڳي تنهن وقت اُن مندر مان سونيون مورتون
 چورائي وڪڙي ساڄي عهر گهر ۾ سڪيو گذاريون اها ڳالهه ٺهرائي
 بي جڳا مندر ۾ ويا ۽ رات ڏينهن پوڄا ۾ اهڙا لڳي رهيا جو
 ڏيوري جا برهمن سندس پوڄا ڏسي ڏاڍا لڄي ٿيا ۽ چوڻ لڳا

ته پوڄا هڙي ڪجي آخرهڙي پوڄا رڳو هنن پنهنجن شخصن کي
 ان ڏيوري جو مکيه بنائي سڀئي ڏيوريون سوڌيون مورگون سندن
 حوالي ڪيون ۽ تنهن وقت جڏهن ان ڏيوري ۾ هنن پنهنجن
 ڌاران ڪا پهر نه رهي تڏهن هڪڙي رات وجهه ڏسي ڪجهه
 سونڀون مورگون ۽ جڙاڻو ڌار ڳوڻ وغيره اُتان چورائي هڪڙي
 دهوي قاضي جي پٽ هينار ڏرو کڻي پوري ڇڏيائين ۽ آخر
 هڪڙي ڏينهن آڏي رات ڏيوري کان ٻاهر نڪتا ۽ ان قلعي
 جي پٽ هينار مورگون ڪڍي ڳوٺن ۾ وڃي کڻي پنهنجي
 مهر جي وائو هليا جڏهن پنهنجي ڳوٺ جي ويجهه ويا
 تڏهن سڀ چورائيل سامان سڀئي شئي سوڌو هڪڙي رات جي
 هينار پوري گهرج وقت پاڻ ۾ گذري اچي ڪڍڻ جو انجام
 ڏري پنهنجي پنهنجي گهر جو رستو وٺي هليا سونارا وٽام لالچي
 هو سو اڌ رات کان پوءِ اڪيلوئي اڪيلو اچي ۽ سڀ مورگون
 ۽ ڏيوري اُتان ڪڍي پنهنجي گهر کڻي ويو ۽ صبح جو واپسي کي
 گهر وڃي چوڻ لڳو اي به ايمان ڪوڙا ڪپتيا واپس واه جي
 دوستي پڇائي اٿيئي سڀني جي ساڃاهه نه رکي اڳاٽي پرڻت
 ۾ ڏنڊ وڌو جو مورگون مون کان چورائي پنهنجي گهر کڻي
 آيو آئين اهڙي دولاپ ساڻ ڪيترا ڏينهن جيئندڙين ۽ گهڻان
 ڏينهن کائي کائيندا ۽ هر سمي دوستي تي ڀرو سونه آهي.
 ڊڪٽ انجون ڳالهائون ٻڌي وسوسو ٿي ويو ۽ بي بڪي ڇا پيو
 نيٺ لاچار ٿي چوڻ لڳس اي سونارا جيڪي ڪي سونڀو ٿيڻو
 هو سو ٿيو آءٌ سڀڪي ڄاڻان ٿو پر خدا جي واسطي مون تي
 ڪوري نه هت نه رڪه واپس ويا ٿو هر تنهن هن سان وڙهڻ ۽ رات
 پوڻ مناسب نه سمجهي کڻي ماڻ ڪٿي پر ڪن ڏينهن پڇاڻا
 هڻن ڪيائ جو هڪڙو ڪاٺ جو پتلو سوناري جي شڪل جهڙو
 هو بهو ٺاهي ۽ اُنکي هرائي ڪپڙا ڍڪائي ڪنهن هنڌان رچ
 ڇا به پڇا وٺي آيو ۽ هن پتلي جي پلانڊ ۾ انهن بچن جي کاڻ
 جهڙو ڪي شيون رکي ڇڏيائين جڏهن انهن کي بک لڳند هئي تڏهن

پتلي وٽ اچي سندس پلاند ۾ جيڪي ڏسندا هئا سو ڪاٺيندا
 هئا ۽ دل ۾ ڄاڻندا هئا ته امانجي ابراهمان ڏاڏو اهو پتلو آهي
 مطلب ته هنن پنهنجن جي هن پتلي سان اهڙي صحبت پڄهڻي
 ويئي جو ڏهاري گهڻيءَ حب مان هنجي هنج ۾ اچي وهندا هئا جڏهن
 واپسي انهن ٻچن جي هن پتلي سان ڏاڏي حب ڏئي ٿڌهن
 واپسي هن سوناريءَ جو ٿس جي مهاني ڪئي سونارو ۽ سوناري
 جي جوءَ ٻن پتن سان ان واپسي جي گهر ويئي واپسي ٻن
 ٿڌين کان پوءِ سوناري کي ويسلو ڏسي سندس ٻن پتن ڪر
 انهي جاءِ ۾ لڪايو جنهن ۾ رچ جا ٻچا رهندا هئا ۽ رچ جي
 ٻچن کي ڇوڙي هل مڇاڻڻ لڳو ته هي هي سوناري جا پٽ
 ڪهڙي طرح رچ جا ٻچا ٿي پيا اها ڳالهه ٻڌي سوناري جي
 ٻوڙي سڪي ويئي ۽ اوچنگارون ڏيندو رڻندو واپسي جي چيلهه
 ۾ هٿ وجهي چوڻ لڳو ته اڙي چوڻو ڪوڙ ڪرڻ ڪڏهن ماڻه
 ۾ مرون ٿيا آهن نيٺ هڻندي ڏٺندي معاملو قاضي وٽ آيو
 ۽ قاضي پڇيو ته اي واپسا هن جا پٽ رچ جا ٻچا ڪئن ٿيا
 واپسي وراڻي ڏني ته ساءِ هنن پنهنجي چوڪرن منهنجي اڳيان
 راند پئي ڪئي اوچتو زمين تي ڪرڻ سان رچ جا ٻچا ٿي
 پيا قاضي چيو ته آءُ انهي ڳالهه تي ڪئن پت ڪريان ۽ ڏهن
 واپس چوڻ لڳو ته ساءِ مون کي اربح جي ڪتاب ۾ لکيل ٿو
 آهي ته حضرت عيسيٰ جي وقت ۾ ڪيترا ماڻهو پنهنجي امير
 شڪل مان منهنجي دور ٿي پيا جنجو عقل جئن جو ٿئن سال
 رهيو ۽ صحبت پرست نه اهڙي ٿي هئڻ. هاڻي واجب آهي
 ته هن وقت عام دور ٻار ۾ انهن ٻچن کي گهرائي سوناري جي
 اڳيان بهاريو جيڪڏهن تحقيق سندس ٻار هوندا ته ساڻس لاڏ
 ڪوڏ ڪندا ۽ جي نه ته جيڪي وڏو سو مون سان ڪجو هي
 ڳالهه ٻڌي قاضي ٻچن کي گهرائي سوناري جي سامهون ڇڏايو
 رچ جي ٻچن جنهن وقت سوناري جي صورت ڏئي تنهن وقت
 بي اختيار ٻوڙي جهڙي ۽ پير تي منهن مهڻ ۽ ڪيچن ۾ ڪڍڻ

وجهن لڳس ٿڏهن قاضي چيو ته اي سونارا مونکي پڪ ٿي
 آهي ته هي برابر ٽنهنجا ٻار آهن هاڻي پنهنجن کسي کڻي وڃ
 ناحق ڇا لاءِ ٿر ٿر ڪرين ٿڏهن سونارا رايدي جي ڏين
 ته ڪري پيو ۽ مٿون مٽڙ ڪري چوڻ لڳس ته اي يار جيڪڏهن
 ٿر پنهنجي پتي وٺڻ لاءِ هي حڪمت ويڙهاڻي هجي ته
 پنهنجي پتي وٺ ۽ منهنجا ٻار مونکي ڏي. هن چيو ته اي
 سونارا ٿو مون سان ڪانه رهاڻي ۽ امانت ۾ خيانت ڪئي
 آهي هاڻي جيڪڏهن ڪوڙ ڳالهائڻ ڇڏين ۽ دغا بازي ۽ ڪپت
 کان توبه ڪرين ته ٽنهنجا پٽ موٽي اصولوڪي صورت ۾
 اچن پوءِ سوناري هنکي اها پتي ڏيئي پنهنجا پٽ ورتائين.
 طوطي هي نقل پورو ڪري چيو ته اي خجسته تون پنهنجا
 زيور لاهي رکي وڃ چو ته مبادا شهزادو لالچ نه ڪري ته پوءِ
 نه زيور رهندا ۽ نه دوستي بقاء ڪندي. خجسته اها ڳالهه ٻڌي
 ارادو ڪيو ته ڳهه لاهي پنهنجي معشوق وٽ وڃان ته ايتري ۾
 صبح ٿي ويو ۽ ڪڪڙن پرهه ڦٽي جا ڏس هيان هن ڏينهن به
 خجسته جو وڃڻ بند رهيو هي بيت پڙهي ماڻ ڪري ويهي
 رهي.

-بيت-

رڻندي رڻندي هاڻي رات آلا ري سچي دل کي ناه سانت آلا
 رات چوڻي ه استان سپاهي جي زال ۽ اميرزادي جو
 جڏهن سچ لٿو ۽ چنڊ اُڀريو ٿڏهن خجسته هڪڙو گهو جوڙو
 پائي جو اهرن سان پاڻ سينگارو. مسي ڏندن کي لائي.
 چپ ڳاڙها ڪري. وارن کي خوشبوءِ ڌار ٿيل مڪي. ڦٽي چوڻي
 ڪري. نئي ڪنوار. پاڙهن ورهن جي پالڪي بڻجي. سڌا
 سٺا لڏ لڏ ڏيڏ ڏيڏ ٻاڙ. مير گهراڻي کائي پي. طوطي رت
 موڪل وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي طوطا تون مونکي سپڪنهن
 رات ڳالهين سان ڏاڏرايو چترايو ترسايو ٿو ڇڏين ٿوڪي
 منهنجي ڪجهه خبر ته ٿي پوي ته آءُ عشق جي درد ۾ ڪيتري
 قدر نه متبلا ٿي آهيان.

بيت۔ عشق ۾ حيران آهيان ڇا ڪندا ٿيندڙا انجان
 ڪا دنيا جي چيز نعمت مون نه اچي صبح و هام
 يار جي جهوڙي ڪنان هي بت سڪي ٿيو ڪو ڪلو
 ڪار ڪم پيا سڀ وساري ڪرا ٿي پنهنجو بلو
 قسم اٿيئي ڏئي جو اچو ڪي رات موڪل ڏيڻ ته آءُ وڃان
 ۽ وڃي پنهنجي يار سان رهاڻ ڪريان طوطي چيو ته اي
 خجسته آءُ ڏس انهيءَ ڳالهه کان شرمندو آهيان۔ منهنجو هنڌون
 ٿو پوسري جو تو سڀڪنهن رات منهنجون ڳالهيون ٻڌي
 پنهنجي باروت وڃڻ کان رهيو وڃين۔ خد انخراسته جيڪن
 انهيءَ عرصي ۾ ٿيندڙ پتار اچي سهڙي ته خرامندو پنهنجي
 معشوق کان شرمندي ٿيندي جهريءَ طرح هڪڙو امير زادو ڪنهن
 سپاهي جي زال کان شرمندو ٿيو۔ خجسته پڇيو ته اهو قصو
 ڪئن آهي سو جلد بيان ڪر طوطي چيو ته ڪنهن شهر ۾ هڪڙو
 سپاهي هو ٿيندڙي زال اهڙي خوبصورت هئي جو چنڊ اُنجي
 ڏسڻ کان لڳي ٿي ڪڪرن هيٺ ڏيکڻي ويندو۔ سپاهي به
 جهڙيس ڪانه هئي سپاهي هڪڙي کن به هن کان الڳ نه ٿيندو
 هو اتفاق زماني جي گردش کان سپاهي ڪنگالپڻ ٿي وڃي
 پهتو اڏهن جو ٿس چيس ته اي پتار تون ڇا لاءِ پنهنجي ڪرت
 ڪار ڇڏي ڏني آهي ۽ ڇو هڙن ٻرن حالن ڪي اچي پهتو
 آهين؟ جواب ڏنائينس ته اي بي بي مونکي ٿوري ويسا ٿڌو
 ڇهي ٿيندڙي ڪرت ڪار ڇڏي ڪري اهڙو خراب ٿيو آهيان!
 ته ڪٿي وڃي ٿو سگان ۽ نه ڪنهنجي نوڪري ٿي ڪري ٿو سگهان
 جو ٿس ورندي ڏني اي پتار اهي خام خيال ۽ ڪچا پور دل
 ۾ مان ڪيڏي ڇڏ ڇو ته ايماندار عورت کي ڪوئي به موهي نٿو
 سگهي ۽ ٻاهر پيري ۽ لاڳ ڇو ٿي زال جي ڪو پتار سنڀال نٿو
 ڪري سگهي چوندا آهن ته به پير وشل پنهنجي ٿي نه اچي!
 ٿو شايد هن جو ڳوٺ جو نقل ڪين ٻڌو آهي جو هاڻي پنهنجي
 پنهنجي زال کي پٺي تي چاهي جهڙ جنگ ۽ سر ڀڃڻ ۾ پيو

ڪم ٿي ٿو هو ان بي مرمع عورت پنهنجي مڙس جي پٺي تي
 رندي ٿي. ڪم مڙس سان بزرگ ڪم ڪير پيا ڪن
 ٻڌو. چيس ته هنجو نقل ڪئن آهي سو ٻڌاء —
 زال چيو ته هڪڙي واٽهڙو ڪنهن بيابان ۾ پريان هڪڙو
 مست هاڻي ايندو ڏٺو هو انجي ڏهڪاء کان ڏکي هڪڙي
 وڏي وڻ تي وڃي چڙهي ويٺو ٿوري ويرم کان پوءِ وڃي آيو
 هاڻي انهي وڻ هيٺ آيو جتي آيو واٽهڙو لڪيل هو ڏاڍو
 ڏٺو ۽ چوڻ لڳو خدا ڪو خير ڪري ۽ ايتري ۾ هاڻي پنهنجي پيش
 ۽ - اري آهي چور وڻ وٺي اُن لڪيل واٽهڙو ڏٺو ته عماري
 ڪري سو پيارو ان عورت وٺي آهي پوءِ هو خوش ٿي وڻ کان لهي
 ۽ ان سان چوڃا ڪها ڪرڻ لڳو ۽ هو ڄاڏي هن سان ريجهي
 ويئي نازنخرا ڪرڻ لڳي ۽ آخر وڻ جي اوٽ ۾ هو بچڙي ڪم
 ۾ رهي وڃاڏي واندائيا ڏهن هن زال پنهنجي کيسي مان
 هڪڙو ٻڌيل ڏاڳو ڪڍيو ۽ هڪڙي ڳنڍ پي به اُن ڏاڳي کي
 ڏني ته هن پچيس ته هي ڳنڍيون چوڻ ڏنيون اٿئي ۽ مون کي
 ڏنل احوال کان واقف ڪريو ۽ اُن زال چيو ته منهنجو مڙس
 ڏاڍو غيرت وارو آهي جو منهنجي حفاظت لاءِ ئي هاڻي بڻيو
 آهي ۽ مون کي پنهنجي پٺي تي چاڙهي بيابان ۾ پيو ٿو ڪهي
 تنجي ايتري خبرداري هوندي به مون هڪ سو هڪ چئن سان
 تو سميت برو ڪم ڪيو آهي ! زال ڄڏهن هي نقل چئي
 ڀرو ڪيو ڏهن سپاهي چيو ته هاڻي چئن چوڻ ٿڻ ڪريان
 ڏڏهن هن چيس ته چڱي صلاح اها آهي ته سرڪر ۽ ڪنهن امير
 زادي وٽ وڃي نوڪري ڪر - آءُ هڪڙو ڪاڙن گلن جو
 گلستان ڏيان ٿي جيئن اهو گلستان ڪو ماڻهو ٿيڻ ۾ ڪاڇ
 ته ڪڏهن به بي بيداغ آهي : خدا نخواستو ته يڪڏهن
 ڪرمانجي وڃي ته ڪاڇ ته ڪل دستو خرابي ٿي آهي - اها ڳالهه
 سپاهي کي پسند آئي ۽ زال کان وٺي موڪلائي ڪنهن شهر ۾ آهي
 هڪڙي امير زادي وٽ نوڪري تي بيٺو ۽ هر روز ان گلستان تي ويو

ڏٺو ته ڪن ڏينهن کان پوءِ خزان جي مٿي ۾ ٿي جنهن ۾ باغ بستان
 گل ڦل ۽ مڪڙيون سڀ سڙي سڪي ويون هن سپاهي جي
 گل دستي ڌارا پئي ڪنهن گل ڦل جو نالو به نه رهيو ٿو ڏٺو ته
 اميرزادي پنهنجن پيان ساڻين کي چيو ته جي ڪڏهن لڪم رهيا
 خرچ ڪجن ته به جيڪر هن وقت هڪڙو گل به نه ملي سگهي
 عجب آهي ته هي غريب سپاهي هميشه تازي جوتا زو گل دستي
 کڻا ٿو آڻي! هنن جواب ڏنو ته ساءِ اسان پاڻ انهي اچڻ
 ۾ آهيون پوءِ اميرزادي سپاهي کان پڇيو ته هي گل دستي
 ڇا جو آهي ۽ ڪٿان پيو ٿو آڻي هن چيو ته قبله هتي هونڪي
 منهنجي زال پنهنجي سيل ست جي نشاني ڏني آهي ۽ چير
 اٿس ته جيئن هي گل دستو تازو هوندو ٿيسن يقين ڄاڻج ته
 منهنجا پالو گناهه کان آجا هن ايترو ٻڌي اميرزادو ڪليو
 چيا ٿينس ته اي سپاهي تنهنجي زال ڪا جادوگر ۽ مڪريلا آهي
 ٿو ڪي ڪاٺ جو بهو ڏيئي ڪڍيو اٿس ۽ پاڻ ٻين سان پئي
 عيش عشرت ڪندي هوندي پر سپاهي کي پڪ هئي ته منهنجي
 زال اهڙي خراب نه آهي آخر اميرزادي پنهنجي هڪ بورچي
 کي چيو ته ٿو هن سپاهي جي ڳوٺ ڏي وڃ ۽ سندس زال کي
 ڪنهن ڊوهه ڊولاب سان رڀي ڏي تاري هيڏي وٺي آءُ ته ڏسون
 هي گل دستو ٿريل رهي ٿو يا نه پوءِ هو بورچي سپاهي جي ڳوٺ
 ڏانهن ويو هڪڙي ڌوئي کي لالچائي ساجهاڙي سپاهي جي
 زال ڏانهن موڪليا ٿين ڌوئي هن عورت کي گهڻي قدر رڀيو
 پر هو سپاهي ۽ عقل واري هئي سو چيا ٿينس ته هن مڙس کي
 مون ڌوئي وٺي آءُ ته آءُ ڏسان ته هو منهنجو لائق آهي يا نه پوءِ
 ان ڌوئي ان مڙس کي عورت وٺ آڻي حاضر ڪيو ۽ هن
 اشراف زال ان مڙس کي ڪن ۾ چيو ته چڱو آءُ حاضر آهيان
 پر هيئنڙ وڃ ۽ هن ڌوئي کي چو ته هيءُ سپاهي جي زال
 اهڙي ڪا سهڻي نه آهي تنهنڪري آءُ ساڻس محبت رکي نٿو

۱. گهان پوءِ کون پهر رات گذرڻ کان پوءِ اُمالڪ منهنجي گهر
 هليو اچڻ پوءِ منهنجي چرڻ کان آءُ پاڙو ڏي ريندي ڏسڻ ۾ نٿي
 اچنهن به ريت تار ڇاڪاڻ ته پنهنجو گجھه ٻئي کي ڏيڻ چڱو
 نه آهي. بورچي کي اها ڳالهه پسند آئي ۽ ڏوٽي کي انهيءَ
 طرح تاري ڇڏيائين خير هو به اوتڙيءَ مهل هليو ويو ۽ اوتڙي رات
 بند هن زال جي دروازي تي اچي هٿ هنڀاءُ پر زال ڇا ڪيو
 سڙ جو پنهنجي گهر هڪڙي اونهي کوهه مٿان هڪڙي ڪچي سٺ سان
 راڻيل ڪٽ رکي هٿس هڪڙي چادر وڇائي ڇڏي هئي پوءِ
 بورچي کي سڏي چيائين ته پلي آئين جي آئين آءُ هن ڪٽ تي
 ريهو! اڃان بورچي ويٺو ميس ته ڏوٽي ڪوهه ۾ ڪريو
 راڻو ٿي ويو ۽ ڏاڍيون ڏانهن ڪوڪون ڪرڻ لڳو اتي ان
 زال چيس ته جهڙي ڪرڻي تهري پرڻي هاڻي سچ چو ته تون
 ڪير آهين ۽ ڪٿا آيو آهين ۽ ڇا لاءِ آيو آهين؟ جي سچ
 چرندين ته جيئن ان ڏيندي سانته بورچي ڪوهه ڇارو نه ڏسي
 آخر بي بيءَ کي ساري ڳالهه سچي ٻڌائي بي بي ٻڌي وائري
 ٿي ويئي ۽ ويچارو بورچي ڪيتري مدد انهيءَ ڪوهه ۾ ڏيو
 ۽ مٿي ڳچ ڏينهن پڇاڻا اميرزادي جڏهن ڏٺو ته منهنجو بورچي
 اڃان تائين نه موٽيو! تڏهن ٻئي بورچيءَ کي چيائين ته تون به
 هتان سوداگري جو ڳيل سامان ان شهر ڏي کڻي وڃ ۽ هن
 سپاهيءَ جي زال سان دوستي جو نالو ڳنڍي جلد موٽي اچ پورا
 ڏسڻ مٿان اڳتي بورچي وانگر اتي ويهي نه رهين نيٺ هو جهڙا
 هن ساڻيءَ جي ملڪ ۾ ويو ۽ هڪڙي ڏوٽي کي پاڻ سان وٺي هن
 زال جي گهر ويو پر هي به انهيءَ آفت ۾ اچي ڪوهه ۾ وڃي قابو
 ڪيو. ست مهينا ساندهه اميرزادي ٻنهي بورچين جي واٽ ڏني
 ڇو ته هو ڪونه موٽيا آخر ڇا تاءِ ته شايد هو ڪنهن آهيءَ هر آيت
 آهن جو اڃان تاءِ سندن پٽوئي ڪونهي تڏهن لاچار هڪڙي
 ڏينهن پاڻ شڪار جو بهانو ڪري لشڪر وٺي اوتڙين هليو
 لشڪر ۾ اهو سپاهي به گڏ هو. ڪيترن ڏينهن کان پوءِ هو اُن

طوطی ھي نقل پورو ڪري چيو ته اي خجسته هاڻي جلد
رج ۽ پنهنجي معشوق سان وڃي مل ته مٿان انهي وڃر تنهنجو
مرس اهي نڪري ۽ پوءِ راءِ ويندي پنهنجي يار جي اڳيان
پرل جي ڪوڙي ٿين ۽ شرم کان ڪنڌ هيٺ ڪرين خجسته
ايترو ٻڌنديئي پانيون ته شهزادي وٽ پاڻي پهچايان ته
ايتري ۾ صبح ٿيو ۽ ڪ-ڪڙن دسر هنيان. انهيءَ ڏينهن ۾ -
خجسته جو وڃڻ بند رهيو. ٿڌهن هي شعر پڙهڻ لڳي. - شعر -
يا الاهي ٿو اڳيان مشڪل سڀئي آسان آهن
جي ٿئي تنهنجو ڪرم ته آسون اُميدون ڪل ڀڄن

(رات پنهنجي داستان واديءَ سوناريءَ درزيءَ فقير جو)
جڏهن سج لڏو ۽ چنڊ اُڀرڻ لڳو تڏهن خجسته خوب هار سينگار
تري طوطي وٽ اچي چوڻ لڳي ته اي منل توکي ڀڄي پنهنجي
آپا ٿيندڙ جو سوڳند آهي اجرات جادوڪل ڏينم ته آءُ پنهنجي
دل گهري جاني وٽ وڃان ۽ وڃي جوانيءَ جو مزو وٺان. طوطو
چوڻ لڳو ته ساڻس آءُ توکي سڀڪنهن رات موڪل ڏيان ٿو پر
ترن پاڻيئين دير ٿي ڪرين آءُ ته پاڻ اتي پهرهن ڳالهه کان
ڊڄان ٿو ته مٿان ڪنهنجو ڪاٺ اچي سهڙي ۽ ڪنهنڪا حال به
هنن چئن شخصن جهڙا ٿين. خجسته پڇيڻو ته انهن چئن جو قصو
ڪٿن آهي سو ٻڌاء. طوطو چوڻ لڳو ته ساڻس ڪنهن رات
هڪڙو وادو ۽ سونارو ۽ درزي ۽ فقير چاڙهي جتان پاڻ هر
مڱجي روزگار لاءِ ڪنهن شهر ڏانهن هليا اتفاق هڪڙي ڏينهن

پري گهاٽي جنگه، پر رات پئجي وين، ٿڌهن پاڻي ۾ صلاح ڪري
چيائون ته چاري هڪ هڪ پهر جاڳي چوڪي ڏيون جو بيا بار،
هر شپڪڻن شيءِ ۾ ڀر ڀري آني ۾ صبح ۾ رڻيل منزل تي هلي
پهچون اها گالهه چئني ئي وئي ۽ پهرئين پهرجي چوڪي تي
واڌي کي جاڳڻو پيو پيا سڀ سمهي پيا گهڙي کن کان پوءِ
واڌي واهولو کڻي هڪ وڻ جي ڌار وڌو ان مان هڪڙي
نھايت خوبصورت پتلي بناي تيار ڪيا هڪ پهر کان پوءِ درزي
کي جاڳائي پاڻ سمهي پيو، درزي پهر وڌي لڳو پر سجاڳهه رڻ
لاءِ ويچار ڪرڻ لڳو ته ڪهڙي مشغولي ۾ رهان ته ايتري
اها پتلي نظر آيس خيال ڪيا ته واڌو هنڌ ڏيکارڻ لاءِ هي
ڪاٺ جي مورت ڏاهي آهي جيڪر آءٌ به هن پتلي کي اهڙا
ڪپڙا سبي پهريان ته بيٺي سوڀاوان ٿي پوي پوءِ پنهنجو
ڪاريگري سان هڪڙي سهڻي دريس سبي تيار ڪري ان کي
پهرائي سوناري کي جاڳائي پاڻ سمهي رهيو سونار سجاڳهه
رهڻ لاءِ ڀه پڇاڻڻ لڳو ته پريان اها پتلي ڏسڻ ۾ آيس ڏسي
آخر اهو خيال ڪيا ته هنن پنهنجن پنهنجو هنڌ ڏيکارڻو آهي
چا ته اءٌ وري هنن کان پٺ تي پوان بلڪل نه پوءِ ويهي ڏاڍا
سڌا سڌا نئي نه وني جاڳهه ڳڻا تيار ڪري ان پتلي کي پاڻ ڀري
ته اها پتلي سونهن ۾ سوڀا ۾ اڳي کان اڳي ٿي پيئي فقط ساڻ
ڀوڻ جي دير هئي پوءِ سوناري فقير کي اٿاريو ۽ پاڻ سمهي
رهيو فقير اٿندڙي ڏٺي جي بندگي ۾ مشغول ٿي ويو ۽ گهڙي کن
کان پوءِ جاڳي چا ڏسي ته اري هڪڙي حسين عورت سامهون
بيٺي آهي! پر چري پري کين ٿي ٿڌهن جا ٿا ته هيءُ منهنجن
ٽنهن سنگتن جي ڪاريگري آهي هاڻي مون کي به هنڌ ڏيکارڻ
لازم آهي ته هن بيٺان کي ڏٺي جي دعا سان ساڻ رات
ڪرڻ ضرور آهي! نه هو به سمجهن ته فقير به ههڙا ٿين ٿا پر
ڏٺي جي درٻار ۾ بي اختيار وري وري دعا ڪرڻ لڳو ته اي

زمين ۽ آسمان جا اڀا ٿيندڙ سڄو شڪتياوان هن ڪاٺ جي پتلي
 ۾ ساڻ وجهڻ ۾ آڻ ۾ پنهنجن سنگتئين ۾ سرخرو ٿيان. هنن جون
 اهيون اڙيون نيا زون ڏٺي جي درٻار ۾ ساب پيون ۽ انهيءَ
 گهڙيءَ پتلي ۾ ساڻ پير ۾ ماڻهن راندياڻ ڳاڻاڻ ۾ لاهڻ لڳي
 جڏس رات وهاڻي ۽ صبح ٿيو تڏهن پتلي ڪي خوبصورت
 جوان عورت ڏسي هو چاري جڏان مٿس موٽ ٿي پيا ۽
 پاڻ ۾ ڪڙ ڪڙ لڳا وادي چيو ته آڻ هنن ڏٺي آهيان جو
 هن ڪاٺ مان گهڙي ٺاهي تيار ڪيو ائينانس سو آڻ نيندو
 سانسر ۽ درزي چوڻ لڳو ته آڻ سندس وارث آهيان هنڪري
 ته هن نيس ڪپڙا ڍڪائي آيو ۽ مان ۾ آندو ائينانس-شوناري
 وري چوڻ لڳو ته هيءُ نوجوان منهنجي عورت آهي چوڻ هون
 هنڪري ڳهه ڳڻا پاڻ تڏهن ئي تمام خوبصورت ٿي پيئي - فقير
 چوڻ لڳو ته بي ڪنهنجو به واسطو ڪونهي آڻ ئي حق آهيان
 جو ڏٺي آهي منهنجي عرض تي هن ۾ ساڻ وڌو آهي ڪنهن جي به
 مجال نه آهي جو ڏانئس اڪه ڪٿي بهاري سگهي آڻ ئي نيندو
 سانسر نيٺ هنن جو تڪرار وڌي ويو اتي هڪڙو ڌاريو ماڻهو
 آيو ۽ نڪتو ڪنهنڪان هنن چئي انصاف ڪرائڻ گهرايو پر هو
 به هن عورت کي ڏسي موهجي پيو چوڻ لڳو ته اري هيءُ ته
 منهنجي بي بي آهي توهين فريب ڪري وٺي آيا آهيو ۽
 مون کان ناحق وڃوڙيو اٿو آخر هنن چئي ڪي هو ڌاريو ماڻهو
 ڪو سوال وٺ وٺي آيو ڪو سوال به پوئو ڪي ڏسي
 مٿس موٽ ٿي پيو ۽ چوڻ لڳو ته اري هيءُ منهنجي ڀاڄائي
 آهي منهنجو ڀاءُ کيس پاڻ سان وٺي مسافري ٿي ويو هو اوهين
 هنڪري ڀڄاري ڀڳا آهيو؟ ڪو سوال هنن سڀني کي ڏهڪائڻ لڳو
 ته اوهين ڪير آهيو ۽ هي منهنجي ڀاڄائي آهي آڻ سندس
 تلاش ۾ آيا ساڻس ڪيترن سامان ۽ زرڪڙن زيور آهي
 ڪٿي آهن نيٺ پاڻ ايترو هل بکيڙو ڪيا جو سڄي شهر جا
 ماڻهو اچي ڪڏا ٿيا ڏسندڙن مان هڪڙي پري مڙس چيو ته

آبا هيءَ اوهانجو معاملو قيامت تاءَ ڪين نبرندو چڱو آهي ته
 ٿوهين سڀ شهر جي باهرا وڃو اتي هڪڙو وڏو ٿلهو وڻ بيٺو
 آهي جنهنکي شجرتا الحڪم ڪري سڏين ٿا ڪنهنجو به مقدمو
 نه فيصل ٿيندو آهي ته هو ان وڻ رستي ريندو آهي انهي وڻ مان
 هڪڙو آواز نڪرندو آهي ته فلا ٿو سڄو آهي ۽ فلا ٿو ڪوڙو
 آهي. نيٺ هي ستئي چٽا ان وڻ وٽ آيا ۽ سڄوئي احوال
 درپيش ڪري چوڻ لڳا ته اي وڻ هاڻي ٻڌاء ته هيءَ زال
 ڪنهنجو حق آهي ايتري هن وڻ جو ٿر ڦاٽي پيو ۽ ارسا زال
 ا مالڪ ڊوڙي منجهس لهڙي ويئي ۽ وڻ مان آواز آيو ته
 ٿوهان به ٻڌو هوندو ته سڀڪا شئي پنهنجي اصل تي وڃي ٿي
 هاڻي گهر وڃي ڦٽاڪا ساڙيو ۽ هوا چٽيو. آخر ڇهي ٿي ڦٽائي
 پنهنجي پنهنجي گهر موٽيا.

طوطي هي قصو پورو ڪري چيو ته اي خجسته جيڪڏهن
 ٿانهنجو هٿس اچي سهڙي ۽ توکي ٻاڏوٽ وهاري ڇڏي ٿ. تن به
 پنهنجي معشوق کان هومندي ٿيندي تنهنڪري چڱو آهي ته
 هاڻي جلد وڃ ۽ وڃي پنهنجي دلدار سان مل. خجسته اڃان
 وڃڻ جو ويچار ڪيو ته صبح ٿي ويو ۽ ڪڪڙن دس هنيان
 ٽهنڪري انهي ڏينهن ۾ وڃڻ کان رهجي ويئي ٿڏهن هي بيت
 هڻي زارو زار روئڻ لڳي.

بيت-

هائِ دل مان خلل نه دور ٿيو
 وات وچر پيران چون ويو

رات ڇهين داستان رايءَ راجي همت

۽ وقتو جا جي راجا جي ڌيءَ تي فقير جي عاشق ٿيل جر

جڏهن سج لٿو ۽ چنڊ اُڀريو ٿڏهن خجسته عهدا ڪيا ۽

ريز پهری طرطن رنگ آئي ۽ چرڻ لڳس ته اي طرطا آءُ ٿو

وٽ سڀ ڪنهن رات رخصت وٺڻ لاءِ اڃان ٿي ۽ توکي

تکلیف ڏين ٿي ۽ ٿون منهنجي لاءِ پنهنجي نيند ۽ آرام
ڦٽائين ٿو انهي تنهنجي احسان کان آءٌ ڪنڌ مٽي کڻي نٿي
مگهان -بيت-

سڀئي وار منهنجا زبانون ٿين
ته ٿورو مڃي ڪين تنهنجو سگهن

طوطي چيو ته اي سردار چاٿي چوڻ؟ آءٌ تنهنجو
ڪم ڪٿي ٿو ڪري سگهان جو ٿون پنهنجا هٿ لائق ڪرين ٿي
آءٌ ته پاڻهين پاڻ کي ڦڪو پيو لڳان پر اي سردار ساه سان
آسرو ڪٽندس مگر توکي جلد تنهنجي يار سان ملائيندس -بيت-
ساه پنهنجي جو آسرو ڪٽندس - يار سان مان ڪٿي ملائيندس
راڻي راڻان وانگر جنهنجو قصو ته ٻڌو هوندو آءٌ تنهنجي
ڪم ۾ آدم ڪندس - خجسته پڇيو ته انجو احوال ڪئن آهي -
طوطي چيو ته قنوج جي راجا کي هڪڙي ڌاڻي سنهڻي ڏي
هئي ان تي هڪڙو فقير عاشق ٿيو هو هو انجي عشق ۾ چريو ۽
بي هوش ٿي پيو جڏهن هوش ۾ آيو تڏهن پنهنجي دل کي
چوڻ لڳو ته هي ڪهڙي نه چريا آهي نيمچي اڄ سان ڪهڙي
دال ڳرندي آءٌ بي واهو بيماري فقير ۽ هو راجائن جي ڏي
تو کي ڪئن هٿ ايندي! پر هنکي جا بيماري اچي لڳي ۽ انڌ
مانڌ آئي ڪنڊون سو ڪن ڏينهن پڇاڻان راجا کي هي نياپو
موڪيا ۽ ته پنهنجي نياڻي جو وهانزو سان ڪر چاڪاڻ ته
منهنجي دل ڏانهن چڪي ٿي - منهنجي گدائي ۽ پنهنجي
بادهاهي تي نظر نه ڪج - راجا فقير جو هي نياپو ٻڌي ڏاڍو
ڏمريو ۽ چيا ته اڙي آهي ڪو جو جلد هيڏانهن اچي ۽ هن
فقير کي وڃي شڪت ڏئي ديوان هٿ ٻڌي عرض ڪيو ته قبل
حاڪم کي لازم نه آهي جو غريب فقير کي ايڏا پنهائپائي هنکي
اهڙي ڪنهن حڪمت سان شهر مان ڪڍجي جو موٽي نه اچي
۽ پاڻ تي به بدنامي جو ذڪر نه پڇي پوءِ ديوان فقير کي

ڪوڏائي چيو ته اي فقير جيڪڏهن هڪڙو هاڻي سون سان ڀريل
آڻي ڏين ته يقين آهي ته ڪنهنجو معشوق توکي مائي ڏوي. فقير
اها ڳالهه ٻڌي خوش ٿي سون جو ذڪر ڪرڻ لڳو ڏهن ڪنهن
ماڻهوءَ چيس ته اي فقير جيڪڏهن راڻي راڻان وٽ وڃين ته
جيڪي گهرين سو ان وٽان مليئي ڪنهن تي فقير انهي مهل راڻي
راڻان وٽ ويو ۽ هنڪي عرض ڪيا ته سائينءَ سدا ۽ خير هجي
هڪڙو هاڻي سون سان لڏيل هن فقير کي ملي. فقير جي هيءَ سين
جاراڻي راڻان ٻڌي ڪنهن اوڏي مهل سون سان لڏيل هاڻي
انکي ڏنو فقير هاڻي وٺي راجا وٽ آيو ۽ چوڻ لڳو ته مها راڻي
هي هاڻي سون سان ڀريل وٺو ۽ پنهنجي ڌيءَ جو وهانو مڙهون
سان ڪريو ڏهن راجا پنهنجي ديوان کي چيو ته ڪنهنجي
حڪمت ڪجهه ڪارگر نه ٿي هو سون جو لڏيل هاڻي وٺي
آيو هاڻي ڪچاڙو ڪجي. ديوان عرض ڪيو ته قبله شايد هي
فقير راڻي راڻان وٽان سون سوڌو هاڻي وٺي آيو آهي جو هن
سمي ۾ هن کان سواءِ ٻيو اهڙو ڏاڏار ڪونهي. پوءِ ديوان
ورع وڃي ڪري فقير کي چوڻ لڳو ته اي فقير راجا جي نياڻي
اهڙي نه آهي جا توکي اهڙي هاڻي جي عيوض ملندي جيڪڏهن
هنڪي هڪ اڻڻ جي مرضي هجي ته هاڻي وڃ ۽ راءِ راڻان جي
سسي لاهي اچ پوءِ راجا جي نياڻي جيڏانهن وڃي ٿيند انهن
وٺي وڃي نيٺ هو فقير راڻي راڻان وٽ وڃي چوڻ لڳو ته اي
ڏاڏار ڪنهنجي سر ڏني منهنجي مراد پوري ٿي ٿئي جيڪڏهن
تون پنهنجي سسي ڏين ته هن فقير جي من گهري آس پوري
ٿيندي راڻي راڻان چيو ته اي فقير تون خاطر جمع ڪر هي
منهنجو سر ايتري لاءِ ٿي پيدا ڪيو آهي ته ڪنهنجي ڪتب
اچي آءُ ڪيتري مدت کان پنهنجو سر ٽري ٿي کڻي بيٺو آهيان
ته جيڪو گهري ڪنهن ڏيان اچ ته گهرين آهي جز حاضر آهي
آءُ به هڪيو آهيان چڱو مونکي ڳچي ۾ نوڙي ٻڌي راجا وٽ

طوطي چيو ته اي سردار اء ڪنهنجي فڪر کان نهايت حيران
آهيان ڏاڏو پاڻي به نٿو اُجهيم انهي پهر وڃي ڇا رڳو آهيان ته
ڪنهنجو مشرقي لاءِ توهان وڌاري ڪندو يا عالم شاه
بادشاه جي چتونءَ وانگيان دغا ڪندو. خجسته پڇيو ته
اهو قسمو ڪئن آهي.

طوطو چوڻ لڳو ته هڪڙي ماري چتونءَ جي آڱيري جي
ڏندڪ پنهنجي چار پکيڙي هنڪي بچن سميت ڦاسايو ڏهن
چتونءَ پنهنجن بچن کي چيو ته بابا هن وقت چڱي صلاح هي
آهي ته توهين هتي مٿان وانگر پئجي رهو جيڪڏهن هي ماري
توهان کي مٿل سمجهندو ته ڇڏي ڏيندو جي آءٌ هڪڙو ڦاسي
پيس ته حرڪت ڪانهي جيڪڏهن جيئرو هوندس ته ڪنهن نه
ڪنهن حڪمت سان اوهان وٽ اچي نڪرندس هنن بچن
سندس چوڻ منجهي جو سڀئي پنهنجو پنهنجو ساڳو گهٽي پئجي
رهيا ماري سمجهيو ته شايد هي مري ويا آهن هنن کي چار مان
ڪڍي ڇڏجي ائين چئي جهڙو چار مان ڪڍيائين تهڙو سڀئي
اڏامي وڃي هڪڙي وٽ جي ٿاري تي ويٺا ڏهن ماري هن
چتونءَ تي ڏهرجي پائون ته زمين تي هٽانس ته ايتري ۾
چتونءَ چيو ته اي ماري خبردار مون کي مٿان مارين جيڪڏهن
آءٌ جيئرو رهندس ته کوهي ايترو ڏن ڏياريندس جو وري به
ڪا ڪنهن شيءِ جو ڪپ نه پوند ۽ جيسين جيئرو هوندن تيسين
ڪنهن ڪم جو ذڪر نه ٿيند ڇا ڪاڻ ته آءٌ نهايت سياڻو ۽
حڪيم به آهيان. طبابت ۾ مون جهڙو ڪو ڳوليو ورتو لپندو
ماري انهيءَ ڳالهه کان خوش ٿي انجي مارڻ کان پنهنجو هٿ
جهليو ۽ چوڻ لڳس ته اي چتون اساجي ماڪ جو بادشاه عالم
شاه ڪيتري مدت کان بي هڙي ۽ سخت مرض ۾ گرفتار آهي
تون هنڪي چٽائي سگهندين؟ چتونءَ چيو ته شولو ڪم آهي آءٌ
اهڙو حادثو حڪيم آهيان جو جيڪڏهن ڏهن هزارن مريضن
کي درستو ۽ لقمان حڪيم جواب ڏيئي ڇڏين ته آءٌ چٽائي

ٻڌايان ٿون مون کي پنهنجي بادشاهه وٽ وٺي هل ۽ منهنجي
 طبابت جي ساڻس سارا سٺا ڪم ڪري جيتري رڻي ٿي ٿوري
 ان کي وڪڻي ڇڏجانئس. آخر ماري هن چتون ۽ ڪي ٻيڙي ۾ بند
 ڪري بادشاهه وٽ ڏني آيو ۽ چوڻ لڳو ته ساء هي چتون نهايت
 مياڻو آهي ۽ طبابت ۾ ڏاڍو مهارت اٿس جيڪڏهن حڪم
 هجي ته حضور ۾ حاضر رهي. عالم شاهه چيو ته پاڻي آء به انهي
 ڏڪر ۾ هوس مون کي سڀاڻي طبيب جي گهرج آهي ۽ اها خواهش
 اٿم ته اهڙو ڪو طبيب اچي جو منهنجو مرض مٽي ڇڏي
 اباد شاهه ايترو چئي چتون ۽ ڏانهن ٺاهي ٻيڙي ۾ اي چتون
 ڏن منهنجو مرض مٽي سگهندن ۽ چتون جواب ڏنو ته قبل
 ان منهن ڏسڻ سان تنهنجو مرض سهي ڪيو آهي پڪ اٿم ته
 ڏيئي جي فضل سان ٿورن ڏينهن ۾ مرض کان چٽائي ڇڏائيندو
 سائو. بادشاهه چتون جي ڳالهه تي ويسا ڪري ماري کي چيو
 ۽ چڱو چتون مون وٽ رهي ٿو سندس ناتو چڱو. هن هزار
 سرفيرون گهريون جي بادشاهه هن کي ڏنيون جي وٺي ماري پنهنجي
 گهرو ويو پوء چتون بادشاهه جي دوا ڪرڻ لڳو جنهن کان پوء چٽن
 ڏينهن ۾ اڌ مرض دفع ٿي ويس ٿڌهن چتون ۽ چيس ته اي
 بادشاهه ڏيئي جي فضل سان هاڻي اڌ چڱو ٿيو آهي
 جيڪڏهن هن ٻيڙي مان ٻاهر ڪڍين ته جهنگل مان هڪڙي
 اهڙي شئي ڳولي آئي ڪاراياء جو ٻن چٽن ڏينهن ۾ مٺا چڱو
 ٿي پوندين عالم شاهه چتون جي ڳالهه تي وسهي ان کي
 ٻيڙي مان ڪڍي ڇڏيو پوء چتون پنهنجي جهنگ جو رستو
 ورتو ۽ موٽي نه آيو. طوطي هي نقل پورو ڪري چيو ته اي
 خجسته آء به ڄاڻ ٿو ته تان تنهنجو مشوق به انهي چتون
 ۽ انگيان توهان دغا بازي ڪري هاڻي ڏيئي جي واسطي جلد وڃ
 پنهنجي يار سان ڏيکاري ڪري پر جيستائين هن کي نه آزمائين
 جيستائين مٿس اعتبار نه ڪجي. خجسته هي ٻڌنديئي پانيون ته

آء وڃا ته ايتري ۾ صبح ٿيو ۽ ڪڪڙن ٻانگه ڏني ڪنهن ڏينهن
 ۾ هنجو وڃڻ بند رهيو ڏهن هي بيت پڙهي روڻ لڳي-بيت
 اچ معشوق سان ملان ها مان
 بخت واهر نٿو ڪري مونسان

(رات ائين داستان سوڌا ڪر ۽ جو ٿس، جو جنهن مڙس)

شان ٿال ڪڙي پنهنجي ڳالهه ڪٿي ورتي

جڏهن سڄ لٿو ۽ چنڊ اُڀريو ڏهن خجسته رڻدي شوڪار
 پڙيندي طوطي وٽ موڪل وٺڻ آئي-طوطي اُڏاس ڏسي
 پڇيس ته سردار اچ تون ايتري قدر اُڏاس ٿي ڏس-چين ۽
 خير ته آهي ايترو ارمان نه ڪر ۽ پنهنجو جي جنجال ۾ نه
 وجهه ڏئي هڙي سندن ڪندو-خجسته چيو ته اي منهنجا
 حال پائي آءُ هميشه تو وٽ اچان ٿي ۽ توکي پنهنجي بي
 آرامي جو احوال ٻڌايان ٿي پر آلاجه اهو ڏينهن ڪڏهن
 ٿيندو جڏهن مونکي موڪل ڏيندين ۽ اهو وقت ٿيندو جو آءُ
 پنهنجي معشوق سان وڃي ملندس اچ رات موڪل ڏين ته وڃان ته
 ته سانت ڪري وڃي گهر ويهي رهان-طوطي چيو ته اي سائن
 تون سڀ ڪنهن رات مون وٽ اچين ٿي ۽ منهنجو ڳالههون ٻڌين
 ٿي. وڃڻ جي وقت صبح ٿيو وڃيئي منهنجي ماضي آهي ته
 اچ رات سگهي وڃ ۽ آءُ هڪڙو ٿوڌو ٻڌائي ڇڏيان ٿي تو
 جنهن ڪري تنهنجي ڳالهه رهجي اچي ۽ ڪنهن آفت ۾ نه پوين
 ياد رکڻ ته جيڪڏهن تون ڪٿي وڃين ۽ اتي هڙي ڏس ۾
 اچيئي ته تون هن سوداگر جي زال وانگر هل بکيڙو ڪجهه ته
 هو پشيمان ٿي ۽ تنهنجي ڳالهه رهجي اچي خجسته پڇيو ته
 اهو قصو ڪٿن آهي سو ٻڌاء-طوطي چيو ته ڪنهن شهر ۾ هڪڙو
 ڌنوان سوداگر هو ۽ سندس زال به ڏاڍي سهڻي هئي-هو
 سوداگر ڪنهن ملڪ ۾ سوداگري لاءِ ويو سندس وڃڻ پڇا ٿا

جوڻس اهڙي ڪري پيئي جو رات جو سڀڪنهن ما ٿهوءَ جي
 مجلس ۾ وڃي سڄي رات عيش عشرت ۽ ڳاڻڻ وڃاڻڻ ۾
 گذاريندي هئي۔ ڪيترن مهينن کان پوءِ سندس مڙس پنهنجي
 شهر ۾ آيو ۽ ڪنهن حويلي ۾ اچي لٿو۔ پوءِ رات کان پوءِ هڪڙي
 ڌرتي کي ڪو نائي چيائڻ آءُ اڄ پنهنجي گهر وڃي نٿو سگهان
 جيڪڏهن تون ڪٿان ڪا خوبصورت عورت وٺي اچين ته آءُ
 توکي راضي ڪندس يعني ڏهه اشرفيون ڏيندو سان ۽ ويهه
 ٽڪي به ڏيندس اها ڳالهه ٻڌي هو ڌرتي پيسن جي لالچ تي
 شهر ۾ هڪڙي وڏي ڏيڻ لڳي پر ڪٿان به ڪا رن هٿ نه لڳس
 تڏهن اُ مالڪ ان سوداگر جي گهر پيهي ويئي ۽ جوڻس کي
 چوڻ لڳي ته اڄ ٻاهران هڪڙو ڏاڍو سنهڙو ڌنوان جوان
 سوداگر آيو آهي جو هڪڙي عورت جي طالب ڪري ٿو جي
 پنهنجي دل چوي ته توکي هل صبح جو ويهه اشرفيون وڌي
 گهر هلي اچڻ تڏهن ڌرتي سان گڏجي ان سوداگر وٽ آئي
 ۽ چڻ سان ئي پنهنجي پٽار کي ساڃاڻ ۽ دل ۾ چيائڻ ته جڏهن
 به جنين جهڙي ٿي هاڻي ڪئن ڪريان ۽ نيٺ هل مڃائي
 چوڻ لڳي ته اي پاڙيسريو ڊوڙي اچي منهنجو انصاف ڪريو
 ڇهن ورهن کان هي منهنجو مڙس سوداگر ٿي ويو هو
 مون رات ڏينهن سنديس واٽ ويٺي نهاري آهي هاڻي جو
 هتي آيو آهي سو هن حويلي ۾ اچي لٿو آهي ۽ مون وٽ نه
 آيو مان سندس اچڻ جي خبر ٻڌي پاڻ پيهي آئي آهيان
 جيڪڏهن اوهين منهنجو انصاف ڪريو ته چڱو نه ته آءُ قاضي
 کي ڏانهن ڏيندس نيٺ پاڙي وارا تڏ ٿيا تڏهن هن زال
 انهن کي چيو ته اوهين سڀ خدا کرس آهيو انصاف ڪريو۔
 آخر ان سوداگر کي هڪڙي شخص سمجهائي سندس بيگم سان
 ڏاهي پرچائي ڇڏيو ۽ ڪنهنڪي اها پروڙي ڪانه پيئي ته هي
 پنهنجي لالچ لاءِ آئي هئي۔

طوطي اها ڳالهه پوري ڪري خجسته کي چيو ته اُتي جلد

نه جيڪو ويچار سان ڪم ڪري ٿو اهو ڪڏهن پشيمان نٿو ٿئي
 ۽ نه سهرهه زور رهڻ ٿي ٿوري طرح هن راهڻا ٿي ٿي. زال
 ويچار ڪري اڇائي ڪئي ته ڪجهه پشيماني نه پوڳي ۽ خجسته
 چيو ته اُنجو قصو ڪئن آهي سو ٻڌاءِ. طوطو چوڻ لڳو ته ساڻن
 ڪڙي ڏينهن اها زال پنهنجي ڪڙي ويٺي هئي ۽ هڪڙو نه
 جوان ماڻهو اُنکي ڏسي مٿس عاشق ٿي پيو ۽ هن به سهي ڪيو
 ته هي جوان مون تي عاشق ٿيو آهي سو جوان ڪي ڪنهن
 آخري سان چيائين ته اڌ رات پڇاڻا هن وٽ هيٺ اچي ويهڻ
 ته آءُ پنهنجي مڙس کي سهاري ٿو رت ايندس پوءِ پنهنجي
 سانچن سونجڻ ۾ لڳي ويٺي جڏهن اڌ رات ٿي ٿي ٿي اهو
 جوان اُن وٽ هيٺ اچي ويهي رهيو ۽ هو ڪارون به
 پنهنجي مڙس کي ڇڏي وٽس اچي ساڻس سٽي رهي اتفاقن
 سهرس انهي وقت ڪنهن ڪم لاءِ اُٿيو ۽ ٻاهر اچي ڏٺا ته
 سندس ننهن هڪڙي ڌاري مڙس سان گڏ شئي پيئي آهي اها
 ڳالهه ڏسي ڏاڍو ارمان ٿيس ۽ اُنجي پير مان پاڙيب لاهي
 پاڻوٽ رکي ڇڏيائين انهي ارادي سان ته سڀج جو هن پاليت
 کي خوب سيکت ڏيندس، گهڙي کن کان پوءِ ننهن جي اک
 کلي جان ڏسي ته پير ۾ پاڙيب آهي ئي ڪونه ڇا ٿا ته هايد
 سهرهه هي حال اچي ڏٺو آهي جو پاڙيب لاهي کڻي ويو آهي
 صبح جو لاجي ڇا ڪندو. ٿڌهن پنهنجي يار کي چيائين ته
 ڪون هينئر پنهنجي گهر وڃ وري جڏهن دل چوڻي ٿي ٿي اچي
 ائين چئي هنکي موڪل ڏيئي پاڻ پنهنجي مڙس وٽ اچي
 سهي رهي ۽ گهڙي کن کان پوءِ مڙس کي سجاڳه ڪري ڇڏي ته
 هتي ڏاڍي رگهه ٿي ٿي هن وٽ هيٺ فرحتي هير پيئي لڳي
 دل ته هلي اُتي سهون نيٺ انهي بهاني سان پنهنجي مڙس
 کي سڻ رڻ هيٺ رڻي آئي ۽ اُتي پئي گڏجي سهي رهيا
 جڏهن مڙس کي ننڊ کڻي ويئي ٿي ٿي جڏهن جاڳائي چوڻ لڳس ته

طوطي هي قصو پورو ڪري چيو ته هن مڪارون ڪهڙي
نه اٽڪل ڪئي جو يار سان ڀريت به رهجي آيس ۽ پاڻ کي به
اچتو ڏيکاريا ۽ - اي خجسته هاڻي جلد وڃ ۽ پنهنجي دلدار
هان وڃي گڏج. خجسته ٻڌنديئي ڀانيون ته سگهي وڃان ته
ايتري ۾ صبح ٿي ويو ۽ ڪڪڙن ٻانگ ڏني تنهن ڪري انهي
ڏينهن به سندس وڃ بند رهيو ڏهن هي بيت پڙهي روئڻ لڳي
-بيت- ملڻ جي رات مون کان ويڻ ڇڏائي
وڃوري جو صبح آيو ورائي

— ۱۰۰ —

(رات ڏهين داستان سوداگر جي ڌيءَ ۽ گذر جي پٽ)
سوداگر جي ڌيءَ گذر جي حڪمت سان خوار ٿي کان بچي

جڏھن سج لٿو ۽ رات ٿي تڏھن خجستہ اکين ۾ لڙڪ آڻي.
 گريبان چيهون چيهون ڪري سينو سوز سان ڀري طوطي وٽ
 رخصت وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي شياڻا مان ڪنهنجي عقل
 تي نهايت ڀروسو رکڻ ٿي ڪنهنڪري سڀڪنهن رات تو وٽ
 اچان ٿي ۽ ڪنهنجي صلاح ۽ ڏاھپ کان نه قربان آهيان پر
 اڄ دل هٽئون نڪري ٿي وڃي ۽ چالي ڏريو ٿي پوي ها ۽
 ڪن مان پاڻ کي شهزادي وٽ پهچايان ۽ ڪهڙي طرح هنڪي
 پنهنجي گلي لڳايان۔
 بيت۔

آڱر نينهن جي جلايو جي منهنجو

اڄ مددگار ڏرت ٿي ٿون منهنجو

اٿين چئي ٿدا شوڪارا ڀري خجستہ چوڻ لڳي ته اي
 ڀرين جي اڄ مونکي رخصت نه ڏيندين ته ڪڏهن ڏيندين ۽
 آءٌ توکي منت ٿي ڪريان. نالو اٿي ڏئي جو ڪا اهڙي تجرڙ
 ٿيس جنهن ڪري جلد وڃي دلدار سان ملان۔ طوطي چيو ته
 اي خجستہ اهو ڪنهنجو ڏک مونکي دل ۾ آهي. جيستائين جيئرو
 هوندس تيستائين ڪين وسرند ۽ مون نه ٿوئي ڪنهن به رات نه
 جهليو آهي پر تون پاڻي پيئڻ ٿي وڃين ۽ منهنجي ڳالهين ۾
 رات وڃايو ٿي ڇڏين ائين نه ٿي جو ڪنهنجو هي ڳجهه پٽ رو
 ٿي پوي ۽ ماڻهن ۾ چو پڇو ٿي پوي. توکي اهڙي حڪمت ٿو
 سيکاريان جهڙي هڪڙي گدڙ ڪنهن سوداگر جي ڌيءُ کي سيکاري
 هئي جنهن ڪري هو خوار ڪان بچي ويئي تڏهن خجستہ
 چيو ته اُن جي آکاڻي ڪن آهي سا ٻڌاء۔

طوطي چيو ته ڪنهن شهر ۾ هڪڙو امير وڏي مان شان ۽
 دن وارو هو ۽ سندس پٽ ڪلاچڻو ۽ بد هڪل هو جو جڏهن اُن
 پٽ ان ٿيو تڏهن پٽس سندس هاڻي ڪئي هو ڇوڪري ڌيءُ
 سنهڻي هئي هڪ وقت راڻجو هو پنهنجي ڪٺ تي ويٺي هئي
 ته هڪڙي جوان سندس پٽجي هٿيان ويهي راڳ ڪيو جنهنجو
 آواز ٻڌي هن جي دل رڳڙجي ويئي. ڪڏهن کان لهي وٽس اچي

چوڻ لڳي ته منهنجو مڙس هڪل جو تمام ڪر چتر ۽ بيٺل آهي
 توکان ٿي سگهي ته مونکي پاڻ سان گڏ ڪنهن ملڪ ڏانهن وٺي
 نڪري هل جيترا ۽ جيئري هونديس ٿيتر تنهنجي ڪم ۾
 رهندس نيٺ هن جوان اها ڳالهه قبول ڪئي ۽ هنکي پاڻ سان
 وٺي جهنگ جي واٽ ورتا ڪجهه پنڌ هلي هڪڙي ٿلا ۽ جي
 ڪنئي ٿي ڪنهن وٽ هيٺ اچي سهي پيا جڏهن زال کي نند
 اچي ويئي تڏهن هن شخص سندس بدن جا مڙيئي زيور لاهي
 پاڻ ڪيڏانهن پڇي هليو ويو ٿوري وقت کان پوءِ هو ٺڌوري
 زال جاڳي ڇا ڏسي ته مار نه زر نه زيور بدن تي نه يار هوند
 تي تڏهن پڪ ٿيس ته هن دغا باز مون سان ڊوڪ ڪيو آ
 ڏاڍي پشيمان ٿي چوڻ لڳي ته اي ڏيئي منهنجا هاڻي مونهنجو
 قصير معاف ڪر مون جيڪي ڪيو سو پاڻو ايتري ۾ صبح ٿي
 ويو تڏهن ٿلا ۽ جي ڪنئي ٿي وسواس ۾ بيهي رهي ته هڪڙو
 گدڙ واٽ ۾ هڏو کڻي آهي آيو جنهن هڪ ڪڙي هڪڙي
 ٿلا ۽ جي ڪنڌي تي ڏئي سو هڏو واٽ مان ڦٽو ڪري مڇي
 ڏانهن ڊوڙيو پر مڇي پاڻي ۾ گهري ويئي تڏهن هو گدڙوري
 آهو ساڳيو هڏو کڻي آيو پر ڪونه ڏٺا ۽ ڇاڪاڻ ته انکي وري
 هڪڙو ڪٽو ٿي ويو هو هن زال جڏهن اهو حال ڏٺو تڏهن
 گهڻو ڪلي چوڻ لڳي ته هي بها ڪو هڏو آهي ته ”جو اڏ ڪي
 ڇڏي سڄي ڏانهن ڊڙي تنهنکي سڄي ته نه ملي ڀر اڏ کان به
 سڪي“ اهي لفظ ٻڌي هن گدڙ پڇيو ته اي زال تون ڪيڏي
 آهين ۽ ڇو هن وقت هن ٿلا ۽ جي هيڪلي بيٺي آهين؟ هن
 پنهنجو سڄوئي احوال گدڙ کي بيان ڪري ٻڌايو جو ٻڌي
 گدڙ ٿي سندس حال تي رحم آيو چيائينس ته بيگم ڪجهه فڪر
 نه ڪر تون هيٺ ڄاڻي واڻي ديواني ٿي پوءِ ۽ چرين وانگر
 کلندي ڪڏندي پنهنجي گهر وڃ جيڪو ٿو کي انهيءَ حالت ۾
 ڏسندو سو رحم ڪائيندو ۽ ڪي ڪين چوندا آخر هو بدڪا

ٿڌڙ جي صلاح تي لڳي ڏونگه ڪري ڏيوانن واهيان هل بکيڙو
ڪندي پنهنجي گهر آئي ان ڪري ڪنهن به انجي چالاڪي
سهي نه ڪئي

طوطي هي قصو پورو ڪري خجسته کي چيو ته سائڻ هي مهل
چڱي اٿئي سگهي وڃ ۽ وڃي پنهنجي منار سان مل خجسته
اڃان وڃڻ جو ارادو ڪيو ته ڪڪڙن ٻانگه ڏني جنهنڪري
وڃي نه سگهي ۽ ارمان ۾ ڀرجي هي بيت چيائين -

صبح مونسان شديو اٿي چو وڃن

ٻاجه پويئي ڀر ڪو مونسان پير

(رات يارهين داستان شينهن ۽ ڀولي فقير جو)

جنهن لالچ ۾ قاسم پنهنجي جان وڃائي

جڏهن ساج لڏو ۽ شام ٿي ٿڌهن خجسته سخت بيقرار ٿي
طوطي وقت رخصت وٺڻ آئي ۽ چيائينس ته اي ڀرين چتون مان
ڄاڻان ٿي ته توکي منهنجي درد جي ڪا ڪل ڪانهي رڳو
هيڏانهن هوڏانهن جون ڳالهون ڪرين ٿو خبر نه آهي ته انهي
مان توکي ڇاڻو حاصل ٿي. طوطي چيو ته اي سائڻ مان ته ائين ئي
چاهيان ٿو ته تهن عشق وٽ جلد وڃين ۽ وڃي ڳچي
ڳاڙهينس پر تون پاڻي پيئي ڏير پيئي ڪرين. چڱو هاڻي جلد وڃ
۽ سائڻ ملاقات ڪري اچ پر ياد رکڻ ته اتي ڪنهن شيءِ جي
لالچ نه ڪڍ ڇاڪاڻ ته لالچ بدي بلا آهي. جي ڪندين ته
پنهنجو حال به اهو ٿيندو جهڙو هن فقير جو ٿيو هو. خجسته
پڇيو ته اُنجو نقل ڪٿن آهي؟ طوطو چوڻ لڳو ته ڪنهن شهر ۾
هڪڙو غريب فقير رهندو هو جو ڪنهن کي ڪين رنجائيندو هو
سو اتفاق هڪڙي ڏينهن ڪنهن ڏوراهين جهنگ ۾ رچي نڪتو
۽ اُتي تلاءُ جي ڀرتي ڏٺا. هڪڙو شينهن بيٺو آهي ۽ هڪڙي
ٻوهر ۽ هر ٻي به اڳيان بيٺيون اٿس - ٻوهر ٿي ۽ هر ٿي فقير
کي ڏسي ويچار ڪيو ته شينهن جي هنڪي ڏسندو ته اُٿت ماري

طوطي هي نقل پورو ڪري چيو ته اي خجسته جيڪڏهن
 فقير جي لوپ نه ڪري ها ته ڪين مارجي ها. چڱو هيئنتر ڏهه
 رات جو باقي آهي جلد وڃ ۽ وڃي معشوق سان ملي عيش
 عشرتون ماڻ - خجسته اڃان وڃڻ جو معيو ڪيو ته ايتري ۾
 اچو صبح ٿيو ڪڪڙن ٻانگ ڏني تنهن ڏينهن به شندس وڃڻ
 ٿي نه سگهيو تڏهن هي بيت پڙهي روڻ لڳي - بيت -
 رات ڪهڙي لڪڙ لڳي اٿي - اي صبح ٻنڌ ڇو پڳي اٿي

— ۱۱۱ —

(راست باريهين داستان ڪراڙي شينهن ۽ ٻلي جو)

جا کوئن کی ماری توکی تھی

جَدُّہٗ سَاجِدٌ : چنبد زکات : لَدُنْہٗ خَاجِدٌ : کھنڈو

جورو ڏيکي طوطي رت موکل وٺڻ آئي ۽ اُنکي اُڏاس ڏسي
چوڻ لڳي ته دل وندرا ٿيندڙ طوطا اڄ چو غمگين ٿيو آهين
۽ ڇا لاءِ ايتري جهوڙي هر پيو آهين طوطو چوڻ لڳو ته اي شائو
مونکي تنهنجو ڏک ماري ٿو ۽ ارمان ٿو ٿئي ته تون سڀڪنهن
رات موکل وٺڻ اچين ٿي پر ڳالهين هر صبح ٿيو ٿو وڃيئي
تس جيڪڏهن اوچتو تنهنجو پتار اچي ڏکڻي ۽ تون نه وڃي
سگهين ته هن ٻلي وانگر کوٽن ڏي ۽ ماري هر مندي ٿي
پڇتا ٿيندين ۽ خجسته اها ڳالهه ٻڌي چيو ته اي طوطا ڪوئا
ته ٻلي جو ڪاڄ آهن عجب آهي ته ٻلي کوٽن کي ماري پشيمان
ڪن ٿي سو کولي ٻڌاءِ. طوطو چوڻ لڳو ته ڪنهن بيابان ۾
هڪڙو ڏاڍو ڪراڙو شينهن رهندو هو جنهنجي ڏندن جون
چاڙون به ٻيڙي پيون هيون جڏهن مانس ڪا ٿيندو هو ته مانس
جون ٽنڊون ڏندن ۾ اٽڪي پونديون هيس ۽ انهي بيابان
۾ گهڻا ڪوئا رهندا هئا جڏهن اهو شينهن رات جو سهندو هو
تڏهن سڀئي ڪوئا اچي سندس ڏندن مان مانس جون ٽنڊون
ڇڪي کڻي ڏانهن هڻندا هئا جنهنڪري شينهن جي نند وڃي ٿي
پوندي هئي آخر شينهن عاجز ٿي ٻين جناورن کي چيو ته توهين
ڪا اهڙي رت رٿيو جوهي ڪوئا مونکي هلاڪ نه ڪن ۽ آءُ
آرام سان نند ڪريان ٿڌهن لوهر چيس ته رات جو هتي ٻلي
پورو ٿي ته اوهين مزي سان نند ڪريو. اها رت شينهن کي
پسند آئي ۽ ٻلي کي ڪوئي ڪوئي ٿاڻي ڏنائو ۽ هو پنهنجي
نوڪري تي تيار ٿي بيٺي. کوٽن جڏهن ٻلي کي ڏٺو تڏهن
ڇري پڇي ويا ۽ شينهن رات جو آرام سان نند ڪئي ٻلي
پنهنجي ڏاهپ سان کوٽن کي پري ڪان ڏي ڏيڇا ريندي
هئي ۽ ڪڏهن ڪنهن کي نه وڌندي هئي ڇاڪاڻ ته هن ڇا ٿو
ٿئي ته کوٽن جي ئي ڪري ته مونکي هتي نوڪري ۽ آبرو مليو
آهي جيڪڏهن هنن کي ڪا ئي ويندڙس ته پوءِ شينهن کي منهنجي

گهوج نه ٿيندي ۽ نوڪري ڪسي وٺندم انهي ڪري هو ۽ لنگهڻ
 ڪيندي هئي پر ڪنهن ڪوئي ئي نه ڪا ٿيندي هئي ۽ هڪڙي
 ڏينهن مٿيون منجهي ويس ۽ پنهنجو پونگرو شينهن وٽ آڻي
 هٿ ٻڌي چوڻ لڳي ته اڄ آءُ ڪنهن ڪم لاءِ وڃان ٿي ساءِ
 حڪم ڪن ته پنهنجو پونگرو ڇڏي وڃان سڀاڻي صبح جو وري
 حضور ۾ حاضر رهنديس. شينهن خوشي سان موڪل ڏنيس ۽
 ٻلي پنهنجو پونگرو آڻي ڇڏي هلي ويئي رائجو ان پونگري
 جنهن ڪوئي ڪي ڏٺو ٿي تنهنڪي ماري ٿي ڇڏيو مـ طلب ته
 هڪڙي رات هر سڀئي ماري ڪپائي چٽ ڪري ڇڏيائين پئي ڏينهن
 صبح جو ٻلي اچي ڏسي ته مار ڪوئا سڀئي مئا پيا آهن ڏهن
 منهن هڻو پئي چوڻ لڳي ته اي نياڳا هي ڇا ڪـيئي هنن جي
 سببائي منهنجي عزت هئي پونگري چيو ته وڃڻ وقت مولڪي
 چون ڇٽا پئي ٻلي ڏاڍي پشيمان ٿي. ڇڏهن اها خبر شينهن
 کي پهتي ته هن پٽ هر هاڻي ڪوئي جو نالو به ڪونهي ڏهن
 ٻائي کي ڪوٺواري کان ڊسٽس ڪري ڇڏيائـ

طوطي هي نال پورو ڪري خجسته کي چيو ته تون ڏاڍي
 غفلت ۽ گهروئي ڪرين ڇاڪاڻ ته سپڪا رات مفت وڃائين
 ٿي آءُ ڊڄان ٿو ته تان تنهنجو مڙس اچي وڃي ۽ تون پاڻ
 وانگر هٿ هڻي. خجسته ٻڌند پئي ڀانيون ته وڃان ايتري ۾
 صبح ٿي ويو ۽ ڪڪڙن ٻانگ ڏني انهي ڏينهن به سندس وڃڻ
 بند رهيو ڏهن هي بيت پڙهي روڻ لڳي

بيت

ملڻ جي رات چو مونکي سڪائين
 صبح هر وقت چو مونکي ستائين

[رات ۱۳ داستان ڏيڏرن جي سرهار ۽ ناڻگه جو]
 ڇڏهن ساڄ لٿو ۽ چنڊ ڏکڻو ڏهن خجسته طرحين طرحين

ٻا زبور پاڻي. طوطي وٽ موڪل رٿڻ اٿي ۽ رز ۾ ڀرجي
طوطي کي چيائ ۽ ته اي ڀرين تون اڃان ڪڏهن منهنجي حال
تہ رحم ڪائيندي ۽ مون کي منهنجي دلبر سان ملائيندين۔

طوطي چيو ته اي خجسته آءُ انهي ٿي پڇڻ گهر ۾ آهيان
ٿرڻ خاطر جمع رک ۽ آءُ جلدي توکي لهندي مشوق سان
ملائيندس سائڻ ڏاهو اُنکي چئجي جو سڀ ڪم جي نظر رکي
۽ جيڪ اڳ ۾ پوءِ ئي نٿو سمجهي ۽ پنهنجي پلاڻي برائي ٿي ڏيان
نٿر ڏي سو نيٺ پشيمان ٿئي ٿو جڏهن شا پور پنهنجي قوم جو
چيو ته مڃيو ۽ پشيمان ٿيو۔

خجسته چيو ته اُنجو قصو ڪٿن آهي سو مون کي ٻڌاءِ طوطي
چوڻ لڳو ته عرب جي پاسي هڪڙو اُنهن ڪوٺهيو اُنهن گهڻائي
ڏيڏر رهندا هئا منهنجو سردار شا پور نالي ڏيڏر هو سو ڏهن
سپني ڏيڏرن تي گهڻو ظلم ڪرڻ لڳو ڏهن سپني ڪڪ ٿي
پاڻم صلاح ڪري هنکي رد ڪري پنهنجي قوم مان ڪنهن ٻئي
ڏيڏر کي سردار ٿا پيو ڏهن شا پور اُٿا لاچار ٿي هڪڙي نانگ
جي ڀر وٽ آيو ۽ آهسته آهسته ٿان ٿان ڪرڻ لڳو نانگ ڀر
مان مٿو ڪڍي ڏيڏر کي ڏسي کلي چوڻ لڳو ته اي نادان
ٿرڻ منهنجو ڪاچ آهيڻ چو پنهنجو ساڻ ڏيڏر آيو آهيڻ ۽ ڏيڏر
چيو ته آءُ پنهنجي قوم جو سردار آهيان ڪو به رهندو آهيان
وٽ پنهنجي قوم جو فرياد آندو اٿم ته منهنجو داد ڪر
نانگ ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اُنکي دلاسا ڏيئي چوڻ لڳو ته اهو
ڪري مون کي ڏيکار پوءِ ٻئي گڏجي اُنهي ڪوٺه ٿي آيا ۽ اندر
ٻهڙي ويا. نانگ ڏهن ڪيترن ڏينهن ۾ مڙني ڏيڏرن کي کائي
رسيو ڏهن شا پور کي چيائ ته اڄ نهايت بکايو آهيان منهنجي
پيٽ ڀرڻ جي ڪارڻ ڪر شا پور ڏاڍو ڏنو ۽ پشيمان ٿيو ته
مڙن ته چا ڪير جرهن نانگ مان مدد وٺي پنهنجي برادر ٿي
کي ناس ڪرايم خير هاڻي چا ورنڊو جيڪي ٿيو سو ٿيو اهو
ويچار ڪري نانگ کي چيائ ته مون ته وڏي مهرباني ڪئي

ڏيڏن کان منهنجي بدلي رڙي ٿي، پنهنجي گهر چ-نا ننگ
 چيو ته آءُ توکي اڪيلو ڇڏي نه ويندس ڏڏهن شا پور چيو ته
 ٻيو هڪڙو ڪو هتان اوڏڙو آهي تنهن ۾ گهڻا ڏيڏر رهن ٿا چوڻ
 ته انهن کي دمر دلاسا ڏيئي هتي وٺي اچان نا ننگ کي اها ڳالهه
 رڙي ۽ شا پور کي موڪل ڏنا ۽ پوءِ ته شا پور انهي بهاني سان
 ڪو مان نڪري ڪنهن ٿلاءِ ۾ وڃي لڪو نا ننگ کي ڏينهن شا پور
 جي واٽ ڏسي ڏسي ڪو مان نڪري پنهنجي گهر هليو ويو-
 طوطي هي قصو پورو ڪري چيو ته اي خجسته هاڻي دير
 نه ڪر جلد وڃ ۽ وڃي يار دلداسان مل اچان خجسته ڀانئڻ
 ته وڃان ايتري ۾ صبح ٿيو ۽ پکين مٺي لٽ ڪئي انهي
 ڏينهن به خجسته جو وڃڻ بند رهيو ڏڏهن اکين ۾ ڳوڙها آئي
 هي شعر پڙهڻ لڳي-
 -شعر-

بي وفا رات جهليو ڏک نه ڏرو مور آلا
 مون ندوري جي وڃڻ مهل اچي ڪنيس بلا

[رات ۱۲ داستان ٿيڪا ري جو جنهن مڪر ڪري]
 ڀولڙي کي ماريو ۽ چالاڪي سان شينهن جي جاءِ ورتي
 جڏهن سڄ لٿو ۽ چنڊ نڪتو ڏڏهن خجسته ڪ-پڙا بدلائي
 ڳوڙهه ڳڻا پائي طوطي وٽ رخصت وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي
 طوطا آءُ سڀ ڪنهن رات تو وٽ موڪل وٺڻ اچان ٿي ۽ پنهنجي
 بيقرار جي حالت ڏيکارين ٿي پر افسوس ته تون منهنجي
 رڙائين ٿو سخي کان شوم ڀلو جو تو تڏي جواب طوطي
 ڪنڌ هيٺ ڪري چيو ته اي سردار چڱو اچرات سگهي وڃ ۽
 رجي پنهنجي دلبر سان ملاقات ڪر پر جيڪڏهن ڪو دشمن
 آئي اچي ۽ توکي شرمند ڪري ته تون به ڦڪاري رانگر مڪر
 ڪري پنهنجي ڳالهه ٺاهج. خجسته چيو ته انهي ٿيڪا ري جي ڳالهه
 ڪئن آهي سا ٻڌاء-

طوطي چيو ته ڪنهن جهنگ ۾ هڪڙو شينهن ۽ ڀولڙو ٻڌي سنگتي رهندا هئا اتفاق سڀنيهن ڪيڏا انهن هليو ويو ۽ ڀولڙي کي پنهنجي جاء تي وهاري چيائ ته جيستائ اءٌ وري اچان تيستاء خبردار رهج ڪن ڏينهن پڇاڻان شينهن جي غيبي حاضري ۾ هڪڙو ڦيڪاري اچي شينهن جي جاء تي ويهي رهيو ڏهن ڀولڙي چيس ته اي ڦيڪاري هي ڪان شينهن جو آهي توکي لازم نه آهي جو سندس حڪم ڌاران هتي رهين ڦيڪاري جواب ڏنس ته هي ڪان منهنجي هي جو آهي ۽ مونکي ورثي طور مليل آهي توکي ڪهڙي خبر اها ڳالهه ٻڌي ڀولڙي مان ڪٿي ڪٿي ۽ چيائ ته جيڪو ڪندو سو لوڙيند ڦيڪاري کي سندس مادي به چيو ته هتي رهڻ نيڪ نه آهي ڇاڪاڻ ته شينهن سان برابري ڪرڻ پنهنجي ساه تان آهو ڪڍڻ آهي پر ڦيڪاري چيس ته آءٌ شينهن کي پاڻهين ڪنهن تجويز سان ٿاري ڇڏيندس تون بيڻڪري نه ٿين ڪن ڏينهن پڇاڻا شينهن جي اچڻ جو هارانو اٿيو ۽ ڀولڙو پڻيو ويو ۽ شينهن کي ڦيڪاري جو سربستو احوال ٻڌائي چيائ ته مون انکي گهڻي روڪ ڪئي آ ته هن ڪان ۾ نه ره ايترو ٻڌي شينهن چيو ته اي مؤذي پاڻهجي ڏو ته هو ڦيڪاري نه آهي پر مون تان به ڪا وڌي ۽ گري پلا آهي جو اهڙيون بي پرواهي جون ڳالهون ٿو ڪري ڦيڪاري جي ڇا مجال آهي جو منهنجي جاء کسي ڀولڙي چيو ته ساء مونکي قسم آهي اهو ڦيڪاري آهي جيڪڏهن تنهنجي رڳي اڪه مٿس پوندي ته هنجو شاخ ٿي نڪري ويندو تون پاڻ هلي ڏسينس شينهن چيو ته اي ڀولڙا ڏٺي جو ڳجهه ڏٺي ٿو ڇاڻي هي ڇاڻو چوڻ اڪثر جانور اهڙا آهن جي ڏسڻ ۾ نٿا ۽ بهادري ۽ طاقت ۾ مونکان به ڏاڍا آهن شايد هي به انهن مان هوندو ائين چئي شينهن ڏڪندو ڪنبدو پنهنجي جاء ڏانه هليو ۽ هو ڏانهن ڦيڪاري پنهنجي مادي کي چئي ڇڏيو

هو ته جنهن وقت شينهن هت پنهنجي ڪنهن وقت کون پنهنجن
 ٻچن کي رواج پوءِ جڏهن آءُ ڀڄان ته چوڻا روڻ ته ڪون
 چئجاء ته اڄ شينهن جو تازو مانس گهرن ٿا ۽ پاڙوڻو نٿا
 ڪاڻن جڏهن شينهن ان هڪان جي ويجهو پهتو تڏهن ٻچن
 روڻ شروع ڪيو ٿيڪاري پڇيو ته هي ڇا لاءِ ٿا رڙن- مادي
 چيو ته بکايا آهن ٿيڪاري چيو ته مون ڪالهه شينهن جو
 هيٿرو سارو مانس آندو تنهن مان ڪي ٻچو آهي ۽ تڏهن
 مادي چيو ته جيڪي ٻچو هو سو رکيو آهي پر پاروڻو نٿا
 ڪاڻن تازو ٿا گهرن ڪنهن تي ٿيڪاري ٻچن کي چيو ته اوهين
 ٿوري سانت ۽ ٺهر ڪريو مون ٻڌو آهي ته اڄ هن جهنگ ۾
 هڪڙو شينهن آيو آهي جي اها ڳالهه ساڄي آهي ته اجهو ٿو
 هنکي ماري اوهانکي ڏوڪرايان شينهن اها ڳالهه ٻڌي ساهه
 مٿ ۾ ڪري اُٿي پڳو ته مٿان اچي وئي شينهن پهلڙي کي چيو
 ته مون چيو مان ڪين ٿي ته هو ٿيڪاري ڪين آهي بلڪه
 پيو ڪوزور وارو جانور آهي پهلڙي چيس ته اي شينهن هيرو
 ٿوسان قريب ٿو ڪري ڊڄ نه چو ته هو نهايت ڪمزور آهي-
 شينهن پهلڙي جي چوڻ تي موٽي پنهنجي هڪان تي آيو ۽
 ٿيڪاري جي مادي وري ٻچن کي رٿاريو ڪنهن تي نر چيس ته
 بابا اڄ ضرور شينهن جو مانس مونکي هٿ لڳندو جو هڪڙو
 ڀولڙو منهنجو ڳڙهو دوست آهي سو انجام ڪري ويو آهي
 ته اڄ آءُ شينهن کي ڪنهن نه ڪنهن طرح سان ٿو وٺان ٿيان
 ٿوسو يقين آهي ته ڪنهن قريب سان وٺي ايندس هڪڙي کن سهو
 ته شينهن جو مانس ڏيانو ٿو شينهن جو اهو ٻڌو سو اُٿي پهلڙي
 کي ناحق ماري اُٿي پڳو ۽ وري ڪونه آيو -

طوطي ايترو چئي چيو ته اي خنڊسته اڄ چڱي مهل آهي
 جلد وڃ ۽ وڃي پنهنجي معشوق سان گڏج خنڊسته هي ٻڌي
 ڀانيون ته وڃان ته ايتري ۾ صبح ٿيو تڏهن هي بيت پڙهي

-بيت-

اٽين پر پاڻي آڻڻ لڳي.

ڏينهن ۾ مرنڪي رچڻ لڳي ناهه مگر آختيار وجهه
آه باقي رات - ٻالهيون هر وجهي ٿو سوبه سمجهه

[رات ۽ اداستان زريو گوري جو]

جنهن سان بخت ياوري نه ڪئي

جڏهن سڄ لٿو ۽ چند نڪتو ڏهن خجسته عهدي پوهاڪ

مڙي زيورن سان زرجي ٺهي ٺڪي طوطي وٽ موڪل وڌڻ
آئي ۽ چوڻ لڳي ته اڙي طوطا ڪيترائي هدايت ڪان ٿيندڙون
قصيدتون پيئي ٻڌان پر مونکي ٿيندڙي سنگت مان ڪي به
پراپت ڪين ٿيو.

-بيت-

وچوڙي جي سهڻ جو ست نه ساريان

جداڻي يا وڃي ٿان لڙڪ هاريان

طوطي چيو ته اي سردار تون مون تي چوڻي ڪا وڙجين
آه ته توکي سڀڪنهن رات ٽاڪيد ڪريان ٿو منهنجو ڪو ڏوهه
آهي ٿيندڙي قسمت ائين آهي جا تون سان بهڙائي ڪري
ٿي جهڙي طرح زير سان سندس بخت ياوري نه ڪئي.

خجسته پيڇيو ته اُنجو نقل ڪئن آهي سو ٻڌاء - طوطي

چيو ته زير نالي هڪڙو شخص هوريشمي ڪپڙا اُڻندو هو ۽ هڪڙي
ڪن به ڪم کان واندو نه وهندو هو پر فائدو ڪون ٿيندو هوس
هڪڙي ڏينهن پنهنجي ڪنهن ٿلهن ڪپڙن اُڻندڙ دوست جي
گهر ويو ۽ ڇا ڏسي ته اُنجو گهر شاهوڪارن وانگر زر ۽ زيورن
۽ مال ۽ اسباب سان ڀريو پيو آهي حيران ٿي دل ۾ چوڻ
لڳو ته آه دنيا ڏارن ۽ بادشاهن جي لائق ڪپڙا اُڻان
ٿن ته مونکي ماني آهي ته ڳنڍڻ ڪونهي جي ڳنڍڻ آهي ته
هاني ڪانهي! هن گدا شاهي ڪوري هيترو ڏن ڪٿان آندو
آه ۽ انهي اڻ لڻ پر پنهنجي گهر آيو ۽ زال کي چيائ ته هن بي

قدر شهر ۾ نه رهندس ڇا ڪا ڻ ته هتي جا ماڻهون منهنجي ڪم
جو قدر نٿا سمجھائن واجب آهي ته ڪنهن به شهر ۾ وڃي
روزگار ڪريان جوڻس گهڻي منع ڪئي مگر زير هٿ ڏان نه لڙ
ڏهن جوڻس چيو ته بخت ساڳيو هتان وٺي ويندين ته وڙ ڇاڻي
اُٿان وٺي ايندي - جنهنڪي ڏٺو نصيب جواب - ڪٿ انڪر
ملي نه ان ۽ آب - آخر زيرڪ سفر تي ويو ۽ ڪنهن شهر ۾
اچي ڪرت ڪار ڪرڻ لڳو ڏهن ڳيل رپيا ڪمايا ۽ ڏهن
پنهنجي گهر جو رستو ورتا ۽ رات تي رات جو هڪڙي هنڌ لهر
پيو آڏي رات تاءِ جاڳيو پر نڌ اچي ويس هڪڙو چور جو آڙ
سورپين جو ٿورو ڪڍي پڇي ويس ڪرڪي تي زير جاڳيو ۽ چور
جي پٺيان پيو پر اُنڪي جهلي نه سگهيو ڏهن لاچار ڀوئتي موٽي
ساڳي شهر ۾ ڪرت ڪار ڪري گهڻا رپيا ڪمايا ۽ وري گهر
ڏانه هليو پهر رات گذرڻ کان پوءِ ڪنهن هنڌ لهي پيو ۽ پيسن
سنيپالڻ جي گهڻي پڪاڻي ڪيا ۽ پر اُهي به چورائجي ويس
ڏهن دلگير ٿي چيا ته مايا منهنجي قسمت ۾ نه آهي تنهنڪري
چور ڪنيون ٿو وڃي نيٺ خالي هٿين پنهنجي گهر آيو ۽ سڄو
بستو احوال زال تي ٻڌايا تنهن وراڻي ڏنس ته نصيب
کان سواءِ ڪجهه ملڻو نه آهي منهنجو چوڻ نه ليکي اهو ٻڌي
ويچارو زير شرمندو ٿيو -

طوطي هي نقل پورو ڪري خجسته چيو ته سردار ترس نه
وڃ وڃي پنهنجي معشوق سان گراهتي پاء - خجسته اهو ٻڌي
وڃڻ جو شعوو ڪيو ته ايتري ۾ ڀره ڦٽي پريات ٿي ڪڪڙن
پانگه ڏني ۽ سندس وڃڻ ڪين ٿيو هي بيت پڙهي روئڻ لڳي -
بيت -
اُميدن ڀري رات گذري ويئي

ڏکيو ڏينهن آيو نڪار وري

~~~~~

[رات ۱۶ داستان چئن شاھوڪارن يادن جو]

جڏهن سڄ لٿر ۽ چند نڪتر ڏڏهن خاجه ستم عشق جي درد
کان رڻندي ٿدا ساڙ پريندي طوطي وٽ آئي ۽ چوڻ لڳي ته
اي سبز پوش طوطا آءُ عشق جي درد کان مريو ٿي وڃان
۽ تون منهنجي ڀڳا رات نصيحت ۽ گفتگو ۾ وڃايو ڇڏين-
بيٺ نصيحت جون ڳالهائون نه هونڪي ٻڌاءُ

منو عاشقن جون ويلو وڃاء

طوطو چوڻ لڳو ته اي خاجه ستم هي ڇا ٿي چوڻ دوستن جي
ڳالهه مانچڻ گهرجي جيڪو دوستن جو چوڻ نٿو قبولي سو خراب
ٿو ٿئي ۽ پشيماني ٿو ڀوڳي جهڙي طرح هڪري ما ٿورو دوست
جو چيو نه مانچيو ته ڏاڍو پشيمان ٿيو. خاجه ستم چيو ته- اي
منهنجا ڀرين آءُ توکان صدقي ٿيان اهو نقل ڪئن آهي- طوطو
چوڻ لڳو ته بلخ شهر ۾ هڪڙا چار جڻا شاهوڪار پاڻ ٿي رهيا هئا
۽ اتفاق آهي چارئي غريبي جي حالت ۾ ٿي ڪامل فقير وٽ آيا ۽
هر هڪ پنهنجو پنهنجو احوال انکي کولي ٻڌايو تڏهن فقير
کي مٿن رحم آيو سو هنن چڻي کي هڪڙو هڪڙو مهر و ڏيئي
چيائ ته سڀئي پنهنجي پنهنجي مٿي تي مهر رکي هليا وڃون
جنهنجي جنهنجي مٿي جو مهر وڃي جتي ڪري سو اُتي اُتي
زمين کوٽي ۽ جيڪي منجهانئس نڪري سو انهي جو حق آهي
آخر هو چارئي يار هر هڪ پنهنجي پنهنجي مٿي تي مهر رکي
ڪاڌس وٺي اُتي هليا جڏهن ڪيترائي ڪو پٺت ڪيا تڏهن
هڪڙي جي مٿي جو مهر وڪري ٻيو تنهن- اها جاءِ کوٽي ته ٿامون
نڪتو تڏهن ٻين ٽن يارن کي چيائ ته آءُ هن ٿاهي- ڪي سون
غان وڌيڪ شهجهه نٿو جيڪڏهن اوهانجي دل چوي ته مونسان
گڏ هتي رهو- هنن قبول نه ڪيو ۽ اڳتي وڌيا ٿوروئي اڳتي
ريا ته وري ٻئي جي مٿي جو مهر وڪري ٻيو تنهن زمين کوٽي
ته ٻيو نڪتو تنهن به پنهنجن سگهين کي چيو ته يارو ٿوهين مون
ت ٿڪي پئو ڀڳو ٿوئي آهي حياتي جو دم خير سان ڀڳو
ٿو رند راندين هن رهي کي پنهنجي مال ۽ ڪم ۾ ڀڳو پر هنن نه

مڃيو ۽ اڳتي هليا ته ٽين جي مٿي جو مهر و به ڪريو هن اها
 ڌرتي کوٽي ته سون نڪتو ڏهن سرهو ٿي باقي رهيل چوٽين
 يار کي چوڻ لڳو ته سون کان زياده ڪا شيءِ ڇڏي نه آهي لازم
 آهي ته آءُ ۽ تون پئي ڄڻا هتي رهي پٿرون پر هن جواب ڏنو
 ته جيڪڏهن ويندس ته جواهرن جي کاڌ لهندس هتي چور هان
 ۽ ائين چئي اڳتي هليو ۽ ڪجهه پنڌ ڪيا ۽ ته هنجو مهر و به
 ڪري پيو ۽ هن به ٻين وانگيان اها جڳهه کوٽي ته لوهه نه ڪري
 آيو اها حالت ڏسي ڏاڍو شرمندو ٿيو دل پر چيائ ته نا حق سون
 ڇڏيم ۽ پنهنجي يار جو چيو نه مڃيم سچ آهي - بيت -

يار جي ڳالهه جو ورائي ٿو - ڏاڍو سونءِ مور پيا ٿي ٿو
 آخر لوهه کي ڇڏي انهي هنڌ ويو جتي سندس يار سون جي
 کاڌ لڌي هئي پر نه يار ڏٺا نه سون جي کاڌ ڏٺا هن رڳو
 واري يار وٽ ويو پر اهو به ڪونه ڏٺيس وري ٿا مهل واري
 وٽ ويو ۽ اهو به ڪونه ڏٺا هن پنهنجي نصيب تي روئي
 چوڻ لڳو ته هاءِ هاءِ جي وچان روم ته به ڏوڍي مٿي ٿوڻ
 هاڻي ڪيڏانهن وڃان بيهڪ قسمت کان زياده ڪي ٿو ملي
 موٽي لاچار ٿي فقير وٽ آيو ته اهو به ڪونه ڏٺيس ڏٺا هن
 قهايت پشيماني ٿي هي بيت پڙهڻ لڳو - بيت -

هت وڌي جو ناه ويڃ طبيب
 ڪٿ وڃان پيو ناه يار قريب

طوطي هي نقل پورو ڪيو ۽ خجسته ڪي چيائ ته جيڪو
 دوست جي ڳالهه ٿو مڃي سو ائين ٿو پڇي ٿا - خير اي سردار
 هاڻي وڃ ۽ وڃي پنهنجي ڏاڏا سان مل ۽ جوانيءَ جا مزا
 ماڻ. خجسته ٻڌو ڏيئي پانيو ته وڃان ته اتيهي صبح ٿي ويو
 ۽ ڪڙن دس هنيون ڏهن هي بيت پڙهي پنهنجي حال تي
 دوک لڳي - بيت -

رات ميلاپ جي شگهي ورتون
 ڏينهن ڏکيا ڏنگا سگهو تار ٿون

(رات سترهين د استان هکړي کد ژ جي باد شاه ټيټ)
 ۽ مار جي وچڻ جو

جڏهن ڏينهن گذريو ۽ رات ٿي تڏهن خاجسته طوطي
 رات موکل وٺڻ ائي ۽ اُنکي اُداس ڏسي چوڻ لڳي ته اي
 ٻرين تون چوسن پر اچي ويو آهين؟ طوطي چيو ته اي سردار
 تون وڏ گهراڻي ۽ خاندان آهين خبر نه آهي ته تهننجو
 معشوق به تو جهڙو اعليٰ خاندان آهي يا ڪنهن نيچ قوم جو
 آهي جيڪڏهن تو جهڙو آهي ته هن سان ملاقات ڪرڻ ۾ ڪا
 حرڪت ڪانهي جي نه ته اُن کان گوشو ڪرڻ بهتر آهي - بيت -
 پاڻ جهري لائق سان ڪنجي سنگت پریت

نيچ سان صحبت رکڻ آهي ڪريت

۽ فارسي واري به چيو آهي ته بيت

ڪند همجنس با همجنس پرواز - ڪيو ٿر با ڪيو ٿر با باز

۽ اُڙدوءَ واري به لکيو آهي ته بيت

آدم سي اَلم ملي نيچ سي نيچ پاني سي پاني ملي او رملي کيچ سي کيچ
 خاجسته چيو ته اي حال پائي اهو سچ آهي پر مونکي
 هنجي حال جي خبر ڪئن پوي طوطي چيو ته آءٌ هي جو عيب ۽
 هجر زبان مان پرووڙجي ٿو شايد گدڙ جو قصو ٿو نه ٻڌو آهي -
 خاجسته چيو ته اي هنو اهو قصو ڪئن آهي -

طوطي چيو ته اي سائڻ هڪڙو گدڙ هميشه شهر ڏي نڪري
 وڃي ماڻهن جي باسٽن ۾ رات جهنڊو هو هڪڙي رات ڪنهن
 ٿيرو اي جي گهر ويو ۽ نير جي ڪن ۾ منهن وجهڻ سان منجهس
 ڪري پيو ۽ سڄوئي بدن نير وٺي پيس گهڙي ٽڪليف ۽ ڏاڪڙي
 اسان منجهانس نڪتو ۽ جهنگ جو رستو ورتاءُ جڏهن جهنگ ۾
 ويو تڏهن مڙني جانورن هنجي عجيب شڪل ڏسي ڇا ٿو ته
 هي ڪو ڏاڍو زوراور جانور آهي تن هنکي پنهنجو سردار ڪيو

اُهو ڪڏڻ سردار پاڻ نه سڃاڻي ڇي لاءِ درٻار جي وقت ننڍن
ننڍن جانورن کي پنهنجي اڳيان بيهاريندو هو يعني پهرئي
قطار ۾ گڏڻ کي ۽ ٻئي قطار ۾ لوڙن کي ۽ ٽين ۾ رڙڻ ۽
ڀولڙن کي ۽ چوٿي ۾ بگهڙن کي ۽ پنجين ۾ شينهن کي ۽ ڇهين ۾
هاٿين کي بيهاريندو هو ۽ چوندو هون ته اوهين سڀ پنهنجي
پنهنجي درجي تي حاضر رهو ۽ سانجهي جو جڏهن سڀئي گڏ
اُٺار ڪندا هئا ته هي به ڪندو هو تنهنڪري ڪوئي ڪونه
سڃاڻندو هوس ڪن دينهن کان پوءِ اُهو سردار گڏڻ کي
ڪاوڙيو ۽ انهن کي پاڻ وٽان ٽري ڪڍيا ۽ ننڍن جايون
شينهن ۽ هاٿين کي ڏنا. جڏهن رات جو وقت ٿيو ۽ گڏڻ
اُٺاڙ شروع ڪئي تڏهه هي سردار گڏڻ به ڏانهن ۽ پيڪرات
ڪرڻ لڳو جي پر واري جانورن ٻڌي سهي ڪيو ۽ کيس جهلي
هيٺ ڦاري ماري وڌائونس. طوطي هي قصو پورو ڪري چيو
ته سردار سڀڪنهن ماڻهوءَ جو عيب ۽ هنر سندس گفتگو مان
معلوم ٿئي ٿو —

نيسچ جي واٽان فضيلت هڏ نه ڪا پيدا ٿئي
ڪانگه مان طوطي جيان گفتار ڇا پيدا ٿئي
سردار هاڻي پنهنجي معشوق وٽ وڃ ۽ ساڻس گفتگو ڪر
ته سندس عيب ۽ هنر پاڻهن کي ڪي معلوم ٿيندو. اها ڳالهه
ٻڌي خجسته پانڊون ته وڃان ايتري ۾ صبح ٿي ويو ۽ ڪڪڙ
ٻانگه ڏئي انهي ڏينهن به سندس وڃڻ بند رهيو تڏهن هي
بيت پڙهي روڻ لڳي —
بيت —

اي صبح هي ڪرين ڪهڙو ڪچاڙو ٿو

رات ۾ چو بگاڙو وجهين ٿو

[رات ۱۸ داستان هڪڙي جوان جو جهن دوست]

سان خرابي ۾ شامل ٿي مار ڪاڏي

ٻڌن شج لٿر ۽ جذبه نڪت ٿڌن خجسته سار سينگار ڪر

موڪل وٺڻ لاءِ طوطي وٽ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي ڀرين آءُ
سپيڪنهن رات موڪل گهران ٿي پر تون هڪ نه پسيءَ طرح
رات گذارائين ٿو۔
۔بيت۔

مون کان ڳورها جهليا ٿئا جهلجن

ڏوڪي جهليو اچي قصن ڪهاڻين

طوطو چوڻ لڳو ته سائڻ تون خاطري رک ها ٿي جلد ئي
پنهنجي پريتم سان وڃي ملندينءَ جهڙيءَ طرح هڪڙي جوان
جهرياءَ ٿا ٿاڙا ٿا پر پوءِ وڃي منزل مقصود تي پنهنجو۔

خجسته چيو ته اي طوطا اها ڳالهه ڪئن آهي سا ٻڌاءِ
طوطو چوڻ لڳو ته بنسنت نالي هڪڙي جوان جي چندرا نالي
هڪ موچاري عورت سان پريت پنهنجي ويئي چوندا آهن ته
خون ۽ ڪستوري ڳجهي رهي ٿا سگهن سو ڳچم ٿا ڏينهن کان پوءِ
هنن ٻنهي جي پريتم جو احوال ٿا ڏر ڏي رهي پيو تنهنڪري
چندرا کي سندس مڙس وٺي وڃي پيڪن ۾ ويهاريو بنسنت
پنهجي جدائي ۾ ٿاڍو ٿي رنو هڪڙي ٿاڍنهن هن پنهنجي دوست
جيوڻي کي چيو ته منهنجا ڳوڙها دوست منهنجو ارادو آهي
ته چندرا ٿي وڃان جيڪڏهن تون به مون سان هلين ته
ٿاڍو چڱو چوڻ هڪڙي کان به چڱا چڱا جيوڻي سندس چوڻ
قبول ڪيو ۽ ساڻس گڏجي اُتي هليو ٻن چئن ٿاڍنهن کان پوءِ
هو انهي شهر کي نزديڪ پنهنجا بنسنت هڪڙي وٽ هيٺ لهي پيو
۽ جيوڻي کي پنهنجي اچڻ جو سماءُ ٿيڻ لاءِ چندرا جي گهر
موڪليا ۽ جيوڻو چندرا جي گهر ويو ۽ کيس چوڻ لڳو ته بنسنت
آيو آهي ۽ ٻاهر وٽ هيٺ لٿو پيو آهي ايترو ٻڌو ٿي چندرا
محل وانگيان ٿڙي ۽ چيائينس ته آءُ رات انهي وٽ ايندس
جيوڻو چندرا جو سنيهو بنسنت وٽ کڻي آيو جڏهن رات ٿي
ٿاڍهن چندرا بنسنت وٽ آئي گهڻي وقت بعد ملڻ ڪري ٻنهي
جي اکين مان لڙڪ وهڻ لڳا پوءِ چندرا جيوڻي کي پنهنجي
جوشاڪ ٿيئي پنهنجي جاءِ تي موڪليو ۽ چيائينس ته جيئرين

مان اچان ٿيسين ٿون منهنجي انهيءَ پوها ڪم ڪي اُٿي-ئي-
 رهج پر خبردار رهج ۽ منهن نه اُگهارج جڏهن منهنجو پٽار
 ڪير جو پيالو ڏيئي ٿڌهن ٿون اُهو پيالو نه رنج- پر جڏهن
 اُهو ڪير جو پيالو منهنجي اڳيان رکي ٻاهر هليو وڃي ٿڌهن-
 ٿون اوڏي مهل مزي شان پي پيٽ ڀرجه ج-پوڻي اها ڳالهه
 قبول ڪئي ۽ اهري طرح چندرا جي گهر وڃي منهن-ن ڏي-ڪي-
 ماڻ ڪري ويهي رهيو ايتري ۾ چندرا جو پٽار هڪڙو پيالو ڪير
 جو ڪٿي آيو ۽ اُنکي چوڻ لڳو ته اي جاني جريئي جواني هي
 ڪير جو ڀريل پيالو تو لاءِ آندو اٿم سو پي پر هن نه ورتو هن-
 پيڻ لاءِ ڪيترائي مٿا هنڀان ۾ ڇڏي ڪين منهنجو منهن تي
 هن مڙس تي جو چڙ آئي سو خوب چابڪ هڻي چوڻ لڳس ته
 هيئن رن اءِ جئن منٿ ٿو ڪريان ۽ مرضي پيو رکائي ٿين-
 مٿي تي چڙهندي ٿي وڃين ۽ نه منهن تي پٽين ۽ نه ڳالهائين
 ٿي ائين چئي هڙ ٻاهر هليو ويو جيوڻي پنهنجي حالت تي
 ڪنهن مهل رنو ٿي ته ڪنهن مهل ڪايو ٿي ايتري ۾ چندرا
 جي ماءُ اچي سمجهائين ته ڏي مان ٿوڪي مٿيون ڏيئي ڏيئي
 ٿوڪي پيئي آهيان ته مڙس سان ايتري قدر شوخ نه ٿي پر
 ٿوڪي اثر ٿي ڪونه ٿو ٿئي ٿون مڙس کي ليکين ٿي ٿي ائين ته
 مڙس جي منهن کان پاڻي سڪا ٿيندين ۽ ماڻس ايترو چئي پي-
 ٿي ڏي هلي ويئي ۽ اُنکي چوڻ لڳي امڙ ٿون چندرا کي وڃي
 سمجهه ۽ مان ته سمجهائي ٿوڪي آهيان پوءِ چندرا جي پي-
 (جا ساڄ ڀڄ چندر مان جهڙي سنهڙي هئي) آئي ۽ پيڻ کي پر
 (جيوڻي کي) ڳر هائري پائي چوڻ لڳي ته پيڻري پٽار سان نه
 رس جيوڻي جو هنجو منهن ڏٺو سو هن تي موٽ ٿي پيو ۽
 منهن کان برقو لاهي چوڻ لڳس ته پورل پيڻي بنسنت وٺ
 ويئي آهي ۽ مونکي هٿ موڪليو اٿس مون ته سندس واسطي
 هيڏي مصيبت سڻي آهي هاڻي توکي لازم آهي ته ٿون مونسان
 رهي مڙا ماڻ- چندرا جي پيڻ هنجو بيهودا لفظ ٻڌي ٿي ٿي

ٻاڻ ٿي ريڱي ۽ ستيا جو سندور ٻڌي خنجر ڪڍي جيو ٿي ڪي
 چيائڻ ته اي پاڳل - چوڻ هينئر توکي ڪهڙي جهنم ۾ موڪل-يان
 جيو ٿو وائو ٿي ويو ۽ حوصلا ٿي خطا ٿي ويس ۽ آخر ستن جي ڀيرون
 ٿي ڪري جيئڻ ان منگيانگين جيو ٿو اٿان چٽي بنسنت وٽ آيو
 ۽ چندرا پڇس ٿي. رات ڪنن ٺارائي هن پٺي ڏيڪاري زارون
 ٺارو ٿي ڏٺو پوءِ سڄو ٿي احوال ٻڌا يائين جو ٻڌي
 چندرا ڏاڍو شرمندو ٿي پنهنجي جيوٽ کي ڦٽڪار ڪيائين
 پوءِ هو گهراڻي ۽ پٽار کي هٿ جوڙي معافي منگيائين.

طوطي اها آکاڻي پوري ڪري چيو ته اي خنجر هٿ ٿي
 وڃ وڃي پنهنجي من موهن شان رهاڻي ڪر خنجر هٿ ٿي
 پانيو ته وڃان ته ايتري صبح ٿي ويو ۽ ڪڪڙن ٻانگ ڏني
 ٿي ڏينهن به سندس وڃڻ بند رهيو ڏهن هي بيت پڙهي
 زار زار روئڻ لڳي -
 بيت -

صبح مونکي سکائين ڇو - مني محبوب معشوق کان
 ڀرين پيالو ڀريو جو - پيارين چوڻ محبوب کان

~~~~~

رات ۱۹ داسان هڪڙي سوداگر جو جهنگلي گهوڙي جيالت
 سان هڪڙي سوار جي گهوڙي مري ويئي
 جڏهن سڄ لٿو ۽ چنڊ نڪتو ڏهن خنجر هٿ ڪيائين
 ڪري طوطي وٽ رخصت وٺڻ لاءِ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي منو
 اڄ وڃو ڪري دل نهايت بيقرار ٿي آهي -

ڪورسائي يار منهنجي کي سنيو سيگهه مان
 وس ٿو منهنجو هلي نه ته هن گهوڙي اوڏري وڃان
 منڏا جيتوڻيڪ آءٌ پنهنجي محبوب رت وڃي ٿي سگهان
 مگر تنهنجي موڪل ڏاران وڃڻ مناسب ٿئي ڇا ٿان ڇاڪاڻ
 ته آءٌ تنهنجي عقل تي پرو وراڻ ٿي جيڪڏهن اڄ رات
 هراد ٿي پهچا ٿيندس ته تنهنجو گهوڙو ٿورو مڃيندس - طوطي

چير ٽا اي شائڻ جيڪي عقل وارا هوندا آهن سڀي صلاح
 ڌاران ڪم نه ڪندا آهن ٿون پڻ ڏانهن آئين جو ڪوبه
 صلاح ڌارا نٿي ڪرين جيڪڏهن کوسان ڪو دشمني ڪند رڻ
 کون پنهنجي سياڻپ ڪري ڪنهن آفت ۾ ڪين پوندن جهڙي
 طرح هڪري سوداگر پنهنجي عقل ۽ سياڻپ رستي اهڙو آڀاءُ
 ڪيو جو پشيمان نه ٿيو -
 -بيت-

ڏاهي کي ڪنهن طرح پيش نه اچي خواري

هونگي کي مهل سونه اچي هوش هشاري

خاسته چيو ته ان سوداگر جو تصور ڪئن آهي طوطو چرڻ
 لڳو ته اڳين سهي ۾ هڪڙي عقل جي اڪابر سوداگر وٽ هڪڙو
 بد خصلت گهوڙو هوندو هو هڪڙي ڏينهن سوداگر پنهنجي ڏيڍي
 ۾ ڪاٺ ويٺي ڪاڌو ته ايتري ۾ هڪڙو ماڻهو گهوڙي تي چرهيل
 آئي آيو ۽ لهي گهوڙي کي سوداگر جي گهوڙي وٽ ٻڌڻ لڳو
 ۽ ڪاٺ لاءِ تيار ٿيو سوداگر چيس ته منهنجي گهوڙي وٽ
 گهوڙي کي نه ٻڌ ته پلائي ڪانه رهندي ۽ مون سان ڪڏ ڪاٺ نه
 ڪاڌ ته لهڻ مان ٿيندين هي اها ڳالهه ٻڌي اڻ ٻڌي ڪري
 گهوڙي اڳيئي ٻڌي ساڻس ويهي ڪاڄ ڪاٺ لڳو تنهن تي سوداگر
 پڇيس ته کون ڪير آهين جو منهنجي چئي ڌاران مون سان
 ڪڏ ڪاٺين ٿو رهين پاڻ کي ٻوڙو بنائي ڪو جواب ڪونه ڏنو
 سوداگر چائو ته هي ڪو ٻوڙو آهي ڪنه ڪري ڪٿي ماڻ ڪيائ
 ايتري ۾ سوداگر جي گهوڙي هنجي گهوڙي کي زور سان لت
 هنئي جو پيٽ ٽائي پيس ۽ مري ويئي ڏٺ هن هو شخص
 سوداگر سان ورهڻ لڳو ۽ چيائ ته تنهنجي گهوڙي منهنجي
 گهوڙي ماري آهي تنهنڪري گهوڙي جي قيمت ضرور ڏوڪان
 وٺندس نيٺ قاضي کي فرياد ڏنائ قاضي سوداگر کي ڪو ٺاڻو
 سوداگر پاڻ کي گونگو بڻايو جا ڳالهه قاضي ٿي پڇي-س ته
 تنهنجو جواب ئي ڪونه ڏنائ قاضي چيو ته گونگو آهي هنجو ڏر
 ڪونهي فريادي چيو ته ساء اوهان ڪئن ٿا سمجهو ته هي
 گونگو آهي هن پرينديئي مون کي چيو ته سني گم ٿيڻ شاخ آهي

ٲهڙي ڀرسان نه ٻڌجانس هيٺڙ ٻا ٲهين ٻا ٲئي ڪوٺو ٻڌايو
 ٲس قاضيءَ چيس ته نادان ٽون ٻا ٲئي جڏهن هن جي منع
 ڪرڻ بابت ٽبرلين ٿو ٿڌن با تي سوداگر جو ڪهڙو ڏوهه آهي
 نادان نڪر هٿان آخر قاضي لوڏائي ڪڍيس ۽ سوداگر کي
 موڪل ڏني۔ طوطي اها ڳالهه وري ڪري خجسته کي چيو ته
 ٻڌو ها ٿي دير نه ڪر وڃ ۽ وڃي پنهنجي معشوق سان مل
 خجسته ٻڌندي ٻي ٻا نيون ته وڃان ۽ پنهنجي معشوق کي ٻا ڪو
 هاڻان ايتري ۾ صبح ٿي ويو ۽ ڪڪڙن ٻانگهه ڏني انهيءَ ڏينهن
 سندس وڃڻ بند رهيو هي بيت پڙهڻ لڳي۔
 اي صبح ڪر قياسي ڪو۔ چو ستاين اجايو ٿو

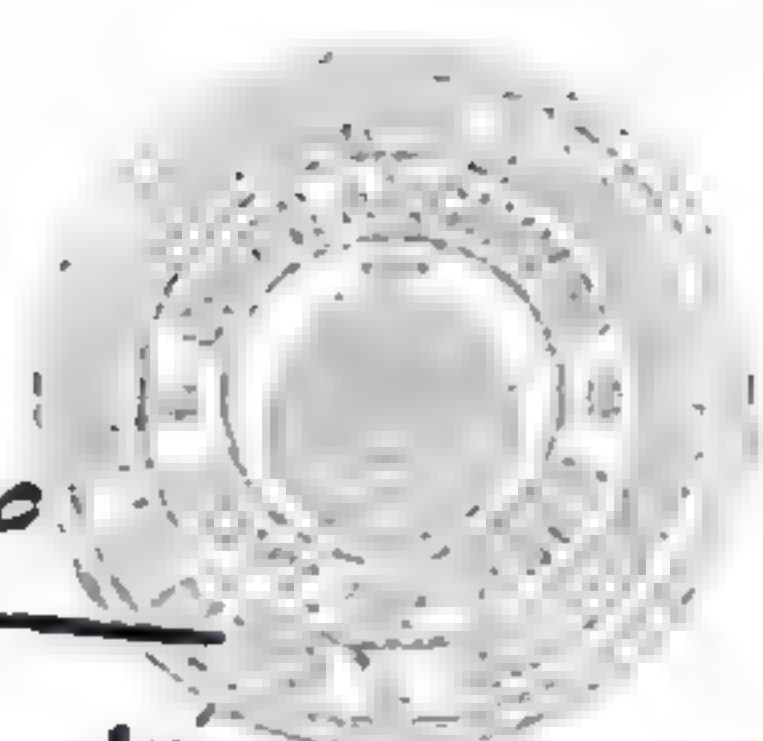

(رات ۲۰ استار ۾ ڪڙي زال جو جنهن ٻانو ڪري)

شينهن کان پنهنجو ساٿ ٻڌايو

جڏهن ساڄ لٿو ۽ چنڊ نڪتو ٿڌهن خجسته طوطي وٽ
 موڪل وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي حال ٻا ٲئي مون تي ڪو رحيم
 ڪڙاچرات جلد موڪل ڏي ۽ جيڪي چوڻو هجيئي سو چئي
 رٿ۔ طوطي چيو ته اي سردار مان ڇا چوان ٿو ٻا ٲڏاهي
 آهين۔ منهنجي نصيحت جو ٿو کي ٻي ڪونهي خدا نخواستہ
 بيڪڏهن ٿو ٿي ڪا اڳت اچي ڪڙي ته اهڙو بهانو ڪجهه
 بهڙو هڪڙي زال هينهن سان ڪيو هو جنهن ڪري آفت کان بچي
 ريتي۔ خجسته چيو ته انجي ڳالهه ڪئن آهي طوطو چوڻ لڳو
 ته اي سردار هڪڙي زال ڏاڍي ڪلهيڙي ۽ بکي هئي
 هڪڙي ڏينهن مڙس ڪنهن ڏوهه ڪري ڇا بک هئيس جنهن تي
 سردار زال پنهنجا ٻه ٻار ٻا ٲسان وٺي جهنگ منهن ڏيئي هلي
 ريتي اوچتو هڪڙو هينهن ڏسڻ ۾ آيس جنهن کي ڏسي ٻڄي
 دهليجي دل ۾ چوڻ لڳي ته مان ناحق پٿار کي رنج ڪري ڇڏيو
 ٻڌي آيس ها ٿي شينهن ٻه دوران ڪال ۾ اچي پيسر ٻه هاڻي

هتان بچيس ته ڪڏهن به گهر مان پير نه ٻاهر ڪڍندس توڙي ان
 ٿا هـ پٿار جي چٽي ۾ رهندس نيٺ انهيءَ زال بهالو ڪري
 هيڏهن کي چيو ته اي شينهن اوري اڃا منهنجي ڳالهه ٻڌ
 هيڏهن عجب ۾ پئجي هن زال کي چيو ته چڱو چالائي چوڻ
 زال چيو ته اي شير هن جهنگ ۾ هڪڙو اهڙو وڏو شينهن آهي
 جنهن کان آدمي ۽ حيوان سڀ پيدا ڪن ٿا ۽ بادشاهه به انجي
 ڪاٺ لاءِ هر روز ٻه چار ماڻهون موڪليندو آهي جنهن ته اڃا
 منهنجو ۽ هنن ٻن ٻالڪن جو وارو آهي جي تنهنجي دل چوي
 ته ٻئي ٻار مون کان وڌيڪ ۽ نائي جهنگ مان پئجي وڃي ته اڃا به
 هيڪلي ٿي پنهنجي واٽ وٺان. اها ڳالهه ٻڌي شينهن چيو ته
 اي بهادر عورت جڏهن تو مون سان سچو حال اوريو آهي
 تڏهن مون کي لازم نه آهي جو توتي يا تنهنجي ٻارن تي هٿ
 ڪريان ائين چئي شينهن هڪڙي ڏس جي واٽ ورتي ۽ هو
 زال پنهنجي ٻارن سميت پنهنجي گهر آئي ۽ سڄي ڄمار
 پنهنجي پٿار جي حڪم ۾ رهڻ لڳي. اها ڳالهه پوري ڪري
 طوطي چيو ته اي خجسته هاڻي دير نه ڪر ۽ پنهنجي مشوق
 وٽ وڃ--

يار کي سيني لڳائي پاڻ کي ڪري ميار
 ٻن وچوڙي تي وجهي ٿو ندر ڪڍي ڪردل بهار
 اها ڳالهه ٻڌي خجسته پانيون نه وڃان ۽ حياتي جا مڙا
 ماڻيان نه ايتري ۾ صبح ٿي ويو ۽ ڪڙن ٻانگه ڏني جنهنڪري
 هندس وڃڻ بند رهيو تڏهن هي بيت پڙهي روئڻ لڳي--
 من موهن تنهنجي وچوڙي بت سڪائي ٻانڊ ڪيو
 تو بنا نيٺن ڇڏي ننڊ هول دل خنقان ڪيو

(رات ۲۱ء) نشان ڪڙي شهزادي جو جنم ٿيو ۽ ڏاڳهه ڪري
 ڇڏايو ۽ هو هنن به ساڻس پال پلايو

جڏهن صبح لٿو ۽ چنڊ نڪتو ڏهن خجسته طوطي وٽ آئي ۽ چيائينس ته اي ڀرين اهو اڃان ڪور رت ٿيندو ڏهن آءُ نٿو ڏاڍو وٽ پهچند پس دل ته پيئي چوي وڃان ڀرو جي آئي سگهان خبر نٿي پوي ته نصيب ڪڏهن يا وري ڪندو افسوس ميلاب ۾ هڪڙو نه پيو وڃي اچيو پوي. طوطي چيو ته اي سردار هاڻي منهنجي دل شاهدي ٿي ڏئي ته تون پنهنجي مڪتب سان جلد ئي وڃي ملندي پر هن سان دوستي جا مڙئي شرط پاڙج ۽ ڪنهن ڳالهه جي گهٽ ٺاهي نه ڪج جهڙي طرح خالص ۽ مخلص هڪڙي شهزادي جي خدمت ڪئي هئي. خجسته پڇيو ته انهن جو قصو ڪئن آهي سو ٻڌاء. طوطي چيو ته اڳر ڏور هين پاسي جڏهن هڪ وڏي بادشاهه ڄا لاٿو ڪيو ڏهن ڇٽ ۽ بخت جو ڌڻي وڏو پئس ٿيو هن ڀانيون ته ننڍي پاءُ تي ماري جهان ڏهن هو ويچارو ننڍو اچي ڏنو ۽ اهو شهر ڇڏي پڇي ويو ۽ ڪن ڏينهن پڇاڻا هڪڙي لاءِ ٿي وڃي پهتو اتي ڇا ڏسي ته هڪڙي ڏيڏر ڪي نانگ جهليو بيٺو آهي ۽ ڏيڏر رڙيون ڪري پيو چوي ته.

يا الاهي هاڻ ڪو اهڙو ماڻهو اچي

جنهنجي واهر سان شاهه آفت کان بچي

ڏيڏر جو اهو آواز ٻڌي شهزادي اهڙي ته ڪي سان هڪل ڪئي جو نانگ بچي ڏيڏر ڪي ڇڏي ڏنو ۽ ڏيڏر پاڻي ۾ هليو ۽ پوءِ نانگ اتي بيهي رهيو ڏهن شهزادي پنهنجي بدن مان ماس جو ٽڪرو ڏي نانگ جي اڳيان وڌو ۽ نانگ ماس کڻي پنهنجي مادي وٽ آيو جڏهن هن اهو ماس کائڻ ڏهن نانگ ڪي نانگڻ چوڻ لڳي هي سواڌي ماس ڪڏن آندو اٿيئي پوءِ نانگ سمجھي احوال ٻڌايس ۽ نانگڻ چيس ته جنهن ماڻهو آسان اهڙو ٿورو ڪيو آهي تنهنجي ٽوڪي شڪر گذاري ۽ خدمت ڪوڻ گهرجي نيٺ نانگ ماڻهو جي صورت ۾ ٿي شهزادي رت آيو ۽ چيائينس ته ساء منهنجو ارادو آهي ته اوهانجي

خدمت ۾ رهان شهزادي اها ڳالهه قبول ڪئي. ه هو ڏيڌر به نانگ جي والان چئي رڪورٽ ٿي پنهنجي ماديءَ رت، ريز ۽ سڀ احوال ماديءَ کي ٻڌايو ۽ ڏهن ماديءَ چيس ته توکي لازم آهي ته تون انهي شخص جي خدمت ۾ وڃي حاضريه ڏيندو. ڏيڌر به نانگ وانگي ماڻهوءَ جي صورت ۾ ٿي شهزادي وٽ آيو ۽ چيائينس ته ساءِ منهنجي خواهش آهي ته اوهانجي خدمت ۾ نوڪر ٿي رهان شهزادي انکي به پنهنجي خدمت ۾ رکيو پوءِ اهي ٽيئي ڄڻان اڏا هون هلي ڪنهن شهر ۾ پهتا. شاهزادي اتي اچي اُتي جي بادشاهه کي عرض ڪيو ته قبلو آءُ اهڙو بهادر آهيان جو يڪي سر هڪ سؤ ماڻهن سان وڙهي سگهان ٿو جيڪڏهن ڏهاڙي هڪ هزار رپيا پگهار مليم ۽ جنهن ڪم لاءِ حضور جن حڪم ڏيندا سو به انهي مهل پورو ڪندس بادشاهه اُنجو عرض قبول ڪري کيس نوڪري ڏني شهزاد به هزار رپيا ڏهاڙي وٺندو هو ۽ ان مان هڪسرو روپيا پاڻ خرچ ڪندو هو ۽ ٻه سو خالص (نانگ) (مخلص) (ڏيڌر) کي ڏيندو هو باقي رپيا ڏئيءَ جي واٽ ۾ ڏيندو هو هڪڙي ڏينهن بادشاهه سينئر ڪنڊي درياءَ جي ڪنڌيءَ تي آيو ته اوچتر بادشاهه جي منڊي درياءَ ۾ ڪري پيئي ڪيتري ڳولا ڳولا ڪيائين پر منڊي کان لڏاءِ ڏهن شهزادي کي چيائين ته منهنجي منڊي درياءَ مان ڪڍي اچ. شهزادي ٻنهي سنگتين تي بادشاهه جو حڪم ٻڌايو اتي مخلص (ڏيڌر) چيو ته ساءِ اجهو ٿو منڊي ڪڍي ڏيانو ائين چئي ڏيڌر تي درياءَ ۾ گهڙي پيو ۽ ڏيڌر هڻي منڊي ڪڍي آيو شاهزادي منڊي ڪڍي بادشاهه کي ڏني بادشاهه منڊي وٺي ڏاڍو خوش ٿيو. ڪن ڏينهن کان پوءِ بادشاهه جي ڌيءُ کي نانگ ڏنگيو ڪي به گهڻي آڻ وائڻ ۾ مل ڪيا پر فائدو ڪونه ٿيو ڏهن بادشاهه شهزادي کي چيو ته اي وفادار منهنجي ڌيءُ کي چڱو پلو ڪر شهزاد واهه ڳالهه ٻڌي حيران ٿيو ريز ۽ دل ۾ شينج ڪرڻ لڳو ته اتي خالص (نانگ)

جيئو ته مونکي ان نينگري وٽ وٺي هلو ۽ ڪنهن مخفي جاءِ
 ۾ اسان پنهني ڪي وهاريو ته ڏٺي جي فضل سان اءُ چڱو پيلو
 ڪندو سانس شهزادي پنهني ڪي هڪڙي ڪرڻي ۾ رهاريو ۽ پاڻ
 ٻاهر نڪري آيو پوءِ خالص پنهنجو رات نانگ جي ڏنگ ڪري
 وري زهر سڀ چوسي ورتو ۽ نينگري انهيءَ وقت چڱي پيلي
 ٿي پيئي بادشاهه شهزادي جو اهو ڪم ڏسي نهايت ئي خوش ٿيو
 ۽ پنهنجي نياڻيءَ جي شادي ساڻس ڪيائين ۽ پڻ پنهنجو وارث
 ڪيائينس. شهزاد وائي ڏاڍو خوش ٿيو شهزادي کي خوش ڏسي
 خالص ۽ مخلص عرض ڪيو ته قبلهاڻي اسين موڪلايون ٿا
 شهزادي چيو ته ائين ڪئن؟ خالص چيو ته قبلهاڻيءَ اهو نانگ
 آهيان جنهن کي بدن جو ماس ڪارايو هيو ۽ مخلص چيو ته ساءِ
 آءُ اهو ڏيڌر آهيان جنهن کي نانگ جي رات مان ڇڏايو هيو
 هاڻي پنهنجي پنهنجي گهر وڃڻ جو ارادو اٿون جو ٻاڙ ٻچا
 به سنڀاليندا هوندا ٿڌهن شهزادي خوش ٿي پنهني ڪي موڪل
 ٿي. — طوطي هي قصو پورو ڪري خجسته کي چيو ته ساڻس
 هئاڻي وڃ ڏير نه ڪر خجسته ٻڌنديئي پانيون ته وڃان ۽
 رڃي دلدار سان ملان ته ايتري ۾ صبح ٿي ويو ۽ ڪڪڙن ٻانگ
 ٿني ۽ رهجي پيئي ٿڌهن هي بيت پڙهي روڻ لڳي.

ڌنڌ نيٺن ۾ پيو ۽ آب کان ڀرپور ٿيو

يار سروي خاڪ قدمن سان سگهو ڪر ٿرت ٿون

[رات ۲۲ ۵۱ استان هڪڙي سوداگر جي ڌيءَ جي گم ٿيل جو]

جڏهن شاڄ لٿو ۽ چند نڪتو ٿڌهن خجسته طوطي وٽ موڪل
 سوڻ آئي ۽ اُٻاڻڪي ٿي ويئي طوطي اُداس ڏسي چيس ته
 ساڻس ٿون اڃ رات جو ايتري قدر اُداس ٿي آهين؟
 چڱو نه آهي جو توکي مان ڏسان هٿن
 نٿو چارو سجهي ڪو ڏس ڪريان ڪئن

سردار نال، اٿئي ڏٺو، ڏهن ڪڏهن ڳالهه ڏک نه ڪر ه
پنهنجي جي ڪي جهوري نه وجهه—

جوانی ۽ جوڀن هٿن ساهه غم

عجب بلاڪ آهي ستم ستم

خجسته، جڏهن طوطي جي اها ڳالهه ٻڌي ڏهن هي بيت پڙهڻ لڳي

ڇا جوان ڪجهه چيو نٿو سگهجي

مير ۾ پڻ رهيو نٿو سگهجي

اي منا طوطا! آه راتون ڪرانهي ڏڪر ۾

آهيان ته منهنجو منو محبوب الائجي سياڻو آهي يا مورڪه—

پڙهيل آهي يا ڏڏ— جي سياڻو آهي ته ساڻس دوستي رکجي

۽ جي مورڪه آهي ته انجي دوستي کان موت چڱو آهي ڇاڪاڻ

ته مورڪه سان سنگت رکڻ اهڙي آهي جهڙو پنهنجيءَ جند سان

دشمني ڪرڻ انهيءَ تي رجب به چيو آهي—

ڏوگر اٿان ڪري پوڻ ۽ شينهن ڪرڻ چور

رجب هي ڏک، پلا ڇاڻ ڪر مورڪه سنگهه نه مور

طوطي چيو ته اي خجسته تون هاڻي وڃ ۽ هي نقل

سوداگر جي ڏي جي ڪم ٿيڻ جو کيس ٻڌائي ڏاهپ جي پرڪه

وڏينس جيڪڏهن تنهنجي سوال جو جواب پورو ڏيئي ته

ڄاڻج ته سياڻو آهي نه ته سهجهج ته مورڪه آهي خجسته پڇيو

ته اهو نقل ڪڍڻ آهي— طوطي چيو ته ساڻس ڪا بل طرف

هڪڙي ڀاڳي سوداگر کي زهره نالي هڪ ڏي ڏاڍي سهڻي

هئي ان سان شادي ڪرڻ لاءِ گهڻن ئي ماڻهن کي شوق هوندو

هو پر هو ڪنهن کي ڪين قبول ڪندي هئي ۽ ڀرن ڪيو هو

ته آءٌ انهي سان پڻڀيس جو عقل جو اڪابر ۽ هنر وارو هوندو

تان جو اها ڳالهه جتي ڪٿي مشهور ٿي ويئي— ڪنهن ملڪ ۾

هڪڙائي جوان هنر ڏاڍا پڙ ۽ پختا هوا سي ٿيئي سوداگر

وٽ اچي چوڻ لڳا ته ساءِ تنهنجي نياڻي جيڪڏهن هنر وارو

گهري ٿي ته اسين ٿيئي حاضر آهيون ۽ اسان کي پاڻ ج-ه-ڙو
 تر وارو دنيا ۾ ته پيو ڪونه ٿو سجهي. سوداگر پڇين ته اوهين
 ڪهڙو هنر ڄاڻو ٿو ٿڌهن انهن مان هڪڙي چيو ته آءٌ اهو هنر
 ڄاڻان جو جيڪا شي گرم ٿي وڃي سا ڏسي ڏيان ۽ جتي هجي
 سو هنڌ به ٻڌايان بئي چيو ته آءٌ ڪاٺ جو گهوڙو اهڙو جوڙي
 ڄاڻان جو مهتر سليمان جي تخت کان به پري اڏامي اٿس
 هلي. ٿئي چيو ته آءٌ تير چيتو آهيان جو منهنجي تير سان
 چٽيل هيو جيڪو ڪاٺي سو بني ڇڏي ٻاهر نه وڃين. سوداگر
 اهي ڳالهون ٻڌي پنهنجي ڌيءَ وٽ آيو ۽ سڄي ڳالهه ڪري
 ڇيائينس ته ڌيءَ جو هاڻي ڇا ٿي ڇوڍين ڌيڻس انهنجي
 سارا به ٻڌي چيو ته بابا آءٌ ويچار ڪري سڀاڻي انهيءَ بابت
 رندي ڏيندس اها ڳالهه ڪري چوڪر رات جو گرم ٿي ويئي
 پٽس ڪيتري تلاش ڪئي پر پتو ڪونه پيس ٿڌهن سوداگر
 ۾ زمين ماڻهوءَ وٽ آيو ۽ پڇيائينس ته سچ چو ته منهنجي
 ڌيءَ هتان ڪيڏانهن ويئي ۽ ڪٿي آهي؟ هن اها ڳالهه ٻڌي
 ويچار ڪري چيو ته هنکي هڪڙي ٻري فلاڻي ڏونگر ٿي ڪٿي
 بئي آهي جتي ڪوبه وڃي نٿو سگهي ٿڌهن سوداگر بئي کي
 چيو ته ڪاٺ جو گهوڙو جوڙي هن ٿئي جوان تير چيتره ڪري
 ڌي ته هو ان گهوڙي تي چڙهي وڃي ۽ پري ڪي تير سان
 ماري منهنجي ڌيءَ کي وٺي اچي نيٺ هن ڪاٺ جو گهوڙو
 ٻڙي تير چيتره کي ڏنو جو ان گهوڙي تي چڙهي انهي ڏونگر
 ۾ ويو ۽ هڪڙي ئي تير سان پري ڪي ماري سوداگر جي ڌيءَ
 کي وٺي آيو پوءِ ٿيئي جوان مٿس موٽ ٿي پاڻ ۾ وڙهڻ
 لڳا ۽ شپڪو چوي ته آءٌ پرڻجانس. آءٌ پرڻجانس—

طوطي ايترو نقل ٻڌائي خجسته کي چيو ته اها ڳالهه پنهنجي
 منڌار کي ٻڌائي پڇيائينس ته هو ڇوڪري هنن ٿنيهي مان
 ڪنهن کي ملڻ گهرجي؟ خجسته چيو ته اي منو پهريائين ڀلا
 مرنگي ٿون ته ٻڌائي ڇڏ ته هو ڪنهن کي ملڻ گهرجي ته آءٌ به
 نه سمجهي ڇڏيان— طوطي چيو ته ساڻ اها انهيءَ کي ئي ملڻ

گهرجي جنهن پاڻ هر ڪري ڀري ڪري ماري هنڪ ۽ اندر
طوطي هي نقل ڀورو ڪري چيو ته اي سردار هاڻي وڃ
۽ وڃي ساڻس ملاقات ڪر.

وري هي جواني ۽ موسم ڪٿي
غنيمت ڪري ڄاڻ هن مهل ڪي
خجسته ٻڌنديئي پانيون ته وڃان ته ايتري ۾ صبح ٿي
ويو ۽ ڪڪڙن ٻانگ ڏني تنهن ڪري سندس وڃڻ بند رهيو
تڏهن هي بيت پڙهي روئڻ لڳي.
اي پيارا ڀرت وارا جاءِ نيٺن ۾ ڏيائي
ٻيو نه ڪو آءُ ڏسان ۽ ٻي نه ڪا وا ڏيکاريائي
[رات ۲۳ داستان ڪڙي ڀرهمڻ جو جو باباڪ بادشاهه جي]
ڏيئي ٿي عاشق ٿيو

جڏهن سج لڏو ۽ چنڊ نڪتو تڏهن خجسته طوطي وٺي
موڪل وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي سياڻا ۽ وفادار چيئون
هاڻي جلد موڪل ڏي ته وڃي مذهب سان ملان
طوطو چوڻ لڳو ته اي خجسته آءُ توکي سڀ ڪنهن رات
موڪل ڏيان تو پر تنهنجي نصيب جو ڏوهه آهي جو توهان
واهه نٿو ڪري چڱو اچ جلد وڃ ۽ وڃي پنهنجي مذهب سان
مل پر پنهنجي هيءَ نصيحت ياد رکڻ ته جو ڪم ڪرين هو اهڙو
ڪج جنهن ڪري ڪنهن آفت ۾ نه پوين بلڪ ڪجهه فائدو
پرائين جئن هڪڙو برهمڻ باباڪ بادشاهه جي ڏيئي عاشق
ٿيو ۽ لڳو ڀرسان معشوق مال اسباب سميت هٿ آيس
ڪنهن آفت ۾ نه ڦاٿو. خجسته پڇيس ته اها آڪاڻي ڪئن آهي
طوطو چوڻ لڳو ته ڪنهن وقت ۾ هڪڙو صورت جو سهڻو
سياڻو برهمڻ زماني جي گردش کان پنهنجو شهر ڇڏي باباڪ

ملڪ ۾ ڪري ڏينهن ڪنهن باغ ۾ وڃي گلن ۽ غنچن
 ۾ سٺو ڪرڻ لڳو ته اوچتو بابلڪ بادشاهه جي ڌيءَ به انهي
 باغ ۾ گلن ڦٽان ۽ چاهي-من-جو سٿير ڪندي ٿي اتي ته هنن
 ٻنهي جي نظر هڪ ٻئي تي پئي ڏسڻ سان ئي پئي هڪ
 ٻئي تي موهت ٿي پيا عشق جو شعلو ٻنهي طرفن ڏانهن ماحبت
 جي چڪ وڌائڻ لڳو - بيت -

ٻنهي کي ڪيو عشق بي اختيار
 ماحبت هئي دل کين به يقرار

ٻن چئن گهڙين کان پوءِ ٻئي پنهنجي پنهنجي گهر اچي
 بيقرار ٿيڻ لڳا نيٺ برهمڻ هڪڙي جادوگر کي گڻهو ستائڻي
 هنڪان مدد ورتي ۽ جادوگر هڪڙو حڪمت جو مهر وڌو-وڌي
 هن برهمڻ کي ڏنو ۽ چيائينس ته هي مهر جيڪڏهن مڙس
 پنهنجي وات ۾ وجهي ته زال سمجهڻ ۾ اچي ۽ جي زال
 مڙسي ته مڙس سمجهڻ ۾ اچي ائين چئي هن جادوگر پاڻ کي
 برهمڻ جي روپ ۾ اندو ۽ هن برهمڻ کي برهمڻي جي صورت ۾
 آڻي بابلڪ بادشاهه وٽ وڃي چوڻ لڳو ته مهاراج جي جي هجي
 قبل منهنجو پٽ رسي لاجي ڪيڏانهن هليو ويو آهي هي
 سندس زال آهي جيڪڏهن هنکي ٻن چئن ڏينهن ڪا پنهنجي
 گهر ۾ جاءِ ڏيو ته انهيءَ وچ ۾ پنهنجي پٽ کي ڳولي وٺي
 اچان بابلڪ اها ڳالهه قبول ڪري هن برهمڻي کي پنهنجي
 گهر ۾ رهڻ لاءِ جاءِ ڏني ۽ برهمڻ جادوگر کي ڪجهه خرچ
 ڏيئي موڪل ڏنائو ۽ هن برهمڻي کي پنهنجي ڌيءَ وٽ وهاريائين
 اهڙي طرح ٻئي ماحب پاڻ ۾ چڱي ڀر مليا -

اي خجسته ڏني ته ڪهڙي حڪمت سان هن جادوگر
 برهمڻ کي سندس ماحبوب وٽ پهچايو - پوءِ هو برهمڻي
 چوڪري کي گهڻو پيار ڪرڻ لڳو ۽ هڪڙي ڏينهن پيچڻ لڳس
 ته ڪنهن رنگ جو ڏينهن ڏينهن هيدر ٿيندڙ ٿر جي ۽ اکين

مان رات ڏينهن ڳورها پيدا ڳرن؟ سچ چو ته ڪنهن سان دل
لڳي اٿئي ڇا هن چو ڪري پانيون لا. هن کان پنهنجو حال
الي وڃان پر برهمڻي چالاڪ به مان چيس ته آءُ ڇا ٿان ته
ته تون ڪنهن تي موهت ٿي آهين جيڪڏهن مون سان حال
وندين ته آءُ تنهنجو پلو پيٽي ڪريان ٿڌهن چو ڪري پنهنجي
حقيقت هن ريت ٻڌايس ته آءُ هڪڙي برهمڻ لاءِ حيران ڀر نشان
آهيان ۽ پنهنجي جوانيءَ جا ڏينهن اُنجي غم ۾ پيئي ڪٽيان
ٿنهن تي هو برهمڻ جو برهمڻي جي ويس ۾ هو سوچوڻ لڳس ته
جيڪڏهن تون انهيءَ برهمڻ کي ڏهين ته هوند سڀڃا ٿيندو
هن چيو ته بيشڪ سڀڃا ٿيندس ٿڌهن هن اهو جادو ڪري جو
مهور ورت مان ڪڍيو ته موٽي امارڪي صورت ۾ آيو ۽ هن
سڀڃا ٿي خوب پاڪر پائس ڪيترن ڏينهن پڇا ٿا پاڻ ۾ صلاح
ڪري چوڻ لڳا ته هاڻي هتي رهڻ چڱو نه آهي گهرجي ته هن
ماڪ مان نڪري ڪنهن بي ماڪ ۾ هلي بي فڪر ٿي رهون
اهو ٺهڙا ڪري باباڪ جي ڌيءَ ڳچ جواهرت ڪٺي پوءِ پئي
اترا ت ويائي محل مان نڪري ڪنهن پئي ماڪ جي راه وٺي
هليا ۽ اچي هڪ شهر ۾ سهرڙيا ۽ بازار جي منهن تي هڪڙي
ڇڻي جاءِ وٺي اُتي رهي دل جي ست پوري ڪرڻ لڳا چوڻ لڳا

صبح جي مهل طعام سان سڪمي

رات ڪلام جام سان سڪمي

عاقبت جي خبر خدا ڄاڻي

حال هت ڪي وٺون مزا ماڻي

جڏهن باباڪ هنن پنهنجي ڪي اتي نه ڏٺو ٿڌهن ڏاڍ
وسواس ٿيس ڪيتري ئي ڳولا ٿي ڪيا ۽ پر پتو ڪونه پيس
ڇاڪاڻ ته هو اُن ماڪ مان نڪري ڪنهن پئي سرحد ۾ ويا
هئا. طوطي هيءَ آکاڻي پوري ڪري چيو ته ساڻن هاڻي سگهو وڃ ۽
وڃي محبوب سان ملي دل جا غم ڪٽ. خاجسته اڃان پانيون
وڃان ۽ حياتيءَ جا مزا مٽيان ته ايتري ۾ صبح ٿي ويو ۽

ڪڪڙن ٻانگهه ڏني انهي ڏينهن به سندس وڃڻ ٿي نه سگهيو
ڏهن هي بيت ڏهه روڻ لڳي۔

ساهه ڏکري هاڻ جيڪر ڏم ڏهري کان ڇڏان
تو بنا جي ڇا ڪريان اهڙي جيئڻ کي ٻن جهان

[رات ۱۲ داستان بابلڪ بادشاهه جي پٽ جو هڪڙي عورت]

تي موهت ٿي قربان ٿيڻ ۽ وري جيئرو ٿي سسي

۽ ڦر جو جهڳڙو ڪرڻ

جڏهن شاڄ لٿو ۽ چند نڪتو ڏهن خجسته طوطي وٽ موڪل
وڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته پرين ارادو اٿم ته اڄ پنهنجي
مهرق وٽ وڃي سندس عقل پرڪيان جي سچڻ هوندو ته
ساڻس دوستي رکنديس ته پاڻ پلينديس ڇا ڪاڻ ته ڏاهن
ڇيو آهي ته ٽن هڪ صحن سا رسو نه رکجي ۽ انهن جي
برستي تي ڀروسو نه ڪجي ” هڪڙي عورت جي دوستي ٻيو
ڇرڪڻ جي سنگت ٿيو مورڪن جي پريت ” نادان جي دوستي
کان داناءَ جي دشمني چڱي آهي۔ طوطي چيو ته اي سردار جيڪي
چرين ٿي سو سچ آهي هاڻي اجرات هڪڙي آباڻي پنهنجي
مرست کي وڃي ٻڌاء ۽ جواب پڇينس جي ورندي پسندڻ
هڪڙي ڏيئي ته سياڻو ۽ سڃاڻ سمجهجائينس ته ڇا ٿيڻ
اڃاڻ ۽ مورڪ آهي۔ خجسته چيو ته اهو ڪهڙو نقل آهي جو
ڪائينس پڇيان۔

طوطو چوڻ لڳو ته هڪڙي وقت بابلڪ بادشاهه جو پٽ
ڪنهن مندر ۾ ويو ۽ اُتي هڪڙي چوڪري ڏٺا ۽ ڇا ڏاڍي
سمڻي هئي. ڏٺي عاجز ۽ جهڙي سونهن بخشى هيس هنکي ڏسندڙ
بابلڪ جي پٽ ڄاڻ ڏند چپن سان لڳي ويا ۽ مٿس موهت ٿي پيو
دل اندر مندر ۾ وينتي ڪرڻ لڳو قسمت چڱي جو ڪجهه ڏينهن
بعد شادي به اُن چوڪري سان ٿي ۽ هو پاڻ ۾ خوش

مذارن لڳا جي هاديءَ کي هڪرو مهينو گذريو ته هڪڙي
ڏينهن ان چوڪڙيءَ ۽ سندس پٽار کي چوڪريءَ جي پيءُ ڀائوٽ
پنهنجي گهڙ ڪوٺايو گهوٽ پنهنجي ڪنوار پاڻ سان وٺي اٿي
هليو ۽ هڪڙو برهمن جو ننڍي کان سندس دوست هو سو به
شاٽس گڏ ويو جڏهن هو چوڪر اُنهي مندر وٽان اچي لنگهيو
جتي هن ڪنوار کي پهرياءَ ڏٺو هو ۽ سکا جا ڪٽي هوائ سا جا
ياد پيس ڏڏهن هيڪلوئي هيڪلو مندر ۾ لنگهي ويو ۽ وڃي
پاڻ قربان ڪيا! ٻاهر ڏسندي ڏسندي برهمن مندر ۾ اندر
ويو جان ڏسي ته مار! بابلڪ جو پٽ هڙ پيو آهي ۽ سسي ڌر
کان ڌار ٿي پيئي اٿس اها حالت ڏسي دهليجي ويو ۽ چوڻ
لڳو ته جي آءُ جيئرو ويندس ته جهان سمجهندو ته هن ماريو
اٿس ڇا ڪاڻ ته هتي پيو ڪوبه ڪونه آيو نيٺ گڏتيرن کائي کائي
پنهنجو شر ڌر کان ڌار ڪيا گهڙي کن کان پوءِ اها چوڪري
به مندر ۾ ندر ويئي ۽ هنن ٻنهي جي حالت ڏسي وسند ۾
پئجي ويئي ۽ چوڻ لڳي ته هاءِ هاءِ هي ڪهڙو رڻ! ائين چئي
پاڻيا ته آءُ به پٽار جي مڙ کي پاڪر پائي ستي ٿيان ته ايتري
۾ آڪاس مان آواز آيو ته اي ستڻ ٺهرا ٺهرا! ٺهرا!! سسيون ڪٽي سندن
ڌرن سان لڳاءِ ته ٻئي هيٺر جو هيٺر جيئرا ٿي اٿن. هو اهو
آواز ٻڌي خروش ٿي ۽ ٽڙ ٽڪڙ مان پنهنجي پٽار جي سسي
برهمن جي ڌر تي ۽ برهمن جي سسي پلجي پنهنجي پٽار جي
ڌر تي رکيا ائين ته ٻئي سندس اڳيان جيئرا جا ڳڏا اُٿي کڙا
ٿيا. پوءِ بابلڪ جي پٽ جي سسي ۽ برهمن جي ڌر جو اچي
پاڻ ٻه ماڻهو لڳو سسي چوي ته منهنجي اسلوي آهي ۽ ڌر چوي
منهنجي آهي.

طوطي اها ڳالهه پوري ڪري خجسته کي چيو ته جيڪڏهن
پنهنجي دلدار جو عقل پرکڻون اٿئي ته ادا ڳالهه ٻڌائي
پاڇيچانس ته هو زال سسي کي ملڻ گهرجي يا ڌر کي.
خجسته چيو ته اي پري پهرياءِ ٿون ته ٻڌائي ڇڏ ته

ڏيکاريو ۽ آواز ڪري بد معاش کي ڳچي کان وٺي مروتو ٿي
 ٿا نوت هون ڏاڍو عاجز ٿيڻ لڳو بد معاش جا پيا ساڻي عورت کي
 سر بهادر ڏسي ڀڄي ويا. آخر ان زال هنڪي زخمي ڪري
 ۽ کيس سخت سيڪت ڏيئي اڻيندڙ ٿي ٿرڀان ڪرائي.

طوطي چيو ته اي خجسته ڏني ته ڪئن هن بهادر عورت
 هنڪي زخمي ڪري سخت سيڪت ڏني ۽ خجسته هٿيار پنهوار
 پهرائي ڏار ٿانهن وڃڻ لاءِ تيار ٿي ته ڀر ڦٽي ڀر پات ٿي
 ڏهنڪري وڃي نه سگهي هي بيت چئي زارون زار وڻ لڳي
 ڏيکارڻ سڄڻ سان ڪڏهن ٿي وصال

وچوري وري دل ڪئي پاڙهال

(رات ۲۶ داستان هڪڙي بادشاهه جو سوداگر جي)

ڏي ٿي عاشق ٿيو ۽ اُنجي فراق ۾ مري ويو

جڏهن سڄ لٿو ۽ چنڊ نڪتو ڏهن خجسته دوست جو
 خيال دلتان لاهي طوطي وٽ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي حال
 پاڻي توتان قربان آهيان ڏاهن چيو آهي ته بي لهجي جو
 ڪنهن وٽ به آبرو ڪونهي ۽ جنهن زال کي شرم حياءُ ڪونهي
 سا به بي لهجي آهي تنهن ڪري مان هاڻي اهو خيال ڪيو آهي
 ته ڪٿي ماڻ ڪريان ۽ ڪنهن ڌاري مڙس سان سينڌ نه رکان
 ۽ نه ڪنهن جي گهر وڃان.

اوڀري جي جستجو کان آدمي ڦٽ ٿا وجهن

مان پنهنجي لاءِ ماڻهون ساهه صدقو ٿا ڏين

طوطو چوڻ لڳو ته اي خجسته سڄ ته هي آهي جو تو جهڙي

سياڻي مون اڄ ٿا ڪانه ڏني. ڳالهه ته برابر چئي اٿيئي ۽

جن اکين ۾ شرم آهي سي هينئر پياريون لڳن

جي ڦلا پيا سي ٿڌيون ڪم اچن. جوت جي وٺي ڏک ٿيون ڪن

پر اُنهي انديشو به آهي ته جي سانت ۾ رهندڙين ۽

هڪڙي بادشاهه وانگي ساهه ٺڪري ويندڙ. خجسته چيو ته اُنهن

قصو ڪٿن آهي سو مونکي ٻڌاءِ۔ طوطو چوڻ لڳو ته ڪنهن شهر
 ۾ هڪڙو سوداگر ڏاڍو ڀاڳيو ۽ آبرو ۽ وارو هو وٽس ڪيترائي
 هاڻي ۽ گهوڙا هوا اُنکي اهڙي حسين ۽ سوييا واري ڏيئي هي
 جنهنجي سونهن جي سڀني شهرن ۾ هاڪ هئي ۽ ڪيترائي ماڻهو
 سندس صورت ڏسڻ ۽ ساڻس هادي ڪرڻ لاءِ مشتاق هئا۔
 مگر پئس هٽيلو هو ڪنهن کي به پنهنجو مٿ نه سہڻهندو هو۔
 جڏهن هو پوري جوڀن ۾ آئي تڏهن پئس انهي ملڪ جي
 بادشاهه وٽ وڃي عريضي ڪئي ته هن غلام کي اهڙي حسين
 ڏيئي آهي جنهنجي گفتگو کان بابل کي ۽ هلڻ کان ديبل کي
 وهڪڻي وئي ۽ سندس ڳالهين ٻڌڻ لاءِ پڪي هوا مان هيٺ
 لهيو اچن ۽ مست ۽ چريا ٿيو ڀون جي حضور جن کي قبول
 هجي ته ٻانهين وانگي ٿي گذاري چو ته اوهانجي لائق آهي
 ۽ انهي ڪري اءٌ به پنهنجي نيات ۾ اڳين کان وڌو ليکيس
 بادشاهه اها عريضي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ پنهنجن چئنئي
 وزيرن کي حڪم ڪيا ته اوهين فلاڻي سوداگر جي گهر وڃو
 ۽ سندس ڏيئي کي ڏسو جيڪڏهن اسانجي لائق هجي ته جلد
 اچي ٻڌايو بادشاهه جي حڪم تي چارٿي وزير هن سوداگر
 جي گهر ويا چوڪري جي شڪل ڏسندڙي حيران ٿي ويا ۽
 چوڻ لڳا ته بادشاهه جيڪڏهن اهڙي سهڻي ۽ سوييا وان
 چوڪري سان هادي ڪندو ته چريو ٿي پوندو ۽ رات ڏينهن
 وٽس ويندو هوندو پوءِ ته ملڪ جو پيروئي سیر تي! تنهن ڪري صلاح
 ڪيائين ته بادشاهه کي هنجي تعريف نه ڪجي اها ڳالهه ٺهرائي
 بادشاهه وٽ اچي عرض ڪيا ته قبال حضور جن سندس سونهن
 جي جهڙي هاڪ ٻڌي هئي ٿوري بلڪل نه آهي انهي کان
 وڌيڪ حسين نه سائينءَ جي محلات ۾ گهڻيون آهن بادشاهه
 اها ڳالهه ٻڌي خيال لاهي ڇڏيو پوءِ سوداگر اها چوڪري
 انهي شهر جي ڪوٽوال کي پرڻائي ڇڏي هڪڙي ڏينهن اها
 چوڪري پنهنجي گهر جي ڏکڻي بيٺي هئي ته بادشاهه اچي

لاڻگها ٿو ٿيو ۽ چوڪري ٿي ڏگها پئجي ويس ٿو سٺ سانئڻي حيران
 ٿي رير: جڏهن ڪچهري ٿي موٽيو ٿڌهن وزيرن کي چيا ته
 اري اها چوڪري ته ٿاڍي حسين آهي پوءِ ارهائون مونسان
 ڇا ڪيو ڪيڏو ڪوڙ ڪيو وزيرن عرض ڪيو ته قبلان سان
 گنهگارن انهيءَ وقت هي خيال ڪيو ته اسانجو بادشاهه
 جيڪڏهن ههڙي حسن واري زال سان شادي ڪندو ته سندس
 محبت ۾ سڄي ملڪ جي ڪاروبار وڌي وينديس ۽ بادشاهي
 جو ڪنڌ وٺي خلاص ٿي ويندو ۽ رعيت اناس ٿي ويندي بادشاهه
 سندن اهو جواب ٻڌي کين معافي ڏني پر پاڻ اُنجي عشره
 ۾ بيمار ٿي پيو ۽ هي بيت پڙهڻ لڳو۔

بيت

اي صبا منهنجي سچڻ کي نياز سان نياڻو ڏجانئي

نيهنن تنهنجي گهايو مرهم پئي هٿ سان ڪجاني

اهو حال ڏسي وزيرن سمجهيو ته هي ائين ڪنهن ڏينهن مري
 ويندو ٿڌهن عرض ڪيا ته قبل ڪو توال کان اها ٻانهن وٺي
 دل جي مراد پوري ڪريو بادشاهه چيو ته آءُ هن ملڪ جو
 بادشاهه آهيان ۽ اهڙو نيچ برو ڪم پئي نه ڪندس ڇا ڪاڻ ته
 بادشاهن ۽ ٻين کي لا زم ٿي نه آهي جو نوڪرن ۽ رعيت تي ايڏو
 ظلم ڪن ۽ پنهنجي اڙهه زورائي ڏيکارين اها ڳالهه ٻڌي ۽
 انصاف کي بلڪل قبول نه آهي! نه آهي!! نه آهي!!! ٻڌو اڪين!
 اٿو ته ”ظلم قائم آهي مگر ڪندڙ قائم نه آهي“ جيڪو ظلم
 ڪري ٿو سو نيٺ بچون حالن کي پنهنجي خدائي قهر هيٺ
 اچي ٿو۔۔۔ ”آه غريبا قهر خدا ئي“

اي وزيرو ساهه ٿان آسرو ڪڍندس مگر برو ڪم هرگز نه
 قبولينديس۔ قصو ڪو ٿا ته بادشاهه پنهنجي چڱي خيال تي
 قائم رهي اُنجي ڏک ۾ پريان تيا ڳيا۔ طوطي هي قصو ٻورو
 ڪري خجسته کي چيو ته جيڪڏهن تون صبر ڪندي ته انهيءَ
 بادشاهه وانگي ساهه هليو ويندو ۽ چڱو آهي ته هيئنڙ وڃي ديکا

۱. يکي گري ڏک ڪئي شڪ ماڻي اڇ۔ خجسته اها ڳالهه ٻڌي
پانيون ڪم مڪتب ڏي وڃان ۽ ايتري ۾ صبح ٿيو ۽ ڊڪي
مٺي لات لٺوڻ لڳا تنهن ڏينهن ۾ سندس وڃڻ بند رهيو ڏهن
هي بيت پڙهي ڇڏو ۽ لڳي۔

ہاں کھڑو فراق وچم پیو۔ مون منیہ سا ن کلور قہر تیر

[رات ۲۷۔ ۱۵ ستان ڊڪري ڪنڀار جو جنهن ڳالهه]

کچھ کری وقیہ

— ۱۰۰ —

جڏهن سج لڏو تڏهن خجسته شوڪا را پريندي اکين مان
پاڻي ٻاڙي ريندي طوطي وٽ موڪل وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته
اي طوطا مون ٻڌو آهي ته هڪڙي غريب اعرابي ڪنهن
شاهوڪار کي وڃي چيو ته هڪي ڏانهن وڃان ٿو شاهوڪار
چيس ته پلي وڃ سگهو آسه. تڏهن جواب ڏنا ته رات جو
خرچ ڪونهي شاهوڪار چيس جيڪڏهن خرچ ڪونهي ته نه وڃ
ڪنگال ٿي فرض نه آهي. اعرابي چيو ته آءُ اوهان کان
پيسا گهروڻ آيو آهيان ۽ نه فتويٰ پڇڻ. اي منو آءُ سڀڪنهن
رات توکان موڪل وٺڻ اچان ٿي ۽ نه بيفائديون ڳالهه-يون
ٻڌڻ. انهن ڳالهين کان آءُ توتي رنج ٿينديس. اها ڳالهه ٻڌي
طوطو ڊنو ته متان مونکي به ”ميٺا“ وانگر ماري وڃي تنهن
ڪري سندس خواهه مد ڪري چوڻ لڳو ته اي منهنجي مني
سردار. تون هن مسڪين پڇي ٿي رنج معاف ڪر ۽ هن غلام
جي عرض ۽ آکاڻين کان کڻي نه ٿي ڪا چڱي ڳالهه ڪنهن ڏينهن
ڪنهن کي ڪم ٿي اچي تڏهن خجسته چيو ته اي طوطا چڱو
هاڻي ٻڌ ته اچوڪي رات لاهه اونڌا هي آهي ۽ آءُ هيڪلي
وڃڻ کان ڊڄان ٿي صلاح ڏي ته پنهنجي پانهي کي پاڻ سان
وٺي وڃي هن آسائتي دادر وٺان ٿي اچان؟ طوطو ٻڌندي
ڪنهن سان چيائين پتي چوڻ لڳو ته اي سردار تڏهن جي واسطي

اهڙو ڪم نه ڪج. خبردار ٻانهيءَ کي پاڻ سان نه وٺي وڃج. مٿان ڪٿه ڪچو ڪري وجهي. سردار تو شايد ڪنڀار جو لاسو ڪين ٻڌو آهي جو اهڙيون ڳالهيو ڪرين ٿي خجستهه ٻه ٻهيو ته اُنجو نقل ڪئن آهي. تڏهن طوطو چوڻ لڳو ته هڪرو ڪنڀار ٺهيو پي ڪري ڦٽجي پيو هو ۽ اوهي ڦٽ چٽ بعد ترارين جي گهار وانگر ٿي نظر آيا. اتفاق هو پنهنجي ملڪ مان لڏي پئي بادشاهه ۾ ويو ۽ اتي وڃي لشڪر ۾ نوڪري ڪيا. بادشاهه جو هنجي بدن تي نهی وارا گهاءَ ڏٺا سو سمجهاءَ ته هي ڏاڍو پهلو ان آهي. سو کيس لشڪر جو منهن دار ڪري رکيا. اتفاق اُن بادشاهه کي پيو دهن ڪاهي آيو. بادشاهه ڪنڀار کي هٿيار ڪيو ته جهڙو سورمون آهين تهڙو وٺي ويرو ٿي لڙج. تڏهن ڪنڀار چوڻ لڳو ته بيشڪ بيشڪ هوڏانهن دهن جا جاسوس منهن دار وٽ آيا ۽ اچي حال احوال ورتا. سوهي ڪنڀار پنهنجن ڦٽن جي شجي ڳالهه ڪري ويٺو. بادشاهه کي جاد خبر پئجي ويئي ۽ پيو پهلو ان منهن دار کي دهن کي هڪست ڏنا. طوطي هي قصو چورو ڪري چيو ته ڏنيءَ ڪچن جو حال خبردار مٿان انهيءَ کي وٺي وڃين. هيڪلي وڃ خجستهه اها ڳالهه ٻڌي ڀانيون ته هيڪلي وڃي هڙا ماڻيان ته ايتري ۾ صبح ٿيو ۽ ڪڪڙن ٻانگه ڏني ۽ وڃي نه سگهي تڏهن هي بيت چئي روڻ لڳي.

مئل کي ملڻ لاءِ ڪڏهن آءُ ويندس

محب بي ملڻ لاءِ اڃان ڪيترو ستا ٿيس

رات ۲۸ داستان گذر جي پچي جو شينهن ۽ شينهر وٽ پلچر

جڏهن سج لڏو تڏهن خجستهه مردانو لباس پهري اُطوطي وٽ موڪل وٺڻ آئي طوطي کيس مرداني ويس ۾ ڏسي ٽڪي ڏنو ۽ چوڻ لڳو ته اي سردا پلي آئينءَ - چڱو ڪيئي جو هڙي اونڌا هي رات جو مرداني ويس ۾ آئينءَ جس ٽنهنجي ماءُ کو. جنهن ٽوڪي چڱيز سردار ٽنهنجي ڏاهپ جو مت ڪونه

ڪونهي. اڄ هڪڙو چتون منهنجو جهونو يار هتان اڏاڻو ٿي ويو. مون کي پڇي ۾ ڏسي هيٺ لٿو ڳالهين ٻولهين بعد هڪڙو عجيب نقل ٻڌايائين. - خجسته چيو ته اهو نقل مون کي ٻڌائين. - طرطر چرڻ لڳو ته انڪڙر شينهن ۽ شينهن ٻن ٻچن سميت ڪنهن جهنگ ۾ رهندو هو. هو هڪڙي ڏينهن بکاڻجي آهي ۽ جهنگ ۾ شڪار لاءِ سئون ڏيڻ لڳو ته اڳوڻا ڏکڙا ڏٺا ۽ ڏاڍيون وڙ واريون ڏٺا ۽ پر شڪار ڪونه لڳس ڏهن ڇاڙ پنهنجي گهر ڏي موٽيو ته رات ٿي ڏٺا ته هڪڙو گدڙ جو پٿر واريون ٻوٽيل ٽن ڇٽن ڏينهن جو جاول پيو آهي ۽ ڪينهن پيو ڪري. شينهن ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ان کي کڻي پنهنجي مادي وٽ آيو ۽ چوڻ لڳو ته آءٌ نر آهيان جيڪڏهن به ڇاڙ ڏينهن پيا به نه ڪا ٿيندس ته حرڪت ڪانهي ۽ تون مادي آهين جي اڄ لنگهڻ ڪيندين. - سانجهي جوئي هري ويندين ۽ تنهنڪري هي پٿر واريون ڪاٺي ٻچن کي کير ڏاراءِ. هن ورندي ڏني ته تون نر هڙو هنيانو جو ڏاڍو ٿي. نر ڪاٺينس سو آءٌ نه پلا مادي نرم دل پنهنجن ٻچن واري سو قياس ڪري ڏس ته ڪئن هن کي ڪا ٿيندس. - ڪم ڪنهنجي ئي نه باهه ڏجي. - هڪ پنهنجي هيانو ٿي ڌرجي جي چوڻ ته هن ٻچي کي پنهنجن ٻچن وانگر نپايان شينهن چيو چڱو. - نيٺ شينهن هن گدر جي پٿر کي پنهنجن ٻچن سان گڏ پاليو ڪن ڏينهن کان پوءِ هو ٿيئي ٻچا وڌا ٿيا ۽ هو شينهن جا ٻچا گدڙ جي ٻچي کي پنهنجو وڏو ڀاءُ سمجهندا هئا. هو ۽ پاڻ راند روند ڪندا هئا. هڪڙي ڏينهن هو ٿيئي جهنگ ۾ گهٽ ويا ۽ اوچتو ڀريان هاڻي ڏسڻ ۾ آين ته ڏهن شينهن جا ٻئي ٻچا مالڪ ڏانهن ڊوريا ۽ گدڙ جو ٻچو ڊجي ڪنهن وٽ هيٺ لڪي ويٺو شينهن جي ٻچي پنهنجي وڏي ڀاءُ کي لڪندڙ ڏسي پاڻ به لڪي پيا ۽ هڪڙي ڪن ۾ گدڙي گهر آيا اهو حال ماڻ کي ٻڌائڻ لڳا ڏهن ماڻ ڇڏين ته ٻچا گدڙ جو ٻچو ڪئن بهادري ڪندو. - طوطي اها آکاڻي پوري

[رات ۲۹ داستان حکوی امیر و نالکے جو]

طوطو چوٹ لگو تہ ہکڑی ڈینھن کو امیر جنہگہ ہر شہ-کار
 کرٹ ویو اُلی ہکڑو نانگہ پریان پچند و کنبد و وٹس ابو
 ع. ع. ع. لگو تہ ای امیر ڈٹو ہر شہ-کار مونی پناہ ڈی

ڏاڏا لکان جو دهن مارڻ لاءِ پٺيان پيو اچي. منهنجي ساه
 ٻر رکڻال ٿي. امير کي ڪهل پئجي ويئي ۽ ٻانهوڙي ۾ لڪائي
 ڇڏيائينس ته ماڻهو به لٽ ڪن. اتي آيو ۽ چوڻ لڳو ته نانگ
 اڏانهن پڄي آيو آهي امير چيو ته ادا مون ڪونه ڏنو آهي
 سن گهڻي ڳولا ڪئي جڏهن ڪونه لڌا ۽ ڏڏهن پنهنجي گهر جو
 رستو ورتا ۽ گهڙي کن کان پوءِ امير نانگ کي چيو ته تنهنجو
 دهن هليو ويو هاڻي تون هليو وڃ نانگ چوڻ لڳو ته اي امير
 ڏڏي ڏنگي پوءِ ويندس پي تنهنجي ڳالهه به نه ٻڌندس امير چيو
 ته ائين وري ڪئن نانگ چيو ته آءُ تنهنجو دهن آهيان
 امير چيس ته اي نانگ مون کي سان ڀلائي ڪئي آه تون
 مرن سان برائي نه ڪر نانگ چيو ته ٻيڙن سان چڱائي ڪرڻ
 اهڙي آهي جهڙي چڱن سان ٻيڙا ٿي ڪرڻ. امير ڏاڍو ڏٺو
 ڀر ڊول ڪري چيائينس ته اي نانگ پيو هڪڙو نانگ اچي تو
 ڏهن منهنجي ٻانهن مان نڪر ته ٻئي هلي اُن کان ٻيڙيون جي
 هن تنهنجي ڳالهه قبول ڪئي ته پوءِ جڏهن وڻي ڪڍ ڪڍ
 نانگ امير جي اها ڳالهه ٻڌي سندس ٻانهن مان ٻاهر نڪتو.
 اتي امير وجهه وٺي هڪڙو پهڻ اهر وٺي هنيو جو هو
 مري ويو. ايترو چئي چتون چيس ته سردار هاڻي ڪس نه
 ڪروڇ ۽ وڃي منزل سان ملي هون ماڻ — خجسته پانيون
 ته وڃان ته ايتري ۾ صبح جا نهان نظر آيا ڏڏهن روڪجي
 پيئي ۽ چيائين ته —

اي ڪڪڙ اڃ جي ڪٿي ڏسان

ته ڏندن سان ڪچو ڪرڻي ڇڏيان

[رات ۳۰ داستان سپاهي ۽ سوناري جو]

جڏهن صبح ٿيو ۽ چند نڪتو ڏڏهن خجسته وٺي منهنجي
 ٺهڻ هار سينگار ٿي ٻاهر نڪرڻ لڳو. اتي ڏڏهن

لڳي ته اي حال پيا ٿي جيڪڏهن اڄ منهنجي حال تي پاڇهه
 ڪرين ۽ موڪل ڏين ته عمر تائين منهنجو احسان منهنجي منهن ۾
 جي جدا ٿي گهڻو مائوس ڪيو آهي بدن کي ڳاري وڌو آهي -
 طوطي چيو ته اي سردار تون پلي وڃ پر هي ڳالهه ياد
 ڪج ته پنهنجي دل جو ڳجهه ڪنهن کي نه ٻڌائج نه ته اهڙو
 هلاڪ ٿيندين جهڙو هو سونار وڻيو هو - خجسته چيو ته اُنجي
 حقيقت ٻڌاء - طوطو چوڻ لڳو ته ساڻن هڪري سپاهيءَ ۽
 سوناري جي پاڻ ۾ اڳي صحبت هوندي هئي هڪڙي ڏينهن
 انهي سپاهيءَ اشرافين جي ٿيلهي ڀريل لڏي کولي ڳڻيائين ته
 منجهس اڏائي سو اشرافيون هيون جي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو
 ۽ ٿيلهي کڻي سوناري وٽ آيو ۽ چوڻ لڳس ته يار منهنجا وڏا
 نصيب آهن جو رستي مان هيترو سارو مال لڏو اٿم آخر اها
 ٿيلهي سوناري وٽ امانت رکيائين ڪن ڏينهن پڇا ٿان سوناري
 کان اها ٿيلهي اچي گهر يائين پر سونارو چوڻ لڳس ته اي
 سپاهي هي ڇا ايتري لاءِ دوستي رڳي هيءَ اڄ ڪوڙي تهمت
 رڳي چور ٿو چورن مون ٿوڪي پنهنجو ساڄو دوست ڄاڻو هو
 ائين ڪين ڄاڻو هوم ته تون دشمن ٿي لڳنديين نيٺ سپاهي
 لاچار ٿي قاضي وٽ فریاد ڪيو - قاضي پڇيس ته انهي ڳالهه
 جو ڪو شاهد آهي - سپاهي چيو ته ساڻن شاهد ڪونهي خير قاضي
 سوناري ۽ سندس زال کي گهرائي ڪيترائي ڏينها ڏنا پر هو صفا
 الڳ ويا پوءِ قاضي پڇي ڪهري هر جي هڪڙي مندر وٽ هر ٻن
 سپاهين کي ويهاري ڇڏيو (مند وٽ هر هواءِ جون جايون هيون)
 ۽ سوناري کي چيو ته سچ چو نه ته سپاڻي ٿوڪي سزا ڏينديس -
 ايترو چئي پاڻ اندر هليو ويو ۽ هو اُتي پوريا پيا هئا جڏهن
 اڌ رات ٿي تڏهن سوناري کي جوڻس چيو ته جيڪڏهن ٿيلهي
 ڏني هجانو ته مون کي ٻڌايو ته ڪٿي رکي آهي نه ته ٿيلهي جي
 بجاءِ سزائي اُن مان ڪهڙو سود ٿڌهن سوناري چيو ته منهنجي
 ڪٿ جي هيٺان پوري پيئي آهي - اها ڳالهه انهن مندر وٽ هر لک

شپا هين به ٻڌي جڏهن صبح ٿيو تڏه قاضيءَ هنن ٻنهي شپاهين کان پڇيو ته رات هنن زال مڙس ڪهڙيون ڳالهيون ڪيون- شپاهين جيڪي ٻڌو سو ساڪم سان چئي ٻڌايا ٿيون پوءِ قاضي اُن کان اُها ٿيلِي گهرائي شپاهي جي حوالي ڪئي ۽ سونداري کي سخت سيکت ڏني - طوطي اها ڳالهه پوري ڪري خجسته کي چيو ته سردار پنهنجو ڳجهه ٻي کي نه ٻڌائج چڱو هاڻي جلد وڃ ۽ وڃي منڀار سان ماي جواني جا مزا ماڻ- خجسته اها ڳالهه ٻڌي ڀانيون ٿي وڃان ۽ پاڻ کي دلدار وٽ پهچايان ته ايتري ۾ پرهه ٻاڪون ڪڍيون جنهنڪري وڃي نه سگهي ۽ ارمان ۾ پرجي پهنجي مهل ۾ واپس ويئي-

[رات ۳۱ داستان ڊڪڙي پاڳتي سوداگر جو]

جنهن کي پيريءَ ۾ پٽ ڄائو

جڏهن شج لٿو ۽ چند نڪتو تڏهن خجسته هار سينگار ڪري طوطي وٽ موڪل وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي منڏو رات وها منڏي ٿي وڃي خبر نه آهي ته اڃان ڪڏهن تون منهنجي حال تي رحم ڪائي مون کي منهنجي پوئي وٽ وڃڻ ڏيندين-

اچي مل يار هڪو ادي ته گوندڙ غم سڀو ڪٽجي

وچوڙو وره ڦوڙاڻو وصل ميلاپ سان مٽجي

ارادو اٿم ته اڄ اتي رات وٽس وڃان تنهن وچر ٿون ڪو ننڍڙو چٽڪو ٻڌاء- طوطو چوڻ لڳو ته اي خجسته ڪنهن شهر ۾ هڪڙو سوداگر ٿاڍو ڀاڳيو هو ٻيءَ ڪنهن ڳالهه جي ڪمي ڪانه هيس پر اولاد کيس ڪونه هو جنهن هڪري نهايت دلگير هو ۽ اچي دلير ۾ پور پيس شوسپ ٿي مال متاع ٿي ۽ جي نالي تي غريبن غريبن کي ڏيڻ لڳو ۽ رات ڏينهن ٿي ۽ جي بندوقيءَ ۾ مشغول ٿيو هڪ رات جڏهن ننڊ ۾ سٽل هو تڏهن هڪ ڀيرو سرد اچي دلداري ڏنس ۽ چيائينس ته اي سوداگر دل

جڏهن سڄ لٿو ۽ چند نڪتو ٿڌهن خجسته نهايت سوز
پر جي طوطي وٽ موڪل وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي چتون
مون بار بار پي توکي ستايو آهي مگر انسوس اٿم ته تون
منهنجي ويڻ ۾ آرهو رهي هڪ نه پيءُ طرح رونڪي رات
گذاري ٿو ڇڏين. طوطي چيو ته سائڻ ڪهڙو ڏاڪڻ هوندو جو
ڪنهنجي ڪم ۾ آڏو ايندو هوندو. تون پنهنجي دلي مراد کي
شل جلد ماڻيندي جهڙي طرح ”هڪڙو آسائو غريب پنهنجي

ڪوشش سان دلي مراد ڪر، وڃي پنهنجو خجسته چيو ته اها ڳالهه
ڪئن آهي پر اڌ رات کان اڳي ختم ڪري ٻڌاءِ. جتون چوڻ
لڳو ته سائڻ هڪڙو مسڪين جو اڃان ۸ ورهن جو هيو ته هنجو
جي ماءُ چلي رهيا هئي اُن پيءُ ماءُ ڌار ان پيو ڪوبه مائت
مائت هوندي ڪونه. ڪنهن جي پڪڙي ڪير وجهي گاهه ويچارو
مسڪين خيال ڪرڻ لڳو ته هاڻي هتي پيو منهنجو ڪير آه جهڙهنگه
جهاڳندو ڪنهن شهر ۾ آيو؟ اچي هڪ ڏياران ها هو ڪاروت
نوڪري ڪرڻ لڳو سڀ ڪم سچائيءَ سان ڪرڻ لڳو جنهنڪري
ها هو ڪار جو مٿس ڏاڍو پيار ٿي ويو ۽ هن اتي علم به پرايو
جنهنڪري وڌيڪ ڪارائتو ٿيڻ لڳو اُن مسڪين کي اها ڏاڍي
آس هئي ته شادي ڪريان ۽ ٻار پڄا ڏسان ڏئي اڳيان
پيم اها التجا ڪرڻ لڳو ”مالڪ مهربان آهي“ شا هو ڪار به مٿس
مهربان هو سو آخر سندس شادي به ٿي مسڪين ڏاڍو خوش
ٿيو ۽ ڪجهه مدت بعد کيس نينگر به چايو ڏئي جا لڪ لڪ
شڪرانا ڪرڻ لڳو. ايترو چئي جتون چيو ته اي خجسته اُت
هاڻي وڃ ۽ وڃي پنهنجي مٺي مننار سان هلي مڙا ماڻ.

خجسته ڀانيو ته هاڻ وڃان ته پرهه ڦٽي پريات ٿي. ڏهن
روڻي روڻي چوڻ لڳي ته — بيت

ڇا بندي جي من وسي ڇا وڻي صاحب ڪريم
دل ڪئي گل کان وڃوري ٿرس ڪر مالڪ ڪريم

(رات ۳۳ داستان فزفور بادشاهه جو روم جي شهزاديءَ)

تي عاشق ٿيل ۽ اُن سان پوڻجڻ جو

جڏهن سج لٿو ۽ چنڊ نڪتو ڏٺو هن خجسته نهايت اڀريشان
ٿي ڏاڍا ساڻا ٽنڊي ماڻهي پوشاڪ پھري طوطي وٽ آئي ۽
چيائينس ته اي طوطا مون بزرگن کان چوندو ٻڌو آهي ته
عشق مالڪ المريت به آهي. سچاڻ اوچتو آفت به ڪري

چوندا اٿس۔ اي طوطل انهيءَ ڪمبخت عشق منهنجا حال به
هڙائي ڪيا آهن جا منهنجي دل کي خبر آهي ڀاڻيان ٿي۔
هٿانسن ٻن ۾ ۽ سانت ڪري ويهي رهان۔ اهو سون ئي ٿوڙيو
جو ڪن چئي۔ طوطو چوڻ لڳو ته شائو چوڻ ۽ ڪرڻ ۾ وڏو
ٿيرو آهي جئن ته ڪردن وگتن تفاوت ڏاريد۔

تير قهري عشق جو جنهنڪي لڳي۔ زندگاني زهر ٿي ڪنهنڪي لڳي
اٿين نه هجي ها ته روم جي شهزادي به جيڪر مڙس ٿي
ڪين ڪري ها جا ورهين جا وڙه مڙس جي نالي کان وٺي
ٿي ويئي پر نيٺ مڙس جي شبيهه ٿي موهت ٿي مڙس ڪيا۔
منجهست ڀڄيو ته اُنجو قصو ڪئن آهي ۽ طوطو چوڻ لڳو ته
چين جو بادشاهه فضور نهايت ڏاهو ڪو جوان هو ۽ سندس
وزرن مان هڪڙو وزير ڏاڍو سياڻو هوندو هو۔ بادشاهه هڪڙي
ڏينهن پنهنجي محلات ۾ ستو پيو هو ته اُن سندس وزير
ڪنهن نهايت ئي بادشاهي ضروري ڪم جي صلاح مصلحت لاءِ
کيس اُٿاريو بادشاهه جا ڳنڍي هٿيار کڻي سندس پٺيان ڪاهي
ڀڄيو پر وزير ڀڄي وڃي ڪنهن ماڻهوءَ جي گهر پناهه ورتي۔
بادشاهه غضب ۾ ڀڄي ڪچهري ۾ اچي تخت تي ويٺو ۽
کوڏن تي هٿ هڻي بي اختيار ٿي روڻ لڳو ۽ ميرون ۽ امراڻن
اُهو حال ڏسي عرض ڪيو ته قبلو حضور جن کي ڇا ٿيو آهي
۽ سانڪي ته خبر ڪانه ٿي پوي ڪجهه ته فرمايو ڏهن چيا ته
اُهو هينئر به هوس ۽ خواب ڏم ته ڪنهن بادشاهت ۾ ويو
آهيان ۽ اُتي جي شاهزادي سان محبت پيو وڌيان ته انهي
وچ ۾ هن ڪمبخت وزير اچي خواجه مخواهه مونکي جاڳايو ۽
حياتي وه ڪري ڏني۔ اها ڳالهه ٻڌي هنن مان هڪ امير
اعوض ڪيو ته قبلو اها شاهزادي ڪيتري اوسٿا جي ۽ ڪهڙي
صورت جي آهي ڏهن بادشاهه شوڪارا پري ڇڏيو ته۔

وچوري کان ڇڏائي هاد ڪر تون

ان درد کان مونکي آزاد ڪر تون

امير جو تصويرن ۽ نقش ڪيڏن ۾ چالاک هو سو بادشاه سان حوالي
 ٿي ويهي ان شڪل موجب تصوير ڇٽڻ لڳو جڏهن تصوير ڪڍي رهيو تڏهن
 هر جي ٻاهران ويهي ايندر مسافرن کي اها تصوير ڏيکاري وڃڻ
 لڳو ته ادا مسافرو جي ارهائين هڙي صورت ڪٿي ڏٺي ٻڌي
 هجي ته ٻڌايو پڇندي پڇندي ڪيترن ڏينهن بعد هڪڙو سيلاني اچي
 اُتان لنگهائو ٿيو هن جڏهن اها تصوير ڏٺي تڏهن چيائين ته ان
 صورت کي مون ڏٺو آهي امير سندس ڏاڍو شڪر گذار ٿيو پوءِ
 هن سيلاني چيس ته اها صورت روم جي شهزادي جي آهي پرهو
 ايتري سويڊا هوندي به شادي نٿي ڪري بلڪ مرس جي نالي
 کان وٺڻ ٿي وڃي ڇو ته هڪڙي وقت هو شهزادي هڪلات
 دري پناهه-ران ويٺي باغ جي گلڪاري جو ستر ڪيو ته انهي
 باغ ۾ مور جي هڪڙي جوري پھچن انن تي ويٺي آرو ڪيو ته
 ايتري ۾ باغ کي اچي آگه لڳي ۽ هو مور باه جي ٽوکان لاچار
 مادي کي ڇڏي پاڻ آکيري مان اڏامي پڇي ويو مادي ڪيترو ٿي
 چيس ته اي مور مون کي هن آفت ۾ نه ڇڏ جيڪڏهن مون تي
 مهرباني نٿو ڪرين ته هنن آڏن جو قياس ڪر مگر مور ٻڌو
 اڻ ٻڌو ڪري اڏامي هليو ويو ۽ مادي ان جي موه ڪن اُتي
 رهجي جاي ويٺي شهزادي مور جي بيوقوفائي ڏسي شادي جو
 خيال لاهي ڇڏيو آهي. امير هنجي اها ڳالهه ٻڌي ڏاڍو خوش
 ٿيو ۽ بادشاهه تي اچي عرض ڪيائين ته قبل اوهان جنهن شهزادي
 کي خواب ۾ ڏٺو هو تنهنجو پورو پتو ڪڍيو اٿم بادشاهه اها
 خوشخبري ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو ته اي امير اچي
 ڪنهن ماڻهوءَ کي روم ڏانهن موڪل امير عرض ڪيو ته قبل
 جيڪڏهن حڪم ٿئي ته آءٌ وڃان ۽ تجويز ڪري اوهان جي
 تصوير شهزادي کي ڏيکاريان ته جڏهن اوهين سڀني ۾ سندن
 صورت ڏسي موهت ٿيڻا آهيو تڏهن هو به اوهان جي ساڃاڻي
 ۾ ڏسي موهجي پئي نٿي اهو امير بادشاهه کان موڪلائي

وڃي ڏور ۾ پهتو ۽ پاڻي مشهور ڪيا ۽ اُتي شريار تصوير ڪڍڻ
ڪڍندڙ آهيان ۽ ڏهن اها خبر شهزادي جي ڪن
پهتي ۽ هڪرو شريار تصويرين ڪڍندڙ هن شهر ۾ آيو آهي
جنهن جهڙو نه ڪڏهن ڏٺو نه ٻڌو ڏهن شهزادي چيو اُنڪي
مون وٽ وٺي اچو ته هو منهنجي محلات ۾ اچي نقش بندي
ڪري آخر اهو امير شهزادي جي محلات ۾ ويو ۽ اُتي اچي
پنهنجي بادشاهي تصوير نهايت ئي به دري سان بيٺل ۽ قوت جواني
جي شڪارگاهه سميت ڪڍيا ۽ شهزادي اها تصوير ڏسي حيرت ۾ پئجي
چوڻ لڳي ته هيءَ تصوير ڪنهنجي آهي. امير عرض ڪيو ته اي شهزادي هيءَ
تصوير چين جي بادشاهه فزورجي آهي ۽ هي سندس شڪارگاهه
آهي ۽ هي هرن ۽ هرڻ جا ٻچرا آهن هڪڙي ڏينهن بادشاهه
پنهنجي ماڙي تي مٿي بيٺو هو ۽ پري رڻ پٽ ڏانهن پئجي
نهاريا ته ايتري ۾ اُتي هڪڙي طرف کان اوچتو پاڻي جي
چروهندي آئي ۽ ڀرسان وڻ ۾ هرڻ هرڻي ٻچن سميت ويندڙ
هو چوڻي ڏسندڙي هرڻي ساڄي ڊپ کان ٻچن ۽ هرڻ کي
چڏي اُتي ڊوڙي ڀڳي هرڻ ڪيترا ئي سڌا ڪا ڪيس ته اي
هرڻي بي وفا نه ٿي ٿرس ۾ هنن ٻچن کي به وٺي هليون ڪجهه
رحم ڪر مگر هرڻي ٻڌو ۽ اڻ ٻڌو ڪري لاجي ڪڍڻ انهن ٻچن
ويئي ۽ هو هرڻ محبت ۽ پيار سببان ٻچن کان نه وڃري اُن
چر ۾ ٻڌي مٿو اي شهزادي بادشاهه جنهن ڏينهن کان هرڻي
جي اها بي مروتی ڏٺي آهي تنهن ڏينهن کان وٺي شهزادي
کان ته دل تي ڪٽي چڏي اٿس پر عورت جي نالي کان به سٺ
ڪو ڀري پيو ڀڄي شهزادي ڏهن هيءَ ڳالهه پنهنجي حال
جهڙي ٻڌي ڏهن چيا ته اي تصوير جا ڪڍندڙ منهنجو
بادشاهه جو احوال هڪجهڙو آهي. مون مور ڪي ٻي رحمت
نرديا ڏسي مڙس کان پاڻ پليو ۽ هن بادشاهه وري هرڻ کي
بي وفا ڏسي عورت کان دل کڻي ڪئي آهي جيڪڏهن منهنجي
شادي ساڻس ٿئي ته ڪهڙو عجب آهي پوءِ ٻئي ڏينهن شهزادي

جڙڻ تي راضي رهندڙ پنهنجي رزير چين ڏانهن موڪليو.
 طوطي هي تصور ايستائ اٿي خجسته کي چيو ته اي بيگم
 تون جوين ٿي ته يار سان دوستي جي پچر چڏي ڏيان
 جيڪڏهن اها ڳالهه ڪنهن کان چڏجي سگهي ها ته جيڪر هو
 تهزادي چين جن بادشاه سان هاڏي ٿي ڪين ڪري ها ها ٿي
 انهيءَ ڳالهه کان لهي وڃ ۽ پنهنجي معجب سان ملي عيش
 عشرت ڪر - خجسته اها ڳالهه ٻڌي اڃان پانيون ته وڃان
 ته ايتري صبح ٿي ويو تنهن ڏينهن به سندس وڃڻ ٿي نه
 سگهيو تڏهن هي بيت پڙهي روئڻ لڳي -

رات جوجي مري وڃان ها مان
 نه اکين سان صبح ڏسا ها مان
 هاڻي ڪنهنڪي وڃي جوان هي حال
 ڪن پانيان فراق هر ٿي سال

[رات ۳۴ داستان طوطي جو خجسته کي ڏک زال]
 جي ڪهاڻي ٻڌائڻ

جڏهن سج لڏو ۽ چنڊ نڪتو تڏهن خجسته خوبهار سينگار ڪري
 ڳه ڳنا پائي اکين ۾ ڪجھل وجهي سونهري پوشاڪ پهري سڄڻ
 جي سڪ ۾ ڀرپور ٿي طوطي وٽ موڪل وٺڻ آئي ۽ چيو
 لڳي ته اي طوطا مون ٻڌو آهي ته عبدالعزیز نالي هڪ ٿرو
 بادشاه نه رات جو سمنهدو هو نه ڏينهن جو آرام ڪندو هو
 نيٺ ڪنهن شخص پڇيس ته قبلانجو ڪهڙو ڪارڻ آهي
 بادشاه چيو ته جيڪڏهن رات جو سهان ته ٿئي جي عبادت
 ٿي نه سگهي ۽ جي ڏينهن جو آرام ڪريان ته رعيت بگڙي
 زعي ٿيندڙي ٿي رات ڏينهن جو سهڻ چڏيو اٿم سو منهنجو
 به اهڙي حال آهي ۽ انهي ٿي ٿبي ۾ اهيان ته جي ڏاڍار
 رت زيان ته پٿار کان انت ڪڍان ۽ جي پٿار جي نه ورهائان

نه دلدار جي دوستي جي پچر ڇڏيان تنهنڪا چڱو هٿن آهي
 نه ٻنهي کان گوشتو ڪريان ۽ آبرو ۽ عزت سان هڪڙي گوشتي
 ۽ ويهي رهان- اها ڳالهه ٻڌي طوطي کلي تهڪ ڏنو جو داهر شهجهاءُ
 نه خجسته اهو رڳو ٻاهر يون مڪر مونمان ٿي ڪري نه ته هو سچ
 پنج نه عشق ۾ ايتري قدر گرفتار ٿي ويئي آهي جو هنڪي
 ڪا به سوجه ٿي ڪانه ٿي پوي تنهنڪري چيائينس ته اي سردار
 عشق بيشڪ جنجنل آهي انهن رتي ما تر به شڪ نه آهي تون
 عشق ۾ ڦٽجي هندس شڪار ٿي پيئي آهين ڏر سا ٿڌ هن ڪم ۾
 جيترو سنڀالي هجي اوترو وڌيڪ چڱون آهي چالوائين ڪين ٻڌو آهي
 عشق پنهنجو گهر ڇڏائي. ٿورائي ڏر ڏر

بادشاهن کي پلائي ٿورائي ڏر ڏر

سردار جي سچ پچ تنهنجو رايو اهو برابر آهي ته ڪنارو
 ڪڍجي ته مبارڪ نه ته به هي غلام تنهنجي ڪم ۾ دل و جان
 سان ڪوشش ڪرڻ لاءِ تيار آهي - خجسته اتي ڦيرو ڪاڙهي
 چوڻ لڳي ته اي پرين توکي لائق نه آهي جو تون مونکي هر روز
 رات جو هڪ نه ٻي ڳالهه ٻڌائي ٿو سائو ٿو ڇڏين. ڏڏهن طوطي
 چيس ته اي خجسته تون صاحب ڏي بيشڪ وڃ ٻه هٿيار پهري
 وڃ خدا نخواستو ته وقت سر ان زال وانگي ڪم ايندءِ خجسته
 چيو ته اهو ڪئن- طوطي چيو ته سائو هڪڙي زال کي ڪنهن
 ضروري ڪم سانگي پنهنجي ڳوٺ مان نڪري ۳ ميلن جي مفاصلي
 تي بي ڳوٺ ڏانهن وڃڻو پيو زال جهڙهن ڏيڍ ميل کن
 پنڌ ڪيو ته ٻن ڊاڪن اچي چيس ته اي عورت ڪهڙو ڪم آهي
 هاڻي آهين پيسا ڪڍي ٻاهر ڪونه ٻاري ويندءِ زال سڀاڻي
 هٿي سر ظاهر ڏي ڏي چيائين ته هاڻي هي پيسا ۱ ٿو ڀرمهر باني
 ڪري پئي اتي اڌ واٽ ڪري وراهيو ڊاڪو ڄڻ ٿي ويهي پيسا
 ڳڻڻ لڳا ٿڻ يڪدم هن عورت همت ڪري ٻنهي کي خنجر هڻي
 گهاٽي ڇڏيو پوءِ ٻنهي کي هڪ رڻ سان پختو ٻڌي وٺي مار ڏنائ
 طوطي ايترو چئي خجسته کي چيو ته سائو هاڻي وڃ ۽ وڃي

هٿيارن تي منجه سان مل خجسته پايون نه گهر وڃي هٿيار
پهري منجه سان ملان نه اچو مڊوح ٿي ويو — ٿڌهن هوڪارا
پري هيا — بيت.

منجه سان هلڻ لاءِ الائجي ڪڏهن ٿيندو ويو
سائين تون ڪندين هل جلد اسانجو ميلو
خدا يا ملائيندي هل اسانجو پاڻ هر ميلو
ٿڌاريون هل هڪ ٻي مان منجه ميلو
سڄڻ ساءِ تنهنجي سڪ هر ٿي گذاريان
گهري گهري هل ڀل هر ٿي توکي پڪاريان
بس ائين چئي ٿڌا هوڪارا پري هاءِ هاءِ ڪري پلندڙ
تي پئجي رهي ۽ ذڪرات هر ٿڌا اچي ويس ۽ وري جڏهن
ها ٿي ٿڌهن مني دلدار جي سڪ. منجهار هر وڌس ۽ پڪدم
اٿو. هٿ منهن ڏوٽي منجه ڏي هلڻ لاءِ تيار ڪيا —
(رات ۳۰ داستان هڪڙي بادشاهه جو تضرعان جي)
شهزادي تي عاشق ٿيل ۽ ان سان پڄڻ ۽ انجي
اڳتي پٽ کي قتل ڪرڻ جو حڪم ڏيڻ

جڏهن سڄ لٿو ۽ چنڊ نڪتو ٿڌهن خجسته نهايت سوز هر ڀرجي
طرابي وٽ موڪل وٺڻ آئي ۽ چوڻ لڳي ته اي طوطا آءِ
سيڪڻهن رات تو وٽ اچان ٿي ۽ پنهنجي بيقرار ڀروا حال
ٻڌايان ٿي پر تون ڪوبه پال نٿو پلائين ۽ نه سڄي دل سان
موڪل ٿو ڏين. — اي طوطا تون منهنجي قتل دل تي ايترو
لوڻ نه ٻوڪ ۽ مون هٿايل کي ايترو نه ستاءِ ههرباني ڪري اچ
جلد موڪل ڏي ته وڃي منجه سان ملان. طوطا چوڻ لڳو ته اي
خجسته اجرات بيدهڪ وڃ ۽ وڃي پنهنجي مني منڌار سان مل.
دنيا سڀ اتي جراتي ٿي رهي
مگر يار جو وصل شل نپيه ٿئي

به روز مهنت سان بی شراب - دلیود شهن داغ سان کر خراب
 مگر یاد رکج نه مونکان سواء کنهن بی کی انهن گچهر جو کترک
 پئجی وچی نه تون به اهرورت کج جهری لافیران جی
 ههزادی کئی هئی - خجسته پچیر نه انجی گاله کئن آهی
 طوطو چوٹ لگو نه اگین سہی لافیران جی باد شاهي جی وینجہ
 هکڑی بی باد شاهت شیران نالی هئی هکڑی دینهن شیران
 جی وزیر باد شاه کی چیر نه قبله لافیران جی تی اهڑی سہی
 آهی جنهنجی گاله کرٹ جی نه آهی دئی اهڑی دل موہیندڑ
 سونهن دئی ائس جو چند سندس دسٹ کان ٲکو ٲی ککر
 هیت پاٹ لکایو چڏی - جیکڏهن هو پنهنجی دئی جی شادی
 اوہان سان کری نه ڏایو چڱو باد شاه وزیر جی اها گاله قبول
 کئی هکڑی وکیل کی سوغائن سہیت لافیران جی باد شاه
 ڏانهن انهيء ماڻی کرٹ لاء موکلیا نیت اها شادی ٲی
 شیران ههزادی سان ڏایو عیش عشرت ۾ لگو ڀران شهزادی
 اڳ به شادی کئی هئی پرا هو ٲتار مری وپو هوس تنهن مان
 هکڑو ٲت به هوینس جنهن کی ٲی ماء وٲ چڏی آئی هئی -
 هو انجی جدائی کان بیقرار ٲی دلیر روٹ لڳی آخر دل
 ۾ هی گاله ٲهرا یار نه کنهن بهانی سان ٲت کی پاٹوٲ گهرایان
 انهيء خیال ۾ ئی هئی نه ایتري ۾ باد شاه هکڑو قیمتی جواهرن جر
 د ٲلو آٲی ڏیکاریس ڏڏهن باد شاه کی چوٹ لڳی نه اوہان ٲڏو
 هوندو نه بابی وٲ هکڑو اهرو سیاڏو جواهر ٲوکیدند ڏڏ غلام
 آهی جنهنجی تهریف کرڻ کان ٲا هو آهی - انکی آٲائی آهی
 جواهر ڏیکاریو - باد شاه چیر نه ٲٲی کان جیکڏهن آهو غلام
 گهرا انجی نه موکلیندو؟ ههزادی چیر نه بابی انکی ٲار ٲس
 کان وٲی ٲٲن وانگر ٲالیو آئی - جیکڏهن ارسانجی خواهش
 هجی نه ان ڏی هکڑو سوداگر موکلیان هه کانهانی به
 ڏیانس نه هاید بابو انکی هیڏانهن موکلیندو هوبه خوش
 سان ایندو - نیت باد شاه شهزادی جی چوٹ موجب ههکڑی

ز دادر کی آرڌانهن موکلیو ۽ اُن سرداڳر کی شهزادی چیر
 ته ای سرداڳر هو چوکر غلام نه آهی پر منهنجو اڳیون پست
 آهی هی خط ٿی ڏیا رء صوبه اُنکی ڏج ۽ باپی کی منهنجو
 نیا پو ڏج ته آء پست جي جدا کی کان نهایت غمگین آهی ان
 تڏنکری اوھین اُنکی غلام جو بهانو کري هیڏانهن موکلی
 ٿی جو ۽ هو جڏهن آھی تڏهن خبردار غلامن وانگر متان اُٿینس
 ۽ هنکی عزت آبروءَ شان آڻج مگر هیء منهنجي ڳالهه ڪنھن سان
 نه ڪج۔ ڪن ڏینھن پڇا ٿان سوداگر هن چوکر کی وٺی
 آویو ۽ اُٿی بادشاهه جي حوالي ڪیاء۔ بادشاهه هن چوکر کی
 خبر بصورت ۽ هنرمند ڏسی ڏاڍو خوش ٿیو ۽ سوداگر کی
 قیوتی سروچا انعام ڏیئی غلام کی پاڻوٽ رکیاء شهزادی پنهنجي
 ڀٽ کی پری کان ڏسی ٿرندی ۽ خوش ٿیندی هئی۔ ڪجهه
 ڏینھن ٿڌریا ته هڪڙي ڏینھن بادشاهه شڪار تي ویو ۽ شهزادی
 وجهه ڏسی اُن ڀٽ کی پنهنجي محلات ۾ کونايو ۽ پاڪو
 ۾ کري منهن مٿو چمیا ئینس بڻی ماءُ ڀٽ پاڻ ۾ ملی خوش ٿیا۔
 بادشاهه جڏهن شڪار کان موٽیو تڏهن ڪنھن کيس ان نینگو
 جو اندر محلات ۾ وڃي بیگم شان ملڻ بابت ڳالهه ڪئی۔ بادشاهه
 اها ڳالهه ٻڌي ڏاڍو ٿپرس ۽ رنج ٿیو پوءِ مدد بیگم وٽ آيو
 ۽ چیا ئینس ته ای بی وفا عورت اڄ تو هی چاکیو آه مون
 نه ٿي پانیون ڏن تون اهڙي نواج ٿی ڌارین سان عیش ۾ رهندي
 یکدم غصی ٿی اُن تضاران مان آیل چوکر کی جلادن جی
 حوالي کري حکم ڏنائی ته ای جلاد و جلد ویو ۽ هن نیمک جرم
 غلام کی ماری چڏیو قتل گاهه ۾ پنهنجي جلادن چوکر کی چيو
 ته ای بد بخت تو کیتو قهر جو ڪم کري اڄ پاڻ کی مومنه
 جي منهن ۾ ڏنو آهی تڏهن اُن چوکر چیر ٿی ای جلاهه و
 خبردار اھرا بیهودا لفظ زبان کی نه آڻیو اها منهنجي مادر
 ۽ ربان آھی ۽ منهن زنجی ڇڏی ٿی ڏیوار ۾ چڏیو ۽ ٿیو

منهنجو ٻي هن جهان مان ڪوچ ڪري ويو آهي منهنجي ماءُ
 هن ٻي پٽار ڪي منهنجي اڳين هادي بابت هر ڪن کان ڪجهه نه
 خبر آهي. اوسانڪ مارڻ به خيال هجي نه ٿو. ٻي سو
 حاضر آهي!!! جلادن کي ٻڌي ڏاڍو عجب لڳو، حيرت ۾ پئجي
 ويا. جلادن خيال ڪيو ته بادشاهه هن وقت غمي ۾ آهي ۽
 جڏهن اهو رنج ۾ نه ٿيس ڏهن چوڪر جي مار جي وڃڻ بابت
 عيس ڏاڍو ڏک ٿيندو ۽ اسان تي به نهايت رنج ٿيندو ۽ تنهنڪري
 مناسب آهي ته هنکي پاڻوٽ حال لکائي ڇڏجي. اهو خيال
 ڪري هنکي لکائي ڇڏيائون. بادشاهه کي چيائون ته هنکي مارو
 سون پوءِ بيگم کي جڏهن چوڪر جي مار جي وڃڻ جي خبر پيئي
 ڏهن نهايت ڏک ٿيس ۽ غمگين رهڻ لڳي. بيگم کي غمگين
 ڏسي هڪ ڀوري عورت جا بيگم سان منسل ۾ رهندي هئي
 عيس ڪهڻو ڏور ڏاڍو ڏيڻ لڳي. نيٺ بيگم جو سمورا حوال ٻڌي ٿي
 معلوم ٿيو هنکي پڻ اهو احوال ٻڌي ڪهڻو ڏک ٿيو تنهن وري
 هڪ عجيب رت رڻي. جڏهن بادشاهه پنهنجي جدا منسل ۾ اڪيل
 ويٺو هو ته ان ڀوري عورت جي ڏس ته جيئن ڏاڍا ڪيترن ڏينهن کان
 سائين ۽ کي نهايت غمگين ۽ اداس ٿي ڏسان خبر نه آهي ته
 ۽ ٿين اوهانجي طبيعت ڇو بگريل ٿي رهي.

ڏٺي ۽ جي ڏيا ۽ مهر سان هجين تون ڏاڍو

جوڀن ۽ جواني هيجئي هال قائم

بادشاهه ٻڌي جا اهڙا هن موهيندڙ مصر ٻڌي موهجي پيو ۽
 چيائون ته اي اسانجي ڪراڙي ڏهاڙي مان ڇا جوان چوندي به دل
 ڏيکي ۽ هيانو چچي ٿو افسوس آهي جو بيوفا بيگم نهايت ڏور
 لڄاڻي جهڙو ڪم ڪري مون کي اڄ ڏوڪيو آهي. هن ڏاڍي
 حال ڪري هڪ نمڪ حرام غلام کي پيڪان آڻائي ساڻس
 دوستي رکي مون کي رنجايو آه افسوس. ٻڌي اتي بادشاهه کي
 چيو ته قبل ڏيوج ڏر ڏک نه ڪر. مان توکي هڪ ٽوپو ڏيان
 ۽ ٽوپو ڏيڻ جي ريل عورت جي ڏيڻ جي چپ چاپ ۾ رهي

چڻج ۾ پوءِ جيڪا به حقيقت هوندي سا هوءَ چڱيءَ طرح
 ٻڌائيندي. پر بادشاهه پڇي ٿا ته ڇا ڪو ٻيو ڪوئي
 ٿي بيگم وٽ آئي ۽ چيائينس ته اي مردار اڄ تون دس
 سهي رهيا جنهن وقت بادشاهه تنهنجي سيني تي ٽهريو
 وڃي تنهن مهل اٽڪڻ وانگيان پنهنجو سچو احوال چڱيءَ
 طرح کولي چڻج ۾ بادشاهه کي به ته تنهنجي سچي احوال جي
 خبر پوي. جڏهن رات ٿي تڏهن بادشاهه بيگم جي سيني تي
 ۲ ر ٽهريو ڇپ ڇپ ۾ رکيو ته بيگم سچو سچو احوال پهرين
 پتار جو ۽ اُن پٽ جو چڱي ڏٺو. بادشاهه جڏهن اهو احوال ٻڌو
 تڏهن نهايت ڏک ٿيس ته ناحق اُن چوڪري کي مارايم. ۽ بيگم
 ۳ ڏک ڳاڙهي پيار ڪري چيائين ته اي منهنجي مٺي بيگم مون کي
 ڏاڍيت افسوسارمان آهي جو مون ناحق توکي رنج ڪيو آهي ۽
 ۴ ڏک افسوس ۽ نهايت ٿي ڏک اٿم جو جوش ۾ هي اختيار
 ٿي اُن ويڇاري چوڪري بيگناهه مارا يو اٿم بس پوءِ ته بادشاهه
 بيگم جي اکين مان زار و زار لڪ وهڻ لڳا. اتي بادشاهه کي ڪو
 خيال آيو سو يڪدم انهن جلادن کي گهرائي انهيءَ چوڪر
 جي بابت پڇيائين ته خبر ڏيو ته اهو چوڪر ماري ڇڏيو يا اڃان
 حيات آهي سچ چئو. جلادن عرض ڪيو ته قبل اوهو چوڪر
 حيات آهي ۽ اسان وٽ آهي. بادشاهه ڏٺي ۽ جا شڪر انا ڪري
 ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰ ۱۰۱ ۱۰۲ ۱۰۳ ۱۰۴ ۱۰۵ ۱۰۶ ۱۰۷ ۱۰۸ ۱۰۹ ۱۱۰ ۱۱۱ ۱۱۲ ۱۱۳ ۱۱۴ ۱۱۵ ۱۱۶ ۱۱۷ ۱۱۸ ۱۱۹ ۱۲۰ ۱۲۱ ۱۲۲ ۱۲۳ ۱۲۴ ۱۲۵ ۱۲۶ ۱۲۷ ۱۲۸ ۱۲۹ ۱۳۰ ۱۳۱ ۱۳۲ ۱۳۳ ۱۳۴ ۱۳۵ ۱۳۶ ۱۳۷ ۱۳۸ ۱۳۹ ۱۴۰ ۱۴۱ ۱۴۲ ۱۴۳ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ ۱۶۱ ۱۶۲ ۱۶۳ ۱۶۴ ۱۶۵ ۱۶۶ ۱۶۷ ۱۶۸ ۱۶۹ ۱۷۰ ۱۷۱ ۱۷۲ ۱۷۳ ۱۷۴ ۱۷۵ ۱۷۶ ۱۷۷ ۱۷۸ ۱۷۹ ۱۸۰ ۱۸۱ ۱۸۲ ۱۸۳ ۱۸۴ ۱۸۵ ۱۸۶ ۱۸۷ ۱۸۸ ۱۸۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۱۹۲ ۱۹۳ ۱۹۴ ۱۹۵ ۱۹۶ ۱۹۷ ۱۹۸ ۱۹۹ ۲۰۰ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰ ۲۵۱ ۲۵۲ ۲۵۳ ۲۵۴ ۲۵۵ ۲۵۶ ۲۵۷ ۲۵۸ ۲۵۹ ۲۶۰ ۲۶۱ ۲۶۲ ۲۶۳ ۲۶۴ ۲۶۵ ۲۶۶ ۲۶۷ ۲۶۸ ۲۶۹ ۲۷۰ ۲۷۱ ۲۷۲ ۲۷۳ ۲۷۴ ۲۷۵ ۲۷۶ ۲۷۷ ۲۷۸ ۲۷۹ ۲۸۰ ۲۸۱ ۲۸۲ ۲۸۳ ۲۸۴ ۲۸۵ ۲۸۶ ۲۸۷ ۲۸۸ ۲۸۹ ۲۹۰ ۲۹۱ ۲۹۲ ۲۹۳ ۲۹۴ ۲۹۵ ۲۹۶ ۲۹۷ ۲۹۸ ۲۹۹ ۳۰۰ ۳۰۱ ۳۰۲ ۳۰۳ ۳۰۴ ۳۰۵ ۳۰۶ ۳۰۷ ۳۰۸ ۳۰۹ ۳۱۰ ۳۱۱ ۳۱۲ ۳۱۳ ۳۱۴ ۳۱۵ ۳۱۶ ۳۱۷ ۳۱۸ ۳۱۹ ۳۲۰ ۳۲۱ ۳۲۲ ۳۲۳ ۳۲۴ ۳۲۵ ۳۲۶ ۳۲۷ ۳۲۸ ۳۲۹ ۳۳۰ ۳۳۱ ۳۳۲ ۳۳۳ ۳۳۴ ۳۳۵ ۳۳۶ ۳۳۷ ۳۳۸ ۳۳۹ ۳۴۰ ۳۴۱ ۳۴۲ ۳۴۳ ۳۴۴ ۳۴۵ ۳۴۶ ۳۴۷ ۳۴۸ ۳۴۹ ۳۵۰ ۳۵۱ ۳۵۲ ۳۵۳ ۳۵۴ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۸ ۳۵۹ ۳۶۰ ۳۶۱ ۳۶۲ ۳۶۳ ۳۶۴ ۳۶۵ ۳۶۶ ۳۶۷ ۳۶۸ ۳۶۹ ۳۷۰ ۳۷۱ ۳۷۲ ۳۷۳ ۳۷۴ ۳۷۵ ۳۷۶ ۳۷۷ ۳۷۸ ۳۷۹ ۳۸۰ ۳۸۱ ۳۸۲ ۳۸۳ ۳۸۴ ۳۸۵ ۳۸۶ ۳۸۷ ۳۸۸ ۳۸۹ ۳۹۰ ۳۹۱ ۳۹۲ ۳۹۳ ۳۹۴ ۳۹۵ ۳۹۶ ۳۹۷ ۳۹۸ ۳۹۹ ۴۰۰ ۴۰۱ ۴۰۲ ۴۰۳ ۴۰۴ ۴۰۵ ۴۰۶ ۴۰۷ ۴۰۸ ۴۰۹ ۴۱۰ ۴۱۱ ۴۱۲ ۴۱۳ ۴۱۴ ۴۱۵ ۴۱۶ ۴۱۷ ۴۱۸ ۴۱۹ ۴۲۰ ۴۲۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۲۴ ۴۲۵ ۴۲۶ ۴۲۷ ۴۲۸ ۴۲۹ ۴۳۰ ۴۳۱ ۴۳۲ ۴۳۳ ۴۳۴ ۴۳۵ ۴۳۶ ۴۳۷ ۴۳۸ ۴۳۹ ۴۴۰ ۴۴۱ ۴۴۲ ۴۴۳ ۴۴۴ ۴۴۵ ۴۴۶ ۴۴۷ ۴۴۸ ۴۴۹ ۴۵۰ ۴۵۱ ۴۵۲ ۴۵۳ ۴۵۴ ۴۵۵ ۴۵۶ ۴۵۷ ۴۵۸ ۴۵۹ ۴۶۰ ۴۶۱ ۴۶۲ ۴۶۳ ۴۶۴ ۴۶۵ ۴۶۶ ۴۶۷ ۴۶۸ ۴۶۹ ۴۷۰ ۴۷۱ ۴۷۲ ۴۷۳ ۴۷۴ ۴۷۵ ۴۷۶ ۴۷۷ ۴۷۸ ۴۷۹ ۴۸۰ ۴۸۱ ۴۸۲ ۴۸۳ ۴۸۴ ۴۸۵ ۴۸۶ ۴۸۷ ۴۸۸ ۴۸۹ ۴۹۰ ۴۹۱ ۴۹۲ ۴۹۳ ۴۹۴ ۴۹۵ ۴۹۶ ۴۹۷ ۴۹۸ ۴۹۹ ۵۰۰ ۵۰۱ ۵۰۲ ۵۰۳ ۵۰۴ ۵۰۵ ۵۰۶ ۵۰۷ ۵۰۸ ۵۰۹ ۵۱۰ ۵۱۱ ۵۱۲ ۵۱۳ ۵۱۴ ۵۱۵ ۵۱۶ ۵۱۷ ۵۱۸ ۵۱۹ ۵۲۰ ۵۲۱ ۵۲۲ ۵۲۳ ۵۲۴ ۵۲۵ ۵۲۶ ۵۲۷ ۵۲۸ ۵۲۹ ۵۳۰ ۵۳۱ ۵۳۲ ۵۳۳ ۵۳۴ ۵۳۵ ۵۳۶ ۵۳۷ ۵۳۸ ۵۳۹ ۵۴۰ ۵۴۱ ۵۴۲ ۵۴۳ ۵۴۴ ۵۴۵ ۵۴۶ ۵۴۷ ۵۴۸ ۵۴۹ ۵۵۰ ۵۵۱ ۵۵۲ ۵۵۳ ۵۵۴ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۵۷ ۵۵۸ ۵۵۹ ۵۶۰ ۵۶۱ ۵۶۲ ۵۶۳ ۵۶۴ ۵۶۵ ۵۶۶ ۵۶۷ ۵۶۸ ۵۶۹ ۵۷۰ ۵۷۱ ۵۷۲ ۵۷۳ ۵۷۴ ۵۷۵ ۵۷۶ ۵۷۷ ۵۷۸ ۵۷۹ ۵۸۰ ۵۸۱ ۵۸۲ ۵۸۳ ۵۸۴ ۵۸۵ ۵۸۶ ۵۸۷ ۵۸۸ ۵۸۹ ۵۹۰ ۵۹۱ ۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴ ۵۹۵ ۵۹۶ ۵۹۷ ۵۹۸ ۵۹۹ ۶۰۰ ۶۰۱ ۶۰۲ ۶۰۳ ۶۰۴ ۶۰۵ ۶۰۶ ۶۰۷ ۶۰۸ ۶۰۹ ۶۱۰ ۶۱۱ ۶۱۲ ۶۱۳ ۶۱۴ ۶۱۵ ۶۱۶ ۶۱۷ ۶۱۸ ۶۱۹ ۶۲۰ ۶۲۱ ۶۲۲ ۶۲۳ ۶۲۴ ۶۲۵ ۶۲۶ ۶۲۷ ۶۲۸ ۶۲۹ ۶۳۰ ۶۳۱ ۶۳۲ ۶۳۳ ۶۳۴ ۶۳۵ ۶۳۶ ۶۳۷ ۶۳۸ ۶۳۹ ۶۴۰ ۶۴۱ ۶۴۲ ۶۴۳ ۶۴۴ ۶۴۵ ۶۴۶ ۶۴۷ ۶۴۸ ۶۴۹ ۶۵۰ ۶۵۱ ۶۵۲ ۶۵۳ ۶۵۴ ۶۵۵ ۶۵۶ ۶۵۷ ۶۵۸ ۶۵۹ ۶۶۰ ۶۶۱ ۶۶۲ ۶۶۳ ۶۶۴ ۶۶۵ ۶۶۶ ۶۶۷ ۶۶۸ ۶۶۹ ۶۷۰ ۶۷۱ ۶۷۲ ۶۷۳ ۶۷۴ ۶۷۵ ۶۷۶ ۶۷۷ ۶۷۸ ۶۷۹ ۶۸۰ ۶۸۱ ۶۸۲ ۶۸۳ ۶۸۴ ۶۸۵ ۶۸۶ ۶۸۷ ۶۸۸ ۶۸۹ ۶۹۰ ۶۹۱ ۶۹۲ ۶۹۳ ۶۹۴ ۶۹۵ ۶۹۶ ۶۹۷ ۶۹۸ ۶۹۹ ۷۰۰ ۷۰۱ ۷۰۲ ۷۰۳ ۷۰۴ ۷۰۵ ۷۰۶ ۷۰۷ ۷۰۸ ۷۰۹ ۷۱۰ ۷۱۱ ۷۱۲ ۷۱۳ ۷۱۴ ۷۱۵ ۷۱۶ ۷۱۷ ۷۱۸ ۷۱۹ ۷۲۰ ۷۲۱ ۷۲۲ ۷۲۳ ۷۲۴ ۷۲۵ ۷۲۶ ۷۲۷ ۷۲۸ ۷۲۹ ۷۳۰ ۷۳۱ ۷۳۲ ۷۳۳ ۷۳۴ ۷۳۵ ۷۳۶ ۷۳۷ ۷۳۸ ۷۳۹ ۷۴۰ ۷۴۱ ۷۴۲ ۷۴۳ ۷۴۴ ۷۴۵ ۷۴۶ ۷۴۷ ۷۴۸ ۷۴۹ ۷۵۰ ۷۵۱ ۷۵۲ ۷۵۳ ۷۵۴ ۷۵۵ ۷۵۶ ۷۵۷ ۷۵۸ ۷۵۹ ۷۶۰ ۷۶۱ ۷۶۲ ۷۶۳ ۷۶۴ ۷۶۵ ۷۶۶ ۷۶۷ ۷۶۸ ۷۶۹ ۷۷۰ ۷۷۱ ۷۷۲ ۷۷۳ ۷۷۴ ۷۷۵ ۷۷۶ ۷۷۷ ۷۷۸ ۷۷۹ ۷۸۰ ۷۸۱ ۷۸۲ ۷۸۳ ۷۸۴ ۷۸۵ ۷۸۶ ۷۸۷ ۷۸۸ ۷۸۹ ۷۹۰ ۷۹۱ ۷۹۲ ۷۹۳ ۷۹۴ ۷۹۵ ۷۹۶ ۷۹۷ ۷۹۸ ۷۹۹ ۸۰۰ ۸۰۱ ۸۰۲ ۸۰۳ ۸۰۴ ۸۰۵ ۸۰۶ ۸۰۷ ۸۰۸ ۸۰۹ ۸۱۰ ۸۱۱ ۸۱۲ ۸۱۳ ۸۱۴ ۸۱۵ ۸۱۶ ۸۱۷ ۸۱۸ ۸۱۹ ۸۲۰ ۸۲۱ ۸۲۲ ۸۲۳ ۸۲۴ ۸۲۵ ۸۲۶ ۸۲۷ ۸۲۸ ۸۲۹ ۸۳۰ ۸۳۱ ۸۳۲ ۸۳۳ ۸۳۴ ۸۳۵ ۸۳۶ ۸۳۷ ۸۳۸ ۸۳۹ ۸۴۰ ۸۴۱ ۸۴۲ ۸۴۳ ۸۴۴ ۸۴۵ ۸۴۶ ۸۴۷ ۸۴۸ ۸۴۹ ۸۵۰ ۸۵۱ ۸۵۲ ۸۵۳ ۸۵۴ ۸۵۵ ۸۵۶ ۸۵۷ ۸۵۸ ۸۵۹ ۸۶۰ ۸۶۱ ۸۶۲ ۸۶۳ ۸۶۴ ۸۶۵ ۸۶۶ ۸۶۷ ۸۶۸ ۸۶۹ ۸۷۰ ۸۷۱ ۸۷۲ ۸۷۳ ۸۷۴ ۸۷۵ ۸۷۶ ۸۷۷ ۸۷۸ ۸۷۹ ۸۸۰ ۸۸۱ ۸۸۲ ۸۸۳ ۸۸۴ ۸۸۵ ۸۸۶ ۸۸۷ ۸۸۸ ۸۸۹ ۸۹۰ ۸۹۱ ۸۹۲ ۸۹۳ ۸۹۴ ۸۹۵ ۸۹۶ ۸۹۷ ۸۹۸ ۸۹۹ ۹۰۰ ۹۰۱ ۹۰۲ ۹۰۳ ۹۰۴ ۹۰۵ ۹۰۶ ۹۰۷ ۹۰۸ ۹۰۹ ۹۱۰ ۹۱۱ ۹۱۲ ۹۱۳ ۹۱۴ ۹۱۵ ۹۱۶ ۹۱۷ ۹۱۸ ۹۱۹ ۹۲۰ ۹۲۱ ۹۲۲ ۹۲۳ ۹۲۴ ۹۲۵ ۹۲۶ ۹۲۷ ۹۲۸ ۹۲۹ ۹۳۰ ۹۳۱ ۹۳۲ ۹۳۳ ۹۳۴ ۹۳۵ ۹۳۶ ۹۳۷ ۹۳۸ ۹۳۹ ۹۴۰ ۹۴۱ ۹۴۲ ۹۴۳ ۹۴۴ ۹۴۵ ۹۴۶ ۹۴۷ ۹۴۸ ۹۴۹ ۹۵۰ ۹۵۱ ۹۵۲ ۹۵۳ ۹۵۴ ۹۵۵ ۹۵۶ ۹۵۷ ۹۵۸ ۹۵۹ ۹۶۰ ۹۶۱ ۹۶۲ ۹۶۳ ۹۶۴ ۹۶۵ ۹۶۶ ۹۶۷ ۹۶۸ ۹۶۹ ۹۷۰ ۹۷۱ ۹۷۲ ۹۷۳ ۹۷۴ ۹۷۵ ۹۷۶ ۹۷۷ ۹۷۸ ۹۷۹ ۹۸۰ ۹۸۱ ۹۸۲ ۹۸۳ ۹۸۴ ۹۸۵ ۹۸۶ ۹۸۷ ۹۸۸ ۹۸۹ ۹۹۰ ۹۹۱ ۹۹۲ ۹۹۳ ۹۹۴ ۹۹۵ ۹۹۶ ۹۹۷ ۹۹۸ ۹۹۹ ۱۰۰۰ ۱۰۰۱ ۱۰۰۲ ۱۰۰۳ ۱۰۰۴ ۱۰۰۵ ۱۰۰۶ ۱۰۰۷ ۱۰۰۸ ۱۰۰۹ ۱۰۱۰ ۱۰۱۱ ۱۰۱۲ ۱۰۱۳ ۱۰۱۴ ۱۰۱۵ ۱۰۱۶ ۱۰۱۷ ۱۰۱۸ ۱۰۱۹ ۱۰۲۰ ۱۰۲۱ ۱۰۲۲ ۱۰۲۳ ۱۰۲۴ ۱۰۲۵ ۱۰۲۶ ۱۰۲۷ ۱۰۲۸ ۱۰۲۹ ۱۰۳۰ ۱۰۳۱ ۱۰۳۲ ۱۰۳۳ ۱۰۳۴ ۱۰۳۵ ۱۰۳۶ ۱۰۳۷ ۱۰۳۸ ۱۰۳۹ ۱۰۴۰ ۱۰۴۱ ۱۰۴۲ ۱۰۴۳ ۱۰۴۴ ۱۰۴۵ ۱۰۴۶ ۱۰۴۷ ۱۰۴۸ ۱۰۴۹ ۱۰۵۰ ۱۰۵۱ ۱۰۵۲ ۱۰۵۳ ۱۰۵۴ ۱۰۵۵ ۱۰۵۶ ۱۰۵۷ ۱۰۵۸ ۱۰۵۹ ۱۰۶۰ ۱۰۶۱ ۱۰۶۲ ۱۰۶۳ ۱۰۶۴ ۱۰۶۵ ۱۰۶۶ ۱۰۶۷ ۱۰۶۸ ۱۰۶۹ ۱۰۷۰ ۱۰۷۱ ۱۰۷۲ ۱۰۷۳ ۱۰۷۴ ۱۰۷۵ ۱۰۷۶ ۱۰۷۷ ۱۰۷۸ ۱۰۷۹ ۱۰۸۰ ۱۰۸۱ ۱۰۸۲ ۱۰۸۳ ۱۰۸۴ ۱۰۸۵ ۱۰۸۶ ۱۰۸۷ ۱۰۸۸ ۱۰۸۹ ۱۰۹۰ ۱۰۹۱ ۱۰۹۲ ۱۰۹۳ ۱۰۹۴ ۱۰۹۵ ۱۰۹۶ ۱۰۹۷ ۱۰۹۸ ۱۰۹۹ ۱۱۰۰ ۱۱۰۱ ۱۱۰۲ ۱۱۰۳ ۱۱۰۴ ۱۱۰۵ ۱۱۰۶ ۱۱۰۷ ۱۱۰۸ ۱۱۰۹ ۱۱۱۰ ۱۱۱۱ ۱۱۱۲ ۱۱۱۳ ۱۱۱۴ ۱۱۱۵ ۱۱۱۶ ۱۱۱۷ ۱۱۱۸ ۱۱۱۹ ۱۱۲۰ ۱۱۲۱ ۱۱۲۲ ۱۱۲۳ ۱۱۲۴ ۱۱۲۵ ۱۱۲۶ ۱۱۲۷ ۱۱۲۸ ۱۱۲۹ ۱۱۳۰ ۱۱۳۱ ۱۱۳۲ ۱۱۳۳ ۱۱۳۴ ۱۱۳۵ ۱۱۳۶ ۱۱۳۷ ۱۱۳۸ ۱۱۳۹ ۱۱۴۰ ۱۱۴۱ ۱۱۴۲ ۱۱۴۳ ۱۱۴۴ ۱۱۴۵ ۱۱۴۶ ۱۱۴۷ ۱۱۴۸ ۱۱۴۹ ۱۱۵۰ ۱۱۵۱ ۱۱۵۲ ۱۱۵۳ ۱۱۵۴ ۱۱۵۵ ۱۱۵۶ ۱۱۵۷ ۱۱۵۸ ۱۱۵۹ ۱۱۶۰ ۱۱۶۱ ۱۱۶۲ ۱۱۶۳ ۱۱۶۴ ۱۱۶۵ ۱۱۶۶ ۱۱۶۷ ۱۱۶۸ ۱۱۶۹ ۱۱۷۰ ۱۱۷۱ ۱۱۷۲ ۱۱۷۳ ۱۱۷۴ ۱۱۷۵ ۱۱۷۶ ۱۱۷۷ ۱۱۷۸ ۱۱۷۹ ۱۱۸۰ ۱۱۸۱ ۱۱۸۲ ۱۱۸۳ ۱۱۸۴ ۱۱۸۵ ۱۱۸۶ ۱۱۸۷ ۱۱۸۸ ۱۱۸۹ ۱۱۹۰ ۱۱۹۱ ۱۱۹۲ ۱۱۹۳ ۱۱۹۴ ۱۱۹۵ ۱۱۹۶ ۱۱۹۷ ۱۱۹۸ ۱۱۹۹ ۱۲۰۰ ۱۲۰۱ ۱۲۰۲ ۱۲۰۳ ۱۲۰۴ ۱۲۰۵ ۱۲۰۶ ۱۲۰۷ ۱۲۰۸ ۱۲۰۹ ۱۲۱۰ ۱۲۱۱ ۱۲۱۲ ۱۲۱۳ ۱۲۱۴ ۱۲۱۵ ۱۲۱۶ ۱۲۱۷ ۱۲۱۸ ۱۲۱۹ ۱۲۲۰ ۱۲۲۱ ۱۲۲۲ ۱۲۲۳ ۱۲۲۴ ۱۲۲۵ ۱۲۲۶ ۱۲۲۷ ۱۲۲۸ ۱۲۲۹ ۱۲۳۰ ۱۲۳۱ ۱۲۳۲ ۱۲۳۳ ۱۲۳۴ ۱۲۳۵ ۱۲۳۶ ۱۲۳۷ ۱۲۳۸ ۱۲۳۹ ۱۲۴۰ ۱۲۴۱ ۱۲۴۲ ۱۲۴۳ ۱۲۴۴ ۱۲۴۵ ۱۲۴۶ ۱۲۴۷ ۱۲۴۸ ۱۲۴۹ ۱۲۵۰ ۱۲۵۱ ۱۲۵۲ ۱۲۵۳ ۱۲۵۴ ۱۲۵۵ ۱۲۵۶ ۱۲۵۷ ۱۲۵۸ ۱۲۵۹ ۱۲۶۰ ۱۲۶۱ ۱۲۶۲ ۱۲۶۳ ۱۲۶۴ ۱۲۶۵ ۱۲۶۶ ۱۲۶۷ ۱۲۶۸ ۱۲۶۹ ۱۲۷۰ ۱۲۷۱ ۱۲۷۲ ۱۲۷۳ ۱۲۷۴ ۱۲۷۵ ۱۲۷۶ ۱۲۷۷ ۱۲۷۸ ۱۲۷۹ ۱۲۸۰ ۱۲۸۱ ۱۲۸۲ ۱۲۸۳ ۱۲۸۴ ۱۲۸۵ ۱۲۸۶ ۱۲۸۷ ۱۲۸۸ ۱۲۸۹ ۱۲۹۰ ۱۲۹۱ ۱۲۹۲ ۱۲۹۳ ۱۲۹۴ ۱۲۹۵ ۱۲۹۶ ۱۲۹۷ ۱۲۹۸ ۱۲۹۹ ۱۳۰۰ ۱۳۰۱ ۱۳۰۲ ۱۳۰۳ ۱۳۰۴ ۱۳۰۵ ۱۳۰۶ ۱۳۰۷ ۱۳۰۸ ۱۳۰۹ ۱۳۱۰ ۱۳۱۱ ۱۳۱۲ ۱۳۱۳ ۱۳۱۴ ۱۳۱۵ ۱۳۱۶ ۱۳۱۷ ۱۳۱۸ ۱۳۱۹ ۱۳۲۰ ۱۳۲۱ ۱۳۲۲ ۱۳۲۳ ۱۳۲۴ ۱۳۲۵ ۱۳۲۶ ۱۳۲۷ ۱۳۲۸ ۱۳۲۹ ۱۳۳۰ ۱۳۳۱ ۱۳۳۲ ۱۳۳۳ ۱۳۳۴ ۱۳۳۵ ۱۳۳۶ ۱۳۳۷ ۱۳۳۸ ۱۳۳۹ ۱۳۴۰ ۱۳۴۱ ۱۳۴۲ ۱۳۴۳ ۱۳۴۴ ۱۳۴۵ ۱۳۴۶ ۱۳۴۷ ۱۳۴۸ ۱۳۴۹ ۱۳۵۰ ۱۳۵۱ ۱۳۵۲ ۱۳۵۳ ۱۳۵۴ ۱۳۵۵ ۱۳۵۶ ۱۳۵۷ ۱۳۵۸ ۱۳۵۹ ۱۳۶۰ ۱۳۶۱ ۱۳۶۲ ۱۳۶۳ ۱۳۶۴ ۱۳۶۵ ۱۳۶۶ ۱۳۶۷ ۱۳۶۸ ۱۳۶۹ ۱۳۷۰ ۱۳۷۱ ۱۳۷۲ ۱۳۷۳ ۱۳۷۴ ۱۳۷۵ ۱۳۷۶ ۱۳۷۷ ۱۳۷۸ ۱۳۷۹ ۱۳۸۰ ۱۳۸۱ ۱۳۸۲ ۱۳۸۳ ۱۳۸۴ ۱۳۸۵ ۱۳۸۶ ۱۳۸۷ ۱۳۸۸ ۱۳۸۹ ۱۳۹۰ ۱۳۹۱ ۱۳۹۲ ۱۳۹۳ ۱۳۹۴ ۱۳۹۵ ۱۳۹۶ ۱۳۹۷ ۱۳۹۸ ۱۳۹۹ ۱۴۰۰ ۱۴۰۱ ۱۴۰۲ ۱۴۰۳ ۱۴۰۴ ۱۴۰۵ ۱۴۰۶ ۱۴۰۷ ۱۴۰۸ ۱۴۰۹ ۱۴۱۰ ۱۴۱۱ ۱۴۱۲ ۱۴۱۳ ۱۴۱۴ ۱۴۱۵ ۱۴۱۶ ۱۴۱۷ ۱۴۱۸ ۱۴۱۹ ۱۴۲۰ ۱۴۲۱ ۱۴۲۲ ۱۴۲۳ ۱۴۲۴ ۱۴۲۵ ۱۴۲۶ ۱۴۲۷ ۱۴۲۸ ۱۴۲۹ ۱۴۳۰ ۱۴۳۱ ۱۴۳۲ ۱۴۳۳ ۱۴۳۴ ۱۴۳۵ ۱۴۳۶ ۱۴۳۷ ۱۴۳۸ ۱۴۳۹ ۱۴۴۰ ۱۴۴۱ ۱۴۴۲ ۱۴۴۳ ۱۴۴۴ ۱۴۴۵ ۱۴۴۶ ۱۴۴۷ ۱۴۴۸ ۱۴۴۹ ۱۴۵۰ ۱۴۵۱ ۱۴۵۲ ۱۴۵۳ ۱۴۵۴ ۱۴۵۵ ۱۴۵۶ ۱۴۵۷ ۱۴۵۸ ۱۴۵۹ ۱۴۶۰ ۱۴۶۱ ۱۴۶۲ ۱۴۶۳ ۱۴۶۴ ۱۴۶۵ ۱۴۶۶ ۱۴۶۷ ۱۴۶۸ ۱۴۶۹ ۱۴۷۰ ۱۴۷۱ ۱۴۷۲ ۱۴۷۳ ۱۴۷۴ ۱۴۷۵ ۱۴۷۶ ۱۴۷۷ ۱۴۷۸ ۱۴۷۹ ۱۴۸۰ ۱۴۸۱ ۱۴۸۲ ۱۴۸۳ ۱۴۸۴ ۱۴۸۵ ۱۴۸۶ ۱۴۸۷ ۱۴۸۸ ۱۴۸۹ ۱۴۹۰ ۱۴۹۱ ۱۴۹۲ ۱۴۹۳ ۱۴۹۴ ۱۴۹۵ ۱۴۹۶ ۱۴۹۷ ۱۴۹۸ ۱۴۹۹ ۱۵۰۰ ۱۵۰۱ ۱۵۰۲ ۱۵۰۳ ۱۵۰۴ ۱۵۰۵ ۱۵۰۶ ۱۵۰۷ ۱۵۰۸ ۱۵۰۹ ۱۵۱۰ ۱۵۱۱ ۱۵۱۲ ۱۵۱۳ ۱۵۱۴ ۱۵۱۵ ۱۵۱۶ ۱۵۱۷ ۱۵۱۸ ۱۵۱۹ ۱۵۲۰ ۱۵۲۱ ۱۵۲۲ ۱۵۲۳ ۱۵۲۴ ۱۵۲۵ ۱۵۲۶ ۱۵۲۷ ۱۵۲۸ ۱۵۲۹ ۱۵۳۰ ۱۵۳۱

سڄڻ ٿي نه سگهيو. ڏٺن من به بيت چئي، زار و زار وڻ لڳي-
 اي صبح اڃ هي يقين ٿيم بهال
 وصل جي رات هت اچيم بهال

داستان آخرين ميهون ۽ جو گهر اچڻ
 خجسته جو خاتمو ٿيڻ
 ۽ طوطي جو وري مينا سان ميلو ٿيڻ
 ۽ ميهون ۽ جو جهنگل ۾ وڃي ڦٽي ۽ جي
 عبادت ڪرڻ

ميهون سفر پورو ڪري شلامتيءَ سان موٽي پنهنجي ماڳ
 (ٿور) آيو يڪدم مينا جو پيڇرو خالي ٿي پڇيائين ته اي
 چتون جو ڪنهنجي پياري ”مينا“ ڪٿي آهي؟ ڇا تـو سـان
 بيوفائي اڏامي ويئي آهي تڏهن چتون چنڌا ۾ پڙجي اکين ۾
 لڙڪا ٿي روئڻ لڳو. ميهون چتونءَ کي چنڌا ۾ ڏسي وري وري
 ڪا ڏونس ”مينا“ بابت پڇڻ لڳو. تڏهن نهايت دڪ ۾ ڀرجي
 طوطو چوڻ لڳو ته ساءِ مان ڇا چوان دڪ. ٿو ٿييم. هيانو ٿو
 چاچيم. دل دڪ کان ٿار ٿي ويئي آهي. دل پٽيءَ ٿئي چوي ته
 ڪجهه به چوان پر جڏهن اوهان گهڻو ستايو ٿا تڏهن فقط
 ايترو چئي ماڻ ڪندس ته ”منهنجي مٺي مينا“ خجسته کي
 سندس پيڇڙن بد انعالن کان روڪيندي. نيڪ صلاح ڏيندي
 سندس هٿان موت جو شڪار ٿي ويئي آهي. مونکي به جيڪر
 اوڏانهن اُماڻي ها مگر مان اجويز ڪري کيس هر ڪنهن رات
 طرحين طرحين ڳالهين ٻڌائيندي من پريائيندي روڪي-و
 آهي ميهون اهو ٻڌي ڏاڍي حيرت ۾ پئجي ويو ۽ طوطي

کي چيائ ته توکي آفرين آهي جو تو هنکي بازي رڳيو آهي. ۽
 خجسته ڏي نهاري چيائ ته اي بدڪار تو هي چا ڪيو مون نه
 ٿي چا ٿو ته تون اهڙي بدڪار ٿيندي ٿو پنهنجو ڌرم ايمان
 ٽو هي. پنهنجي حياءَ تي داغ ڏيئي. پنهنجي دل کي سخت
 ڪند مون پنهنجا پو آهي. ۽ ناحق ويچاري ”ميٺا“ کي هاري
 ٿو پنهنجي مٺي مٺو جي من کي منجهائي وڌو آهي. چا ڏيئي
 ڪا ائين ٿو کي ايتري لاءِ پيدا ڪيو ته چئن ڏينهن

جي چٽڪي لاءِ هن جهان ۾ اچي ٿو اهو رهيون
 ٻرايون ڪر. افسوس ٿو سڀئي ڳالهون وساري ليڪو لنگهي
 هن جهان ٿوري اڳئين جهان ۾ پنهنجو منهن ڪارو ڪيو! -
 اتي خجسته کي خبر پيئي ته اهو هزار دؤ جهنتي آءِ
 جهنت هيس سو اوچتو هن جهان فانيءَ مان هلي رهيو. ٿڌن
 خجسته هڪاري پنهنجي ٻراين کي ياد ڪري پنهنجي اهڙي
 حياءَ تي ٿي فتڪار ڏيئي چوڻ لڳي ته ها افسوس مون هي
 چا ڪيو ٿورن ڏينهن جي زندگيءَ لاءِ مالڪ مهربان کي وساري
 رت پوءِ جي پتلي تي موهاجي مست ٿي پنهنجي عصمت خراب
 ڪيم. مدبار ڏڪار آهي اهڙي جيئڻ کي ائين چئي خجسته
 سن ٻراچي ويئي! -

ميهنن کي خجسته جي حال تي نهايت ڏک ٿيو ۽ ترار ڪئي
 پانپاءِ ته سر ڌر کان ڌار ڪيائين ته مارا چا ڏسي ته خجسته
 جو پراڻ پکي اڳيئي ٺڪري ويو آهي. ٿورن ڏينهن بعد طوطو
 به هن جهان مان ڪوچ ڪري ويو ۽ وڃي ڏيئي جي درگاهه ۾
 پنهنجي انهيءَ ”مٺيءَ ميٺا“ سان مليو جتي وري ٻئي گڏجي
 درگاهه جا سڪه پسڻ لڳا.

ميهنن اها سهوري حالت ڏسي عجب ۾ پئجي ويو ۽
 چيائ هي دنيا ته دغل بازن آهي ائين چئي هليا ۽
 ملڪيت کي ڇڏي دليون درويش ٿي جهنگ جي راه وٺي نڪتو

رڳو اتي ٿي جي بندگيءَ ۾ باقي حياتيءَ جا ڏينهن گذارڻا ٿين.

بيماري ۾ راوي خوش ڪلام چويٿو ته هاءِ عشق ڪهڙو نه
جنگل آهي. ٻره جي بيماري جهڙو انسان ئي ٻي حال ڪري
ٿي ڇڏي اهڙي ٻي ڪا بيماري ڪانه آهي زماني جي آزار
جي بيماري مان انسان دوا درمل ڪرڻ سان ڇڏي سگهيندو افسوس
آهي جو ڪيترائي اسن اُميدن پريا نوجوانن ۽ ڪونڌرانهي
نامراد عشق ۾ ڦٽجي نفس جا غلام ٿي پنهنجي املهه حياتيءَ
جو ڪو قدر نه ڪري ڏوراهين پنڌ پئجي پاڻ برباد ڪيو.
انهن ڪري ئي سچن عاشقن دنيا مان دل کڻي ڪري وڃي
سائينءَ مان بهڄي لنو لائي آهي.

خجستهءَ کي انهيءَ نامراد عشق وچوري جي واڻ ۾ ٻي قرار ڪري
ڪيترا جهوڙا ڏنا پر شڪر ته ڇٽونءَ جي نيڪ صلاح ۾ سنگم جو رنگ
لڳندي آخريءَ ۾ چڱيءَ طرح اصل ڳالهه کي سمجهي مٺي مالڪ
سان لنو لائي پاڻ ڀٽنگ وائڻ ڦرڻ ڪري وڃي مٺي مالڪ
سان ملي.

مسٽر پوڪر داس ٿانور داس
ڌاڙ ڪتب شڪا پور سڌ

تالپ ۾ ۱۴۸
 اي اڳي ڏيک سنڌي
 تالپ ۾

قصن ڪها ٿين ۽ ناول ۽ عياري
 جي ڪتابن پڙهند ڙن "ڏيڏنگه
 ۽ ڊلهه هڪ ڏيڏنگه عورت ۽
 اي اڳي ڏيڏنگه عرف بها در استري
 پرهه هو ڏيڏي مگر "هي ڏيڏون
 اي اڳي ڏيک " ڪين پرهه هوندو
 هن جون عبرت ناک وارا ٿيون
 پرهه عجب پيو وڃي ۽ ڪن
 هڪ نوجوان البيلو شاهوڪار
 هڪ ٽاڙين تي هو هجي ساڻس
 هادي ڪريٽو ۽ بيويچار تي
 ساڻس هڪ اهڙي وارا ڪريٽو
 جهنگري پاڻ تي هٿ وڌي
 پاڻي ڏاڪرن ۾ وجهائي ٿو ۽
 وري بي وقت نشي ۾ پوڻي
 پهتجي زال تي نه شجائي هڪ
 دستاويز تي مڪي ڪري سندس
 ڊاڄ ۾ ٿاڻي آخر پهتجي پٽ
 هٿان گرفتار ٿي پهتجي زال
 وٽ اچيٿو - مطلب ته هي
 ڪتاب مڙي سان سارو ڀريل آهي
 تالپ ۾

مهمت فقط
 SINDH ARCHIVES
 IBRAHIM KHAN COLLECTION
 Acc. No. ....
 Date: .....

نئون ٻيو قسم
 د لکند ان سنڌي ٿا ٿيڻ ۾

هي د ل و ڏند عجب ڪتاب اڳين
 د لکند ان جو پڙجي چا پي
 ۾ هيو ٿينڪا ن بلڪل ٻي طرح
 جو آهي منجهس ڪيترائي د ل
 لپا ٿيندڙ داستان ۽ من موهندڙ
 غزل آهن چئن نوجوان مهزادن
 پاڻ ۾ جو دشمن هٿان لڙائي
 ۾ هارجي قيد ٿيڻ ۽
 اٿان ڏکڙي پي باد شاهي ۾
 وڃي پهريدار ٿي رهڻ ۽ اٿيڃي
 باد شاه جي شهزادين سان
 مندن شادي ٿيڻ هڪ ٻئي جو
 هڪ شهزادي تي موهت ٿيڻ
 ۽ انجو عشق جي زنجير ۾ اچي
 بيمار ٿيڻ ۽ ماءُ پيءُ جو هنڪي
 سزا ڏيڻ ۽ جيل خانو ۾ رکڻ
 ۽ آخر اٿان نڪري وري
 شهزادي سان ملڻ ۽ وري
 پي پاءُ جو به ٻي طرح محبت
 ۾ ٿاڻي وڃڻ وري سڀني ڀائرن
 جو گڏجي هٿ ڪري د ٿمن
 کي سزا ڏيڻي پهتجي تخت
 وٺڻ ۽ غير مطالبه هي عجب
 قصو پڙهڻ جهڙو آهي منجهس
 هر ڪنهي داستان وٽ من موهندڙ
 غزل ۽ ڪافيون ۽ مصراعت ڏنل
 آهن تالپ ۾ قيمت ۱۰۰۰